

Današnja slika učitelja na području zapadne i jugozapadne obale istarske županije

Matijašec, Martina

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:781530>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI
ODSJEK ZA PEDAGOGIJU**

**DANAŠNJA SLIKA UČITELJA NA PODRUČJU ZAPADNE I JUGOZAPADNE
OBALE ISTARSKE ŽUPANIJE**

Diplomski rad

IME I PREZIME STUDENTA: Martina Matijašec

STUDIJ: Izvanredni diplomski studij pedagogije

MENTOR: doc. dr. sc. Nena Rončević

Rijeka, 2017. godina

SAŽETAK

Ovim empirijskim istraživanjem pokušalo se na uzorku od 146 učitelja predmetne nastave u osnovnim školama gradova Rovinja, Vodnjana i Pule ispitati njihovu percepciju učiteljske slike u današnjem društvu. Pokušao se odrediti sam pojam učiteljske profesije, njezine strukturalne sastavnice, važnosti njezine uloge u današnje vrijeme te je dat uvid u probleme i poteškoće kojima se učitelji susreću u današnjici. Iz provedene analize proizašlo je da društveni ugled i status učiteljske profesije te niska mjesečna primanja učitelja predstavljaju glavne izvore nezadovoljstva ove profesije. Također, ispitan je stupanj povjerenja kojeg učitelji smatraju da svojom profesijom ulijevaju roditeljima osnovnoškolske djece te procjena ispitanika glede položaja učiteljske profesije u hrvatskom društvu. Dobiveni rezultati ukazali su na zadovoljstvo učitelja ukazanim povjerenjem roditelja njihovih učenika, ali nisu zadovoljni načinom na koji roditelji postupaju prilikom njihovog odgoja. Ispitanici su ukazali na osobno nezadovoljstvo društvenim položajem učitelja u hrvatskom društvu.

Ključne riječi: *Učiteljska profesija, društveni status, ugled, mjesečna primanja učitelja, povjerenje, roditelji.*

SUMMARY

This empirical research attempted on a sample of 146 teachers in elementary schools in Rovinj, Vodnjan and Pula to examine their perception of the teacher's image in today's society. He tried to determine the very concept of the teaching profession, its structural component, the importance of its role in the present time, and gave insight into the problems and difficulties that teachers encounter in today. From the analysis carried out, the social reputation and the status of the teaching profession and the low monthly income of teachers are the main sources of dissatisfaction with this profession. In addition, the degree of trust teachers have ascribed to their parents' vocation to parents of elementary school children and the assessment of the respondents regarding the position of the teaching profession in the Croatian society. The obtained results point to the teacher's satisfaction with the trust shown by parents of their students, but are not satisfied with the way parents act in their education. Respondents pointed to personal dissatisfaction with the social position of teachers in Croatian society.

Key words: *Teacher Profession, Social Status, Reputation, Monthly Teacher Receiving, Trust, Parents.*

SADRŽAJ

1. Uvod.....	4
2. Određenje pojmova <i>profesija</i> i <i>učitelj</i>	6
2.1. Strukturalne sastavnice učiteljske profesije.....	8
3. Povijesni razvoj učiteljske profesije.....	11
3.1. Profesija učitelja u Hrvatskoj.....	13
3.1.1. Organiziranost profesije učitelja u Hrvatskoj.....	14
4. Problemi profesije učitelja.....	17
4.1. Materijalna prava učitelja.....	21
4.2. Učitelj današnjice.....	23
4.2.1. Važnost cjeloživotnog učenja u učiteljskoj profesiji.....	24
5. Društveni status i ugled profesije učitelja.....	26
5.1. Nezadovoljstvo učiteljskom profesijom.....	31
5.2. Napuštanje učiteljske profesije.....	34
5.3. Interes mladih za učiteljsku profesiju.....	35
6. Empirijski dio – Predmet istraživanja.....	37
6.1. Prikaz metodologije empirijskog istraživanja.....	38
6.1.1. Problem Istraživanja.....	38
6.1.2. Ciljevi istraživanja.....	38
6.1.3. Hipoteze istraživanja.....	39
6.1.4. Varijable istraživanja.....	39
6.1.5. Uzorak istraživanja.....	39
6.1.6. Instrument istraživanja.....	40
6.1.7. Metode i postupci prikupljanja podataka.....	41
6.1.8. Obrada i analiza podataka.....	41
7. Rezultati i rasprava.....	43
8. Zaključak.....	72
9. Literatura.....	75
10. Prilozi.....	80

1. UVOD

Ovaj se diplomski rad bavi problematikom stavova učitelja predmetne nastave koji su zaposleni u osnovnim školama, a u vezi sa slikom učitelja u današnjem vremenu, perspektivom društvenog statusa profesije učitelja, ugledom profesije učitelja te stupnjem povjerenja za koji učitelji misle da ga svojom profesijom odašilju roditeljima osnovnoškolske djece. Ispitat će se i utvrditi stavovi učitelja predmetne nastave zaposlenih u unaprijed odabranim osnovnim školama na području grada Rovinja, Vodnjana i Pule te „slika“ učitelja u današnje vrijeme. U radu se polazi od određivanja ključnih pojmova *profesija i učitelj*, a potom se navode strukturalne sastavnice učiteljske profesije. Iznose se opći problemi s kojima se svaki učitelj barem jednom, ako ne i svakodnevno, susreće u svojoj profesiji te razlozi svrstavanja učiteljske profesije među najzahtjevnije. Slijedi kratki povijesni prikaz razvoja profesije učitelja kako bi se upotpunilo shvaćanje značenja same profesije koja ima svoje korijene još u predcivilizacijsko doba. U 17. je stoljeću, zahvaljujući velikom pedagogu J. A. Komenskom, postavljen temeljni uvjet za obavljanje profesije, a to je posjedovanje pedagoško-psihološkog obrazovanja. Navedeni su i problemi profesije s učiteljske perspektive koji su podijeljeni na one što proizlaze iz aktualnog obrazovnog sustava, neposrednog rada s učenicima, načina funkcioniranja radnog kolektiva te iz odnosa s roditeljima. Dan je uvid u ulogu profesije učitelja i njegove organiziranosti u Hrvatskoj. Ukratko je objašnjeno što je potrebno za ostvarivanje učiteljske profesije, tj. kojim uvjetima osoba mora udovoljavati da bi mogla obavljati učiteljsku profesiju. Navedeni su rezultati istraživanja s prikazom mišljenja ispitanika vezano za društveni status i ugled učiteljske profesije, nezadovoljstvo istom od strane samih učitelja, napuštanje profesije, a navedena je i razina interesa budućih učitelja. U cijelom radu pojam *učitelj* korišten je kao pojam i za učitelja i za nastavnika kao što se koristio i na početku i koji se ponovno počinje primjenjivati kao zajednički stručni naziv.

Rad se sastoji od teorijskog i empirijskog dijela u kojem se istražuju stavovi učitelja predmetne nastave, o perspektivi društvenog statusa njihove profesije, njezinog ugleda te stupnja povjerenja kojeg učitelji svojom profesijom odašilju roditeljima osnovnoškolske djece. Teorijsko i empirijsko bavljenje ovom temom mogu pomoći svim osobama koje se bave odgojno-obrazovnim procesom za bolje razumijevanje trenutnog stanja društvenog ugleda i statusa učiteljske profesije. Ovaj rad može poslužiti i kao uvid u realno stanje stavova učitelja o njihovoj profesiji u današnje vrijeme, za poticanje budućih poboljšanja u odgojno-obrazovnom radu kako bi se, stvarajući kvalitetnije uvjete za njihov rad, učiteljima unaprijedio isti, prvenstveno podižući njihov društveni standard te time i samo zadovoljstvo

njihovom profesijom, koje će se zasigurno odraziti i na kvalitetu njihova rada, te mijenjanje negativnih stavova roditelja, učenika i društva prema učiteljskoj profesiji.

2. ODREĐENJE POJMOVA *PROFESIJA* I *UČITELJ*

Pojam profesija u općem smislu termina odnosi se na "vrstu djelatnosti, zanimanja, zvanja, poziva, posla, službe, zaposlenja, dužnosti, struke" (Potkonjak, Šimleša, 1989: 257). U govornom jeziku, pojam profesija "najčešće podrazumijeva zanimanje, odnosno posao kojim se netko bavi kako bi osigurao sredstva za život. Profesija podrazumijeva bavljenje određenim poslom za razliku od amaterskoga te znalačko bavljenje poslom koje se temelji na specijaliziranom znanju i umijeću obavljanja posla" (Cindrić, 1995: 23). U sociološkom smislu pojam profesija podrazumijeva "zanimanje koje ima monopol nad nekim kompleksnim dijelom znanja i praktičnih umijeća za koje je potrebno dugotrajno školovanje, odnosno visoko obrazovanje te tako postaje jasno prepoznatljivo u društvu" (Šporer, 1990: 15, prema Cindrić, 2003: 38; Silov, 2001: 21). "Što članovi neke profesije znaju i mogu učiniti, izuzetno je važno i nitko drugi ne zna i ne može i ne smije to činiti" (Šporer, 1990: 15, prema Cindrić, 2003: 38). Ustvari profesija je "pojam koji podrazumijeva nositelje profesionalnog znanja, profesionalne stvaratelje i inovatore te one koji su spremni nesebično primjenjivati znanja u svrhu blagostanja ljudi, čak i onda kada svoje osobne interese žrtvuju za interese drugih" (Cindrić, 1995: 25). Porijeklo profesije je vezano za pojavu univerziteta iz čega proizlaze kriteriji za prepoznavanje profesionalnog statusa nekog zanimanja, odnosno visokoškolsko obrazovanje što predstavlja jedno od bitnih karakteristika profesije (Potkonjak, Šimleša, 1989).

Mnoge su definicije pojma *učitelj*. Prema Međunarodnoj standardnoj klasifikaciji učiteljskih zanimanja učitelji su "pripadnici koji vode nastavu na svim stupnjevima obrazovanja (osnovnom, srednjem i visokom), rade s djecom predškolske dobi, podučavaju osobe sa poteškoćama u razvoju, provode istraživanja vezana uz odgojno-obrazovni proces, organiziraju i vode različite oblike nastavnih i izvannastavnih aktivnosti te izvršavaju relevantne zadatke" (Cindrić, 1995: 151). UNESCO definira učitelja kao "izvođača odgojno-obrazovnog programa zaposlenog u odgojno-obrazovnoj ustanovi, od predškolskog do srednjoškolskog odgoja i obrazovanja" (Cindrić, 2003: 36). Također, kako navodi Silov, (2010: 10, prema Cindrić, 2003) "biti učitelj znači tri puta biti: biti čovjek, biti intelektualac i biti profesionalac". "Učitelj je temeljni nositelj svih promjena u obrazovanju" (Cindrić, 2003: 36). Profesija učitelja zahtijeva da sam učitelj postane doživotni učenik, jer je za izvršavanje njegovog kvalitetnog rada neizbježno da se doživotno obrazuje (Cindrić, 2003).

Najprikladniji određenje profesije učitelja je ono "učitelja profesionalaca sa svim poželjnim stručno-pedagoškim i ljudskim osobitostima koje bi trebao imati i praktično ih

primjenjivati u odgojno-obrazovnoj praksi. Time bi se na vrijednosnoj ljestvici omogućilo visoko mjesto učiteljske profesije u usporedbi s drugim profesijama" (Cindrić, 2003: 40). Učitelj radi neposredno s djecom, s "najdragocjenijim što ima jedno društvo" (Vučak, 1996: 460). Učiteljska profesionalna uloga, kako navodi Pivac (1995, prema Cindrić, 2003: 40), je "u aktiviranju učeničkih iskustava i znanja, sposobnosti i htijenja, u primjeni raznovrsnih i učinkovitih postupaka, metoda i tehnika u nastavi. On vodi učenike do uvida, testiranja ideja i dokaza, spoznaja, sumnja, uvjerenosti i odluka". Učitelj ima vrlo bitnu "ulogu u životu učenika, a nerijetko i odraslih ljudi" (Ivanek, 2004: 11). Učitelji imaju ulogu poučavati i odgajati učenike te pritom oblikovati njihove vrijednosti i stavove (Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015). Učitelj može ostaviti veliki dojam na svoje učenike što potvrđuje činjenica da se mnogi učenici u odrasloj dobi prisjećaju svojih učitelja koji su im bili uzori te su mnogi i sami odabrali tu profesiju zbog učitelja koji su im bili uzori (Ivanek, 2004; Jakelić, 1996).

Učitelj ima vrlo veliki utjecaj na svoje učenike jer zajedno sa snagom škole, utječe na razvoj "kognitivnih, emocionalnih, motivacijskih te socijalnih sposobnosti, vještina i moralnih vrednota te na općevažeca stajališta" svojih učenika (Ivanek, 2004: 11). Premda obitelj ima temeljnu ulogu u razvoju svojeg djeteta, ponekad škola i učitelji imaju veći utjecaj na razvoj osobnosti učenika, (Ivanek, 2004) što je često u obiteljima koje nemaju sređene obiteljske prilike, pa dijete/učenik s učiteljem uspostavlja prisniji odnos nego sa svojim roditeljima (Jakelić, 1996). Obitelj i škola, kao čimbenici u kojima dijete provodi većinu svog vremena, predstavljaju temeljnu ulogu u razvoju samog djeteta (Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015).

O profesiji učitelja su "govorila i pisala mnoga poznata pedagoška (i ne samo pedagoška) imena" (Vučak, 1996: 458-459). Među tim pedagoškim imenima, izdvajamo J. A. Komenskog koji je kao "najpoznatiji pedagog građanskog društva, pridavao veliko značenje učiteljskom zvanju. To je zvanje smatrao uzvišenim, časnim kao ni jedno drugo pod Suncem" (Vučak, 1996: 459). Schmidt (1970, prema Vučak, 1996: 459) je "govorio o "univerzalnom učitelju", odnosno o učitelju koji treba posjedovati tri značajne osobine: univerzalnost, jednostavnost i spontanost". Schmidt (1970, prema Vučak, 1996: 459) je opisivao učitelja kao osobu koja mora biti "takva kakvi žele drugi da su; on mora da poznaje način kako da učini druge onakvima kakvima trebaju da budu...". "J. F. Herbart ističe oduševljenje kao bitno svojstvo učitelja, filozofsku, znanstvenu i pedagošku osposobljenost. Dok, J. H. Pestalozzi govori o stručnoj spremi učitelja..." (Vučak, 1996: 459). Mnogi su, bazirajući se na veličinu posla koji zahtijeva učiteljska profesija¹ i na uvjete kojima su razni učitelji tijekom povijesti

¹ Za uvid u složenost i ljepotu učiteljske profesije pogledati: misao *Ja sam učitelj* Johna W. Schlattera (Vokić, 1997: 3-4).

bili izloženi, napisali brojna djela, priče i pisma poput dobro poznatog *Pisma učitelju*² Abrahama Lincolna za prvi dan škole njegovog djeteta, knjige *Pismo učitelju*³ Vittorina Andreolija koji se obraća učitelju kao nezahvalno nepriznatoj središnjoj ličnosti u životu zajednice kroz poticajno pismo namijenjeno i svima nama te *Pisma učitelju* Maria Lodija⁴ koji podsjeća učitelje na ljepote, ponekad i zaboravljene, najljepšeg i najhumanijeg posla.

Svjetski dan učitelja obilježava se 5. listopada od 1966. godine kada je donesena i usvojena Preporuka o statusu učitelja u Parizu na prijedlog Generalne konferencije UNESCO-a (Vrgoč, 2012). Cindrić (2003: 35) navodi da "intenzivan znanstveno-tehnološki i društveno-ekonomski razvitak uvjetuje mnoge promjene u odgojno-obrazovnoj djelatnosti. Suvremena škola našla se na prekretnici. Nove paradigme mijenjaju tradicionalne pozicije i uloge svih sudionika u odgojno-obrazovnom procesu". Iz tih razloga potrebno je kod "učitelja stalno pobuđivati želju (i stvarati obvezu) za učenjem i proširivanjem znanja i umijeća" (Cindrić, 2003: 37). Iz svega navedenog, učiteljska bi profesija trebala biti percipirana kao statusna i prestižna profesija u društvu, kao što joj i priliči (Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015).

2.1. STRUKTURALNE SASTAVNICE UČITELJSKE PROFESIJE

Strukturalne sastavnice učiteljske profesije određene su prema deontologiji iste koja predstavlja "skup pravila kojima se određuju prava i dužnosti učitelja prema učenicima, prema ostalim učiteljima i društvu" (Rosić, 2011: 145). Prema Turneru, Hodgenu i Šporeru, strukturalne sastavnice svake profesije, pa tako i učiteljske, su:

- stupanj razvijenosti osnovnih teorija i tehnika koje čine cjelinu i temelj su za profesionalno djelovanje,
- stupanj monopola na stručnu ekspertizu
- stupanj prepoznatljivosti profesije od javnosti
- stupanj organiziranosti profesije
- stupanj razvijenosti profesionalne etike (Cindrić, 1995: 24; Cindrić, 2003: 38; Rosić, 2011: 145).

Učiteljska profesija je interdisciplinarna jer se koristi teoretskim znanjima i tehnikama više znanstvenih disciplina⁵. Kako navodi Kyriacou (Cindrić, 1995), nastavna umijeća su od

² Za više informacija pogledati: <http://www.srednja.hr/Kultura/Vijesti/Procitajte-dirljivo-Lincolnovo-pismo-ucitelju-svog-prvorođenog-sina>.

³ Za više informacija pročitati knjigu *Pismo učitelju* Vittorina Andreolija.

⁴ Za više informacija i za uvid u cijeli tekst *Pismo učiteljima* Maria Lodija pogledati: <http://www.maestraemamma.it/lettera-di-mario-lodi-agli-insegnanti/>.

⁵ Učiteljska profesija koristi se teoretskim znanjima i tehnikama idućih znanstvenih disciplina: psihologija, sociologija, struka, metodika, pedagogija, informatika i dr. (Cindrić, 1995: 33).

iznimne važnosti za učiteljsku profesiju. Nastavna umijeća "čine posebna znanja, odlučivanje te radnje i ponašanje učitelja koje je usmjereno na poticanje učenja učenika" (Cindrić, 1995: 33). Stupanj monopola nad obavljanjem učiteljske profesije trebao bi se očitovati zahtjevom da se za obavljanje iste treba steći točno određena vrsta i razina početnog obrazovanja. "Monopolom se (kompetencijom) osigurava poštovanje osnovnih načela struke i profesionalne etike" (Cindrić, 1995: 33; Cindrić, 2003: 42). Nažalost, u školskom je sustavu praksa da se ponekad zapošljavaju osobe bez potrebne stručne spreme radi "određenih »objektivnih« razloga, kao što su negativna selekcija pri upisu na studij, pomanjkanje stručnjaka, slaba materijalna stimulacija, problematične mogućnosti napredovanja, slabi životni i radni uvjeti i drugo" (Cindrić, 2003: 42). Takva praksa izravno umanjuje razinu ugleda učiteljske profesije (Cindrić, 2003). Učitelji trebaju paziti na profesionalno-etičke norme kako si ne bi ugrozili radno mjesto. Učiteljska bi se profesija trebala koristiti teoretskim jezikom znanosti koji olakšava međusobno sporazumijevanje članova profesije a u isto vrijeme stvara određenu umjerenu distancu od ostalih koji nisu pripadnici te profesije. Važna sastavnica učiteljske profesije, stupanj njezine vanjske prepoznatljivosti, je njezina titula (Cindrić, 1995; Cindrić, 2003). Titula jedne profesije je važna jer profesija kojom se osoba bavi je čimbenik koji ju najbolje prikazuje (Cindrić, 2003). Titula učiteljske profesije "svjedoči o razini obrazovanja pojedinca, o vrsti obrazovanja, o poslu koji obavlja, o mjestu gdje radi, o tipu ekspertize koju pruža, o mjestu u društvenoj podjeli rada, o kodeksu ponašanja, o korisnicima usluga, o mjestu na socijalnoj stratifikacijskoj ljestvici i drugo" (Cindrić, 1995: 34; Cindrić, 2003: 45). Titula označava i položaj učitelja u društvu, osim što simbolizira profesiju i dovoljno vjerno prikazuje učitelja sa svim njegovim važnim osobitostima. Sastavnice koje obuhvaćaju stupanj organiziranosti profesije su: razina organiziranosti institucije za profesionalno obrazovanje (podrazumijeva da bi se svaki učitelj trebao školovati i osposobljavati za svoju profesiju na fakultetskoj razini); tipovi organizacija u kojima se pripadnici profesije najčešće zapošljavaju; organiziranost profesionalnih udruga⁶ (Cindrić, 1995; Cindrić, 2003).

Profesionalna etika učiteljske profesije podrazumijeva altruističnu upotrebu svog znanja za opću dobrobit, postavljanje interesa učenika, roditelja iznad svojih, držanje znanstvenih dostignuća u praksi, univerzalno načelo i emocionalna neutralnost prema klijentu, kooperativnost, suradnja s kolegama, jednakost, pravodobno i temeljito međusobno informiranje radi unapređenja zajedničke profesije (Cindrić, 1995; Cindrić, 2003). Učitelji

⁶ Za više informacija pogledati: Cindrić, 1995: 35.

koji su u stalnom doticaju s učenicima imaju prvenstvenu zadaću usmjeriti ih na točan i pravedan put ka budućnosti, time da im pomognu pronaći ključ vratiju a ne da im ih otvore. U današnje vrijeme prepuno konflikata, nerazumijevanja i straha, učitelj mora pomoći učenicima da uspiju razviti osjećaj tolerancije, otvorenosti i pravednosti kako bi isti mogli razviti isto takvo društvo koje će se znati oduprijeti diskriminacijama današnjeg svijeta (Vrgoč, 2012). Učitelj je svjestan da ne može direktno utjecati na vanjski svijet i mijenjati ga prenoseći pravedne vrijednosti, ali zato može u školskom okruženju stvoriti kvalitetan svijet koji će predstavljati temelj vrijednosti za sve učenike.

3. POVIJESNI RAZVOJ UČITELJSKE PROFESIJE

Cindrić (1995) navodi Kujundžića prema kojemu prve naznake učiteljske profesije potječu iz precivilizacijskog doba kada su veterani i matrone⁷ jednom godišnje odvodili posebno djecu muškog roda i posebno ženskog roda na svetišta gdje bi ih u kraćim tečajevima poučavali uspješnom obavljanju različitih poslova kao doprinosu zajednici. Ti su poslovi bili lov, obrana, pričanje mitova o podrijetlu i tradiciji naroda, glazbeno-ritmički rituali i slično. Veterani i matrone, koristili su se strogoćom i njihova su poučavanja bila obilježena mistikom. Takav je proces poučavanja bio obilježen završnim strogim ispitom zrelosti kao mjerilom za određivanje granice između mladih i odraslih.

Tek je oko 5. i 4. st. pr. Kr. u Sumeru stvorena škola kao ustanova (Strugar, 2014). Zahvaljujući Sumeranima i njihovom doprinosu škole kao ustanove nastaje i profesionalno osvješćivanje učitelja. Sve je to nastalo zahvaljujući pojavi pisma što je omogućilo zapisivanje dotadašnjeg ljudskog iskustva (Cindrić, 1995). Učitelj je na početku bio "sluga koji je prodavao svoja znanja i usluge" (Cindrić, 1995: 27), jer se nalazio u potpuno podređenom položaju radi razvoja deontologije⁸ kao znanosti o profesionalnoj organiziranosti.

Sofisti su bili prvi putujući učitelji u staroj Grčkoj. Oni su poučavali sinove bogatih građana uz visoku nagradu što je doprinijelo osvješćivanju bitnih deontoloških osobitosti učitelja. Prva nadzorna služba nastala je u Ateni s ciljem kontrole rada učitelja. U doba renesanse i nakon nje, pojačava se borba učitelja za samostalnošću, većim ugledom i plaćom. U XX. stoljeću, radi želje za profesionalnom neovisnošću, javljaju se posebni dokumenti koji omogućavaju pravno i organizacijsko ustrojstvo učiteljske profesije (Cindrić, 1995).

Međunarodna udruga učitelja, koja je uveliko doprinijela izgradnji profesionalne organiziranosti učitelja, osnovana je s ciljem da se što "ujednačenije ustroji učiteljska profesija i postigne velika učinkovitost do razine opće naobrazbe u svijetu" (Cindrić, 1995: 28). U prvim osnovnim školama posao učitelja pojavio se u užem smislu samog zvanja, a širenjem osnovnih škola od XVII. Stoljeća, učiteljsko se zvanje učvrstilo. Magistrima su se nazvali učitelji gradskih škola. U to se doba od učitelja nije zahtijevala posebna pedagoška naobrazba, već je bilo dovoljno samo znanje predmeta koji je predavao. Tim su se poslom bavili osobe različitih zanimanja. U XVII. st., zahvaljujući Janu Amosu Komenskom koji je naglašavao važnost učiteljske didaktičko-metodičke kompetencije, situacija se počela razvijati

⁷ Veterani i matrone se odnose na časne starce i na ugledne starije žene (Cindrić, 1995).

⁸ Za više informacija pogledati: Rosić, 2011: 145.

u novom svjetlu. Učitelji su tada didaktičko-metodičke kompetencije postizali kroz profesionalno učiteljsko obrazovanje, a takav se proces naobrazbe učitelja primjenjuje i danas (Cindrić, 1995; Strugar, 2014; Franković, Pregrad, Šimleša, 1963).

Kako navodi Damiano (1995, prema Baloban, 1996: 391) "u raznim povijesnim periodima lik učitelja je bio shvaćen kao personifikacija društvenog ideala: heroj, vitez, gospodin, rodoljub, stručnjak, pokretač, promjena". Takvo poimanje učiteljske profesije ukazuje na pozitivnu identifikaciju kojom se primjenjivalo. Današnje društvo stavlja pred učitelja mnoge zahtjeve i velika očekivanja. "Od učitelja se očekuje da u odgojnom smislu izvrši zaštitu i prevenciju koju društvo traži. Potrebno je u integralni odgojni proces ugraditi moralni odgoj koji se temelji na slobodi i odgovornosti. Profesionalnost i moralnost su nerazdvojive u životu suvremenog učitelja" (Baloban, 1996: 392). Profesija učitelja, zajedno sa onom liječničkom i svećeničkom⁹, do prije su kojeg desetljeća bile smatrane profesijama koje zavrjeđuju poštovanje (Baloban, 1996; Koraj, 1996). "Bila su to tri gotovo "nedodirljiva" zvanja koja su bila na visokoj cijeni kako kod djece, mladih i roditelja tako i općenito u društvu" (Baloban, 1996: 387). Pri kraju XX. stoljeća situacija vezana za učiteljsku profesiju se mijenja u sve negativnijem smislu. Učitelji nailaze na sve više problema i poteškoća tijekom obavljanja svoga rada. Takvo stanje je vidljivo iz činjenice da ih roditelji okrivljuju u slučaju da njihova djeca ne dobiju dobre ocjene. "Javnost se često stavlja na stranu učenika kojega treba "zaštititi pred njegovim učiteljem", jer učitelj je odgojitelj i on "mora pronaći" pravi pedagoški način pristupa današnjem djetetu" (Baloban, 1996: 387). Javnost se ne brine o problematičnim obiteljskim situacijama ili prisutnosti droge i njene lake nabave pred ili u krugu škole. "Dežurni krivac traži se na drugom mjestu. Suvremeni učitelj se nalazi pred raznim izazovima i dilemama među kojima glavno mjesto zauzimaju dileme moralno-etičke naravi. Posljednjih desetljeća očito je došlo do velikih promjena u društvu. Te promjene su snažno utjecale na ulogu i mjesto suvremenog učitelja-odgojitelja" (Baloban, 1996: 387).

Kao što je vidljivo, uloga profesije učitelja uvelike se mijenjala tijekom povijesti. U današnjici, gdje su informacije dostupne svugdje i svima, zahvaljujući velikom i brzom razvitku informacijske i komunikacijske tehnologije, postavlja se pitanje je li i uloga učitelja izgubila na važnosti. Vrgoč (2012), navodi da učiteljska profesija nije izgubila na važnosti, nego dapače, da se ista i povećala. To potvrđuje tvrdnjom da "učitelji danas, više nego ikada prije, nose odgovornost mentora i voditelja koji trebaju pomoći svojim učenicima pronaći

⁹ Županov (1994, prema Pilić, 1996: 449) navodi da, "kako tvrdi i L. Legrand u knjizi *Obrazovne politike*, ako učitelj uvijek ima više ili manje svećeničku zadaću to ipak ne mora polagati zavjet siromaštva, "kao što nitko nije ovlašten taj zavjet položiti u ime Hrvatske".

pravi put do znanja u vrelu informacija s kojima se svakodnevno susreću" (Vrgoč, 2012: 551). Iz tih se razloga uloga učitelja uvelike promijenila jer zahtijeva od istih da konstantno uče i napreduju te da imaju spremne odgovore na sve zahtjevnije izazove (Vrgoč, 2012).

3.1. PROFESIJA UČITELJA U HRVATSKOJ

Godine 1845. Hrvatsko-ugarski sabor objavio je naredbu kojom učitelji u osnovnoj školi mogu biti samo kvalificirane osobe.¹⁰ Prva hrvatska škola, koja je vezana za početak učiteljske profesije u Hrvatskoj, "osnovana je u sklopu benediktinskog samostana u Rižinicama, pokraj Splita 852. godine" (Cindrić, 1995: 28).

U Republici Hrvatskoj brojne su učiteljske udruge uključene u proces razvoja obrazovanja i znanosti, poput Hrvatskog pedagoško-književnog zbora, Hrvatskog prirodoslovnog društva, Hrvatskog geografskog društva (Vrgoč, 2012). U Zagrebu se 1871. godine osniva »Hrvatski pedagojsko-književni zbor¹¹« čiji je cilj bio "okupljati hrvatske učitelje i razvijati njihovu svijest u skladu s nacionalnim i prosvjetiteljskim programom hrvatskog učiteljskog pokreta" (Cindrić, 1995: 29; Vrgoč, 2012). To je doprinijelo tiskanju i širenju stručno-pedagoške i druge literature na hrvatskom jeziku¹². Godine 1874. stupa na snagu prvi *Zakon o osnovnoj školi* koji sadržava i izraz „učitelj“. Takav naziv koristio se i za profesore koji su radili na sveučilištima do izdavanja *Zakona o narodnim školama*, 1929. godine gdje se pojavljuju dva naziva, *učitelj* i *nastavnik* (Strugar, 2014).

Šakić (2015) navodi da je i dalje prisutno mišljenje da pod pojmom učitelja spadaju osobe koje su završile učiteljski fakultet te koje pritom predaju šest područja znanja nižim razredima osnovne škole, odnosno od prvog do četvrtog razreda dok se pod pojmom nastavnika smatraju osobe koje predaju višim razredima osnovne škole, odnosno od petog do osmog razreda. U višim razredima svaki nastavnik predaje jedan od trinaest predmeta za koji se obrazovao na svom fakultetu. Iako je takvo mišljenje uvriježeno, ono nije točno budući da se u osnovnim školama učitelji dijele na učitelje razredne nastave i na učitelje predmetne nastave. Učiteljima razredne nastave smatraju se oni učitelji koji predaju od prvog do četvrtog razreda dok pod učitelje predmetne nastave spadaju učitelji koji predaju predmetnu nastavu od petog do osmog razreda. Nastavnicima su "oni profesori koji predaju predmetnu nastavu u srednjim školama" (Šakić, 2015: 13). Strugar (2014; Vrgoč, 2012) navodi da "danas se sve više ponovno udomaćuje stručni naziv učitelj koji je jezično lijep, prepoznatljiv, sadrži povijesna

¹⁰ Naredbu koji je objavio Hrvatsko-ugarski sabor zvala se »System scholarum elementarum« [Sustav početnih učionica] (Cindrić, 1995:29).

¹¹ Za više informacija pogledati: Vrgoč, 2012: 556.

¹² Za više informacije pogledati: Cindrić, 1995: 29-30.

obilježja plemenitog učiteljskog zanimanja, a tako će biti i u budućnosti jer je učenje bitno čovjekovo obilježje" (Bezić, Strugar, 1988).

Prema mišljenju Vrgoča (2012: 557) u današnje su vrijeme u "učiteljskoj profesiji u Hrvatskoj potrebni daroviti ljudi sa znanjima i vještinama visoke razine te pozitivnim osobnostima i motivacijom; novi učitelji, ne samo mladi, nego oni koji su spremni prihvatiti sve novine, koji će biti nositelji promjena, koji će promicati razumijevanje i toleranciju, koji će pružati kvalitetnu poduku, učiniti školu privlačnijom djeci, koji će uspješno odgajati i obrazovati svoje učenike u dinamičnim uvjetima danas za sutra te će uspješno anticipirati promjene odgoja i obrazovanja u budućnosti", a sve to kako bi se mogla stvoriti nova škola u kojoj učitelj ima novu ulogu (bolji društveni položaj i status, veću cijenjenost zanimanja, bolji osobni dohodak i materijalni standard) i koja je prepoznata po svojem kvalitetnom radu (Vrgoč, 2012).

3.1.1. ORGANIZIRANOST PROFESIJE UČITELJA U HRVATSKOJ

Za učiteljsku profesiju potrebno je imati točno propisanu naobrazbu, odnosno visoko školovanje, točno određene institucije za profesionalno obrazovanje učitelja, organizacije u kojima se u većoj mjeri zapošljavaju učitelji, odnosno škole, i organizirane profesionalne udruge (Vrgoč, 2012). Kako bi učitelj mogao uspješno izvršiti svoju osnovnu funkciju, tj. organizaciju i izvođenje odgojno-obrazovnog procesa, treba posjedovati stručnu, pedagoško-psihološku i opću obrazovanost (Vučak, 1996). Razina kvalitete obrazovanja učitelja predstavlja jedan od bitnih čimbenika koji utječu na buduću "razinu učeničkih obrazovnih postignuća" (Šakić, 2015: 14). Kako navodi Šakić (2015: 49), "kompetentni i zadovoljni učitelji čine obrazovni sustav uspješnijim, kvalitetnijim, a samo takav sustav može kod učenika omogućiti da se on razvije u psihofizički cjelovitu osobu". Potpisivanjem Bolonjske deklaracije 2001. godine sustav se usmjerio na "osiguravanje kvalitete, osiguravanje veće fleksibilnosti u profesionalnom razvoju, povezivanje znanstvenog i nastavnog rada, pomicanje mobilnosti studenata, brži izlazak na tržište rada" (Šakić, 2015: 15). Obrazovanje, za učitelje predmetne nastave kao i za učitelje razredne nastave, Bolonjskom se deklaracijom povećalo na pet godina studija (Šakić, 2015). Najviša hrvatska državna razina, odnosno Sabor Republike Hrvatske, uređuje strukturu i ustroj obrazovanja učitelja (Šakić, 2015). U Hrvatskoj postoje kadrovi koji sudjeluju u odgojno-obrazovnom sustavu pri pripremi, izvođenju i razvijanju obrazovanja. Tu ulogu zauzimaju učitelji koji rade u osnovnim školama, nastavnici u srednjim školama te stručni suradnici. Zajednički stručni naziv za sve stručne djelatnike koji obavljaju djelatnost odgoja i obrazovanja u osnovnoj i srednjoj školi je *učitelj*. Na temelju

zakonskih propisa izvodi se izbor učitelja za osnovne i srednje škole u Hrvatskoj. Profesiju učitelja može obavljati osoba koja osim zadovoljavanja općih uvjeta mora imati odgovarajuću stručnu spremu i pedagoško-psihološko obrazovanje (Vrgoč, 2012). Za učiteljski posao ne može biti izabrana osoba koja je pravomoćno osuđena za kazneno djelo koje ju čini nedostojnom obavljanju istog. Učitelji se biraju temeljem javnog natječaja dok odluku o zasnivanju radnog odnosa donosi školski odbor na prijedlog ravnatelja škole (Vrgoč, 2012; Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, 2008). Profesionalno obrazovanje učitelja koncipirano je na temelju stručnog profila, na poslovima i zadaćama, složenosti posla, važnosti i odgovornostima istog posla. Programski sadržaji profesionalnog obrazovanja učitelja predstavljaju važan kompleks u njihovom stručnom obrazovanju i uključuju "filozofsko, sociološko, pedagoško, psihološko, defektološko, jezično i literarno (hrvatski jezik i strani jezik), metodičko i metodologijsko obrazovanje i školsku praksu. Studijski program sadrži interkulturalno obrazovanje učitelja, obrazovanje za mir i demokraciju te ekologiju. Obrazovanje učitelja ostvaruje se kao permanentan proces koji počinje izborom učiteljskog zanimanja i traje do kraja radnoga vijeka, pa i dulje, te prati složenost posla što ga obavljaju učitelji u obrazovnom sustavu" (Vrgoč, 2012: 548). Učitelji su prema zakonima o školstvu u Republici Hrvatskoj obavezni, te imaju pravo, permanentno se stručno usavršavati¹³ (Vrgoč, 2012; Pavin, Rijavec, Miljević-Ridički, 2005).

Učiteljsko inicijalno visokoškolsko obrazovanje i stručno usavršavanje bitni su čimbenici u poboljšanju kvalitete obrazovanja učitelja. Njihov je cilj cjeloživotno usavršavanje i obnavljanje znanja i vještina sa funkcijom poticanja cjeloživotnog učenja i kod svojih učenika (Pavin, Rijavec, Miljević-Ridički, 2005). Zasigurno treba, prema zaključku Pavina, Rijavec i Miljević-Ridički (2005) poboljšati kvalitetu inicijalnog obrazovanja učitelja, ali i daljnja stručna usavršavanja, izradom kvalitetnih programa psihološko-pedagoške izobrazbe te praktične nastave tijekom studija. Te bi promjene, u sveukupnom obrazovanju učitelja, smanjile stres u trenutku prijelaza sa studija na posao i omogućile bi veće mogućnosti pri stjecanju bogatijih kompetencija koje su prijeko potrebne za rad s učenicima i u školi općenito (Vrgoč, 2012).

¹³ U Republici Hrvatskoj postoje dva organizacijska oblika stručnog usavršavanja, tj. ono individualno (vlastito samoobrazovanje) te skupno stručno usavršavanje, koja se mogu odvijati u školi i izvan nje. Stručno usavršavanje u školi koje je organizirano i koordinirano od strane ravnatelja i školskog pedagoga, ostvaruje se u okviru stručnih tijela dok ga izvan škole organiziraju i koordiniraju "Ministarstvo za obrazovanje, agencije za školstvo, učiteljski fakulteti, stručne udruge, obrazovni program radija i televizije i druge ustanove, ostvaruje se na raznim stručnim skupovima" (Vrgoč, 2012: 549).

Nažalost, kako navodi Sekulić-Majurec (2006, prema Šakić, 2015: 25) "cijela je škola koncipirana tako da je svaki učitelj u njoj prisiljen više pozornosti usmjeravati na realizaciju predviđenog nastavnog plana i programa nego na okolnosti u kojima se to ostvarilo, i ishode". U današnjim je školama važnije je li učitelj ispravno i pravovremeno ispunio kvadratiće/"kućice" u dnevnicima rada nego kako je održao nastavu. Manje je bitno jesu li učenici stvarno usvojili obrađenu nastavu i koliko ih je ista motivirala za daljnje učenje. Sekulić – Majurec (2006; Šakić, 2015) navodi da se najmanje bitnim smatra kako se učenici tijekom nastave osjećaju te koje su vrijednosti pri tome kroz nastavu usvojili.

4. PROBLEMI PROFESIJE UČITELJA

Povećani opći tehnološki razvoj i razvoj informacija i znanja dovodi do "obezvredivanja znanja učitelja stečenog u redovitom školovanju" (Šimunić, 1997: 102; Slišković, Burić, Knežević, 2016). Loši uvjeti školstva, nedostatak primjerenih sredstva, pomagala i prostora za primjenu nastavnih tehnologija koja je u skladu sa novonastalim i obogaćenim znanjima sve bržih promjena svijeta te sve većeg opterećenja učitelja i samih učenika predstavljaju temeljni problem za nastavni proces ali i za njegov razvoj koji se reflektiraju usporavanjem siromaštva učitelja (Šimunić, 1997).

Učiteljska profesija opterećena je raznim problemima što potvrđuje i UNESCOvo Svjetsko izvješće iz 2005. godine. U izvješću se navodi da je učiteljska profesija sve manje zanimljiva mladima prilikom odabira upisa na fakultete. Razlozi takvog stanja su nedostatak visokog društvenog statusa te loša mjesečna primanja. "Taj se trend može promijeniti samo ako se poduzmu neki praktični koraci prema podizanju profesionalnog statusa nastavnika, njihovih uvjeta i plaća, a u skladu s Međunarodnom poveljom o ekonomskim, društvenim i kulturnim pravima" (*UNESCO-ovo svjetsko izvješće...*, 2007: 84, prema Radeka, 2009: 49). Još prije malo više od dva desetljeća, "svijet je bio suočen s »ekspanzijom« obrazovanja" (Vrgoč, 1997: 70), što je dovelo učiteljsku profesiju sve većoj izloženosti stresovima koji otežavaju njen suvremeni položaj (Baloban, 1996; Knežević, 2016; Slišković, Burić, Knežević, 2016). Takvo stanje svijeta prisutno je, ako ne i u još većoj mjeri, u današnje vrijeme. Kao i tada, danas su mjesečna primanja prosvjetnih djelatnika u većini zemalja manja od primanja u drugim djelatnostima za koje je potrebna ista obrazovna kvalifikacija. Također, "neravnoteža između potrebnih sredstava za razvoj obrazovanja i nedovoljnog ulaganja stavlja obrazovanje u neravnopravan društveno-gospodarski položaj" (Vrgoč, 1997: 72). Sve veća ekspanzija obrazovanja koja se nalazi u neskladu sa porastom sredstava dovodi do krize samog obrazovanja. U vrijeme kada "visokorazvijene zemlje Europe i svijeta u svom socijalnom i gospodarskom razvoju kreću prema društvu znanja" (Vrgoč, 1997: 72), koji vide znanje kao osnovni ljudski kapital i temelj cjelokupnog razvoja modernog učenja kroz promicanje cjeloživotnog učenja u kojem učitelji imaju vrlo važnu ulogu, njihov društveni status opada. Obrazovanje nema dovoljnog značenja prilikom stvaranja strategija razvoja Hrvatske što dovodi do stanja da "prosvjeta u cjelini nema adekvatan tretman u odnosu na druge segmente državnog proračuna" (Vrgoč, 1997: 73). Takvo stanje reflektira se na društvenom ugledu samih učitelja, kao glavnim čimbenicima odgojno-obrazovnog procesa što je vidljivo i kroz činjenicu da je "materijalni položaj prosvjetnih djelatnika determiniran

ukupnim materijalnim položajem obrazovne djelatnosti" (Vrgoč, 1997: 74). Vrgoč (1997: 74) navodi da što se tiče "razmatranja materijalnog položaja učitelja, valja tragati za novim rješenjima, uzimajući u obzir prije svega društveno značenje prosvjete, društveno-političko ozračje i značaj učitelja za odgojno-obrazovni proces", jer je "investiranje u obrazovanje i znanost, investiranje u budućnost" (Vrgoč, 1997: 74).

Prema kvalitativnom istraživanju provedenom na uzorku hrvatskih učitelja (Slišković, Burić, Macuka, 2016, prema Slišković, Burić, Knežević, 2016), vidljivo je da hrvatski učitelji doživljavaju svoju profesiju izazovnom i stresnom, "svoju ulogu doživljavaju zahtjevnom, podcijenjenom u društvu, ali i izuzetno važnom u suvremenom kontekstu obrazovnih i osobito odgojnih ciljeva koje imaju" (Slišković, Burić, Knežević, 2016: 4). Prema istraživanju "Percepcija učiteljske profesije u Hrvatskoj iz perspektive predmetnih učitelja: kvalitativna analiza" provedena u sklopu projekta „Teachers' emotions and emotion regulation strategies: personal and contextual antecedents and effects on motivation, well-being and relationship with students“ vrste problema/poteškoća s kojima se hrvatski učitelji susreću u svom svakodnevnom radu su one koje proizlaze iz obrazovnog sustava, iz rada s učenicima, iz odnosa s roditeljima te iz kolektiva. Pod problemima/poteškoćama koje proizlaze iz obrazovnog sustava navode se: "preopterećenost „beskorisnim” administrativnim zahtjevima, učestalo mijenjanje obrazovnih politika koje su više „kozmetičke” naravi i koje se doživljavaju kao nametnute i neosnovane, nedostaci nastavnog plana i programa, naglasak na performativnosti, inkluzija¹⁴ učenika s teškoćama u razvoju i posebnim potrebama, neadekvatni (materijalni) uvjeti rada, nedostatak sankcija u školstvu, nedostatno stručno usavršavanje i stručna podrška u radu, niska plaća, negativna selekcija i feminizacija profesije te nezaštićenost učitelja" (Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015: 13-15). Pod problemima/poteškoćama koji proizlaze iz rada s učenicima navode se "nedostatak „kućnog odgoja” današnje djece, specifičnosti današnjih generacija djece te rad s učenicima po individualiziranom i prilagođenom programu" (Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015: 16). Pod problemima/poteškoćama koji proizlaze iz odnosa sa roditeljima navode se "pritisak na učitelje za davanjem visokih ocjena, zadiranje u rad učitelja, iskrivljena percepcija objektivnih mogućnosti vlastitog djeteta te oslobađanje djece od odgovornosti za vlastito ponašanje" (Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015: 17). Dok se pod problemima/poteškoćama koji proizlaze iz kolektiva navode "nestručni, neprofesionalni i nemotivirani učitelji koji su „zalutali” u školu, loši međuljudski odnosi u kolektivu, nedovoljna podrška stručne službe te

¹⁴ Pod "inkluzijom učenika s teškoćama u razvoju i posebnim potrebama" podrazumijeva se "nedostatna educiranost i povećano opterećenje" (Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015: 14).

nestručno i loše vodstvo škole" (Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015: 18). Prema tom istraživanju došlo se do zaključka da predmetni učitelji vlastitu profesiju vide kao iznimno zahtjevnu, važnu ali i podcijenjenju u današnjem društvu (Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015). Iz tih razloga, vrlo je teško raditi učiteljski posao koji ne nalazi potporu društva, već omalovažavanje učiteljskog znanja te time i učitelja samog. Kao što navodi Vrgoč (2012: 550), veličina i složenost učiteljskog posla proizlaze iz situacije u kojoj se često isti nalazi, odnosno "između stvarnosti i utopije, realnih i nerealnih zahtjeva i očekivanja roditelja, učenika i društva", koji su stalni učiteljski uspjeh u nerealnim uvjetima, gdje manjkaju materijalni uvjeti i gdje je njihov društveni status nizak. Problem feminizacije u učiteljskoj profesiji potvrđuje i Vrgoč (2012: 549) navodeći da su "u osnovnim i srednjim školama pretežno zaposlene žene" (Perić, 2011, prema Šakić, 2015).

Iako nam istraživanja, kao što su PISA, daju uvid u rezultate vezane za izdvajanje faktora uspješnih škola i sustava koji dokazuju da se "često kao poželjni faktori spominju visoka razina autonomije škola u odlučivanju, visoki stupanj sudjelovanja učitelja u odlučivanju o bitnim aspektima rada škole te uvažavanje učiteljske profesije u društvu" (Kovač, Rafajac, Buchberger, Močibob, 2014: 163). Za razliku od tih pozitivnih pokazatelja, podaci izneseni u javnost, češće trenutnu situaciju vezanu uz uvažavanje učiteljske profesije te ulogu učitelja opisuju kroz negativna obilježja (Kovač, Rafajac, Buchberger, Močibob, 2014). Prema izvještaju OECD-a za 2005. godinu "Nastavnici su važni", koji iznosi sažet širok spektar dokaza što upućuju na to da je kvaliteta nastavnika/učitelja jedan od najznačajnijih čimbenika utjecaja na uspješnost učenja učenika/ca te njihovu razinu obrazovnih postignuća (AA. VV., 2013; Pavin, Rijavec, Miljević-Riđički, 2005).

Profesija učitelja svrstana je prema mišljenju mnogih, među najrizičnije i najteže profesije (Sappa, Boldrini, Aprea, 2013; Kuzijev, Topolovčan, 2013; Vrgoč, 2012). Razlog tome jest stalni kontakt s ljudima, veliki pritisak društvenih očekivanja, nemogućnost vidljivosti trenutnih rezultata, niski profit, česti neadekvatni uvjeti rada i mnogi drugi (Sappa, Boldrini, Aprea, 2013; Kuzijev, Topolovčan, 2013). Nemogućnost vidljivosti trenutnih rezultata uzrokovano je time što se posao kojeg učitelj izvršava pokazuje dugoročno (Vrgoč, 2012). Također, Vrgoč (2012: 549) navodi da biti "uspješan učitelj znači biti sposoban pridobiti i potaknuti gotovo sve učenike da kvalitetno rade u školi, odnosno da rade onoliko koliko im dopuštaju njihove mogućnosti i sposobnosti". Takav kvalitetan rad s učenicima zahtijeva veliku količinu kreativnosti kako bi se uspjelo stvoriti povoljno okruženje za zadovoljenje učenikovih potreba s ciljem postizanja njihovog marljivog rada. Bitno je da učitelj uspije prenijeti svoje znanje dajući učenicima mogućnost prepoznavanja važnosti

onoga što trenutno uče s onim što će im biti pomoć u budućnosti, jer znanje koje učenici usvoje postaje "doživotni dar koji utječe na njihov život, kako pojedinca tako i cijeloga naraštaja mladih ljudi" (Vrgoč, 2012: 551).

Danas, profesija učitelja spada među najstresnije i zahtjevnije profesije¹⁵ (Moravek, 2007, prema Brkić, Rijavec, 2011; Kyriacou, 2001, prema Sigurin, 2016; Šakić, 2015; Marić, 2015; Knežević, 2016). Zahtjevnost i stresnost profesije mogu utjecati na psihofizičko zdravlje učitelja, ostavljajući negativne posljedice (Sigurin, 2016; Jabuka, 2016). Slišković, Burić i Macuka (2016, prema Sigurin, 2016) navode da su u Hrvatskoj uvjeti rada u učiteljskoj profesiji sve lošiji, "relativno niske plaće, prevelik stres na poslu vezan za odgovornost koju podrazumijeva rad s djecom, prevelike razrede, nemotiviranost učenika, ali i nepoštovanje struke od strane društva općenito. Posao od njih zahtijeva korištenje dodatnog vremena izvan onog radnog (takozvano slobodno vrijeme) za obavljanje svojeg posla. U toj situaciji, učitelji nemaju dovoljno vremena, snage i volje baviti se stresorima i strategijama nošenja s istima. Zadnjih je godina primjetan i negativniji stav i odnos javnosti i društva prema poslu učitelja, a smanjeni su im i financijski prihodi. Takvo psihičko opterećenje može biti vrlo stresno po njih i zbog toga može dovesti do raznih negativnih posljedica" (Sigurin, 2016: 3). Osjećaj podcijenjenosti u društvu te loši radni uvjeti predstavljaju najčešće izvore stresa s kojima se suočavaju učitelji¹⁶ (Kyriacou, 2001, prema Brkić, Rijavec, 2011). Izvori stresa mogu negativno utjecati kako na nastavnika tako i na školu kao organizaciju. Stres nastavnika može pridonijeti oštećenju njihovog zdravstvenog stanja koje može imati kao posljedicu zdravstvene i psihičke probleme što u većini slučajeva rezultira nezadovoljstvom svojim poslom te napuštanjem profesije, smanjenjem samopoštovanja i donošenjem pogrešnih odluka (Grgin, sur., 1995, prema Brkić, Rijavec, 2011). Sukladno gore navedenim izvorima stresa, i Marinko navodi njih sedam koji se javljaju u profesiji učitelja, a čine ih: "učenici koji nisu dovoljno motivirani za rad, neposlušni učenici koji narušavaju disciplinu u razredu, kurikulumske promjene i promjene u organizaciji rada, manjak školske opreme i loši radni uvjeti, vremensko ograničenje, sukobi s kolegama te osjećaj podcijenjenosti od strane društva" (Kuzijev, Topolovčan, 2013: 129). Lortie (1975, prema Brkić, Rijavec, 2011, prema Šakić, 2015) navodi i zahtjevnost brojnih uloga koje jedan učitelj mora igrati tijekom svog

¹⁵ Ostala zanimanja koja spadaju u današnjici pod najstresnijim zanimanjima su: policajac, vojnik, liječnik u prvoj pomoći, kontrolor zračnog prometa, majka male djece, burzovni agent te građevinski radnik (Moravek, 2007, prema Brkić, Rijavec, 2011).

¹⁶ Ostali izvori stresa s kojima se suočavaju učitelji su: "učenici koji imaju loš odnos prema školi i kojima nedostaje motivacija; neposlušni učenici i razredna disciplina općenito; brze promjene u kurikulumu i organizaciji; pritisci vremenskih rokova: sukobi s kolegama učiteljima" (Kyriacou, 2001, prema Brkić, Rijavec, 2011: 215).

rada, odnosno ulogu roditelja, voditelja, motivatora, te osobe koja predstavlja izvor brojnih informacija kao jedan od izvora stresa u učiteljskoj profesiji. Pod ostale izvore stresa dodaje i obvezu uspješne komunikacije sa "školskom administracijom, roditeljima učenika, upravom i drugim školskim organima" (Šakić, 2015: 28). Lortie (1975.; prema Grgin, sur., 1993, prema Brkić, Rijavec, 2011) navodi da je učiteljska profesija izrazito stresna radi činjenice da učitelj dnevno provede mnogo sati rada u nastavi, često se nalazi sam ispred učenika koji su nedovoljno motivirani i dobrim dijelom alijenirani. Iako "izvori stresa variraju od učitelja do učitelja čini se da će stres nastati kad oni procijene da je ugroženo njihovo dostojanstvo i zdravlje" (Brkić, Rijavec, 2011: 215). Iz svega navedenoga vidljivo je da su mnogi izvori stresa kod učiteljske profesije koji su proizašli iz brojnih zahtjeva koji "narušavaju akademsku i profesionalnu slobodu, dakle autonomiju učitelja koji uz brojne afektivne pritiske još mora biti i vedar i raspoložen, skoro bez prava na negativne emocije" (Šakić, 2015: 28).

Kako navodi Šakić (2015), učitelje najviše pogađa mišljenje društva da su im mjesečna primanja u skladu s poslom kojeg obavljaju, a kojeg društvo opisuje kao da se "druže s djecom, nešto ih nauče, odlaze na izlete i imaju veoma duge praznike" (Šakić, 2015: 30). Radi takvog mišljenja društva kod učitelja se stvara osjećaj frustracije, neprihvaćenosti i podcijenjenosti koja nerijetko zna rezultirati napuštanjem učiteljske profesije (Šakić, 2015). Također, profesija učitelja nosi sa sobom veliku odgovornost jer se za učenikov neuspjeh u većini slučajeva krivim smatraju učitelji, a ne učenici. U slučaju pogreške u svom radu, učitelj nije u mogućnosti izravno ispraviti greške, te isti u većini slučajeva ostaju nepopravljive. "Svaki kvalitetan učitelj zna kada je pogriješio, ali istodobno osjeća da će pogrešku teško popraviti" (Vrgoč, 2012: 550). Od svih ostalih profesija, u učiteljskoj se najteže vidi učinak cjelokupnog rada (Vrgoč, 2012).

4.1. MATERIJALNA PRAVA UČITELJA

Istraživanja ukazuju da se među svim problemima s kojima se učitelji susreću javlja i problem niskog mjesečnog primanja (Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015; Sappa, Boldrini, Aprea, 2013; Kuzijev, Topolovčan, 2013). Taj problem je već niz godina prisutan u Republici Hrvatskoj. "Standard djelatnika u obrazovanju zaostaje s obzirom na standard radnika u drugim područjima društvenog rada" (Vrgoč, 2012: 553). Takvo stanje je naročito vidljivo kod mjesečnih primanja "učitelja osnovnih i srednjih škola koja godinama zaostaju za plaćama djelatnika istih kvalifikacija u nekim drugim djelatnostima" (Vrgoč, 2012: 553-554). Više od dvije trećine ukupnih sredstava u obrazovanju izdvaja se za učiteljska mjesečna primanja. Materijalni položaj učitelja određuje se ukupnim materijalnim položajem obrazovne

djelatnosti, posebice visinom investiranja u obrazovanje. Ovisno o stupnju obrazovanja razlikuje se razina mjesečnog primanja učitelja. Čimbenici koji dodatno utječu na razinu mjesečnog primanja jesu: duljina radnog iskustva, rad u kombiniranim odjelima, rad u otočnim, planinskim školama ili teško pristupačnim područjima i drugo. Takvo nisko materijalno stanje učiteljske profesije reflektira se i na njegov društveni ugled. Vrgoč (2012: 554-555) navodi niz nepovoljnih posljedica koje donose mala mjesečna primanja i nizak životni standard učitelja: "negativno se odražava na školsko ozračje i srozava kvalitetu odgojno-obrazovnog rada; pri upisu učenika i studenata na učiteljske fakultete i škole javlja se negativna selekcija; sve se više osjeća oskudica broja stručnih učitelja u školama i javlja se veći postotak nestručne nastave; škole napuštaju najkvalitetniji kadrovi i odlaze u bolje plaćena i cjenjenija zanimanja; srednje škole teško angažiraju vanjske suradnike u nastavi (preniska cijena sata); zaostajanje školstva u daljnjem razvoju". Dakle, niskom životnom standardu učitelja koji se odražava i na društveni položaj i status učiteljskog poziva, pridonose svakako niska mjesečna primanja, iako učitelji još od davnina pokušavaju promijeniti na bolje svoj položaj, istraživanja pokazuju da se nažalost, situacija nije uspjela uvelike promijeniti. Kako navodi Vrgoč (2012: 555), "potrebno je osigurati veća sredstva za plaće učitelja i njihov standard; podignuti društveni položaj učiteljske profesije. Nema napretka školstva bez trajnog unapređivanja odgojno-obrazovnog rada, promicanja učiteljske profesije, poučavanja i stručnog usavršavanja učitelja".

Šakić (2015: 13) navodi kako je materijalna situacija u školama veoma loša te neki učitelji obavljaju svoj posao u neprimjerenim uvjetima: "većini nisu dostupni ni najnoviji nastavni materijali niti nastavna tehnologija. Iako je informatička opremljenost u hrvatskim školama donekle poboljšana, još uvijek je na nezadovoljavajućoj razini, a uz nedostatak opreme poseban je problem i nedovoljna informatička pismenost učitelja". Problem neprimjerenih uvjeta rada vidljiv je i iz činjenice da u većini slučajeva, ako učitelj ima želju obrazovati se po pitanju informatičke pismenosti, škola nije u mogućnosti pružiti mu takvu mogućnost u sklopu stručnog usavršavanja (Šakić, 2015). Šimunić (1997: 104) navodi da je "problem siromaštva učitelja moguće riješiti trenutačno unutarnjom preraspodjelom postojećeg dijela novca iz državnog proračuna školstvu. Prosvjeđivanje vlastodržaca i poduzetnika te slobodno odabiranje zvanja i zanimanja donose trajnija rješenja. U prilog tezi rješavanja problema siromaštva učitelja preraspodjelom novaca govori činjenica da se golemi dio troši na sredstva, pomagala, zgrade, opremu, i tako dalje, pri čemu se ne poštuju kriteriji racionalnosti, već osobni interesi učesnika u tom dijelu igre: političara, investitora, izvođača, dobavljača. Zasljepljene profitom, ove skupine međusobno povezane, ne vide bit škole –

učitelja". Također, isti autor navodi da osjećaj umora, nezainteresiranosti, mrzovoljnosti, pospanosti i dosade vidljive kod učitelja može biti rezultat dodatnih djelatnosti koje isti provodi "kao oblik izvanškolskih aktivnosti u funkciji preživljavanja, na primjer prodaja kozmetičkih preparata, sredstva za čišćenje, lonaca tipa Zepter i drugo" (Šimunić, 1997: 104).

4.2. UČITELJ DANAŠNJICE

U današnje doba kad se način odgoja i obrazovanja potpuno promijenio, uloga učitelja je poprimila važniju ulogu nego ikad prije (Vrgoč, 2012; Jukić, Reić-Ercegovac, 2008). Vrijeme u kojem živimo, u kojemu "svakoga dana, svakoga sata do nas dopiru mnogobrojne informacije iz raznih medija i pritom nekada pretvaraju velike udaljenosti u sekunde" (Vrgoč, 2012: 551), nose odgovornost mentora i voditelja koji trebaju pomoći svojim učenicima da pronađu pravi put do znanja u velikom i bogatom izvoru informacija s kojima se susreću svakodnevno. Iz tog razloga, učitelji današnjice, imaju zadaću biti spremni učiti, napredovati i imati odgovore na izazove koji svakim danom postaju sve zahtjevniji. Trebaju biti otvorenog uma i spremni za promjene koje nose nova tehnologija i vrijeme življenja. Profesija učitelja je profesija u kojoj sam učitelj ne smije nikada prestati učiti i napredovati (Vrgoč, 2012). Kako navodi Cindrić (1995: 32), Kujundžić ističe da pedagojska futurologija "predviđa da će učitelj XXI. stoljeća biti sve više komunikator, mentor, osoba koja ne daje gotove informacije nego uči učenike strategijama samog učenja i obrade podataka pomoću računala. Učitelj bi trebao postati: matetičar, majeutičar, animator, komentator, terapeut, demokratski strateg, akcelerator, informator, komunikator...koji je u stanju dobro organizirati odgojni proces". Rosić (2010: 144), navodi da je "suvremeni učitelj organizator, voditelj, animator, terapeut, komentator, izvor sigurnosti i povjerenja". Njegova je zadaća da svojim radom aktivira učenike, osposobi ih da budu subjekti odgojno-obrazovnog procesa i njegovi partneri u radu. Na taj način, organizacijom, usmjerenjem, poticajem, pratnjom i vrednovanjem učeničkog rada, učitelj pruža mogućnost samim učenicima da aktivno stječu svoje znanje. Učitelj današnjice bi trebao stvoriti ugođaj partnerstva u planiranju, organiziranju i izvođenju nastave (Rosić, 2010).

Učitelji, osim kvalitetnog poučavanja, imaju zadaću kod svojih učenika razviti osjećaj pravednosti i tolerantnosti, stvarajući tako snažne buduće generacije koje će se znati oduprijeti diskriminaciji, nerazumijevanju i strahu, te time pridonijeti tolerantnijem, otvorenijem, i pravednijem društvu. Dobar učitelj je onaj koji, ne samo da vodi učenike tijekom školovanja, nego ih nadahnjuje tijekom cijeloga života (Vrgoč, 2012). "Sve bi aktivnosti, od izbora i upisivanja svršenih srednjoškolaca na učiteljski studij, ostvarivanje programa dodiplomskog

studija, zapošljavanja pripravnika i daljnjeg cjeloživotnog obrazovanja i usavršavanja, trebale biti usmjerene prema što djelotvornijoj profesionalizaciji učiteljskog poziva" (Vrgoč, 2012: 557). Kvalitetan učitelj smatra se temeljem kvalitetnog sustava odgoja i obrazovanja, što je u skladu s izrekom Friedricha Adolfa Wilhelma Diesterwega da "škola vrijedi onoliko koliko vrijedi njen učitelj" (Radeka, 2009: 47).

Autoritet i društveni status učitelja ovise, osim od ostalih osobnih kvaliteta i od "njegove opće kulture, komunikacije i pismenosti te stručne i znanstvene kompetentnosti. Učitelj mora biti osposobljen, motiviran i zainteresiran za stručno usavršavanje i samoobrazovanje kroz čitav život, ne može uspješno druge poučavati onaj koji bi i sam prestao učiti" (Koraj, 1996: 409). Koraj (1996: 409), citira misao Stjepana Radića koja navodi da "*...učiteljstvo treba da bude najsvjesniji i najsvestranije obrazovni stalež. Ali onda i dakako i najbolje plaćen za svoj rad, koliko se pravi učiteljski rad uopće može naplatiti*".

4.2.1. VAŽNOST CJELOŽIVOTNOG UČENJA U UČITELJSKOJ PROFESIJI

Potrebama koje današnji svijet stavlja pred društvo isti može odgovoriti samo primjenom cjeloživotnog učenja, odnosno učenja kako da se uči. Razvoj sposobnosti učenja od temeljne je važnosti za održavanje koraka sa stalnim promjenama. Iz tog razloga "naučiti učiti temeljno je umijeće kojim svaki pojedinac treba ovladati tijekom školovanja u suvremenom društvu. U procesu inicijalnog obrazovanja svi se trebaju osposobiti za daljnje samoobrazovanje" (Radeka, 2009: 47-48). U današnje vrijeme, kada se svijet razvija velikom brzinom, profesija učitelja zahtijeva cjeloživotno obrazovanje kako bi bili u korak s vremenom osuvremenjujući i poboljšavajući vlastito znanje i tehnike. "Učitelj mora pratiti tempo društvenih promjena, uključiti se u društvo koje uči jer je to društvo budućnosti" (Vrgoč, 2012: 549). Kako navode Vizek i Vidović (2005, prema Šakić, 2015: 14) "cjeloživotno učenje i kontinuirani profesionalni razvoj glavni su mehanizmi kojima se potiču osobni rast i razvoj te sprečavaju stagnaciju i rutinu u životu pojedinca i u društvu".

Da bi učenicima moglo nuditi kvalitetno znanje, potrebno je imati isto tako kvalitetne učitelje. Poboljšavanje njihove kvalitete i motivacije trebao bi biti prioritet svih zemalja. Jedna od mjera¹⁷ njihovog unapređivanja je svakako stvaranje privlačnih radnih uvjeta, pod kojim se podrazumijeva "osiguravanje prikladnih plaća u usporedbi s drugim vrstama

¹⁷ Ostale mjere koje se navode za učiteljevo unapređenje su: "bolja selekcija učiteljskih kandidata, poboljšanje početnog obrazovanja učitelja, unapređenje stručnog usavršavanja učitelja, bolja selekcija i usavršavanje profesora koji obrazuju učitelje, kvalitetniji i poticajniji nadzor učiteljskog rada, uspješnije upravljanje školama, sustavno uključivanje roditelja i kompetentnih vanjskih suradnika s radnim iskustvom u stručne predmete te kontinuirano osiguravanje kvalitetnih nastavnih materijala (udžbenika, nastavnih planova i programa, nastavnih sredstava i pomagala)" (Delors et al., 1998, str. 165-168, prema Radeka, 2009: 48).

zaposlenja sa sličnom razinom školovanja" (Radeka, 2009: 48). Poboljšanje tog uvjeta je važno jer ujedno označava i jedan od čimbenika koji su se pokazao kao bitnim prilikom definiranja učiteljskog društvenog ugleda. Važnost unapređivanja učiteljskog statusa vidljiv je i iz činjenice da isto predstavlja preduvjet za ostvarenje cjeloživotnog obrazovanja (Radeka, 2009). Važnost cjeloživotnog učenja za učiteljsku profesiju ima duplu vrijednost. Pod prvom se podrazumijeva da učitelji moraju biti spremni i sposobni za cjeloživotno učenje ukoliko žele "uspješno odgovoriti zahtjevima koje pred njih postavlja obveza aktualizacije znanja i vještina u akademskom području kao i u području učenja/poučavanja" (Šakić, 2015:14). Pod drugom se podrazumijeva učiteljska odgovornost za sustavno poticanje motivacije kod svih svojih učenika, kako bi se stvorili "samostalni učenici s trajnom potrebom za ulaganjem napora u osobni i profesionalni rast i razvoj" (Šakić, 2015:14).

Njihovo profesionalno usavršavanje odvija se putem različitih skupova, seminara, savjetovanja, simpozija, tečajeva, pedagoških radionica i drugog. Blažević i Jukić (2004, prema Šakić, 2015) navode da su najzastupljeniji oblici stručnog usavršavanja učitelja seminari, predavanja i radionice. Oni su ujedno i oblici usavršavanja koji se najčešće nude učiteljima. Stručni se skupovi za učitelje u većini slučajeva održavaju tijekom zimskih i ljetnih praznika, u obliku poludnevnih, jednodnevnih ili dvodnevnih skupova organiziranih na razini jedne ili više općina i županija. U većini slučajeva organizirani su u vrijeme kada nema nastave, kako učitelji ne bi morali mijenjati ritam nastave tijekom školske godine (Cindrić, prema Šakić, 2015). Agencija za odgoj i obrazovanje najčešće organizira stručna usavršavanja za učitelje. Osim Agencije za odgoj i obrazovanje stručna usavršavanja organiziraju i same škole, a vrlo rijetko neke organizacije (Šakić, 2015). Sami učitelji "smatraju da bi utjecaj usavršavanja na njihov status i napredovanje trebao biti veći, te budući da nema osmišljene društvene potpore za usavršavanjem posežu najprije zbog intrinzične motiviranosti koja svoje korijene vuče od samog upisa na učiteljski studij" (Šakić, 2015: 20). Šakić (2015), navodi da se učitelji usavršavaju najprije iz osobnog zadovoljstva, radi poboljšavanja vlastitog načina i sadržaja poučavanja, dok manji utjecaj ima napredak u učiteljskom zvanju te porast njihovog ugleda u školi i društvu. Poboljšavanje osobnog životnog standarda predstavlja najmanji aspekt radi kojeg se učitelji odlučuju za profesionalno i stručno usavršavanje.

5. DRUŠTVENI STATUS I UGLED PROFESIJE UČITELJA

Društveni status obilježen je jednim bitnim elementom, a to je profesionalni status "koji sjedinjuje moć, prihode, zahtjeve glede sposobnosti. Isti odražava rezultat postignutog obrazovanja, informaciju o vještinama i kompetencijama koje određeni posao zahtijeva te o financijskim i drugim oblicima nagrađivanja povezanim s poslom. Profesionalni status odraz je kako okolinskih radnih uvjeta, tako i psiholoških zahtjeva povezanih s određenim poslom pa je stoga dobar pokazatelj vrednovanja i pozicije zanimanja u određenom društvu" (Radeka, Sorić, 2006, prema Šakić, 2015: 7-8). Obrazovanje i profesionalni status učitelja trebao bi predstavljati ključno pitanje svih zemalja koje žele unaprijediti obrazovni sustav na način da ga učine dostupnijim, prohodnijim i fleksibilnijim (Šakić, 2015). "Javno mišljenje o tome koja je količina poštovanja povezana s određenim poslom (ugled, prestiž), društvene veze koje kreiraju poziciju (moć) društvene skupine (klase), obrazovni zahtjevi i financijske nagrade povezane s određenim položajem" (Šakić, 2015: 8) čine najčešće aspekte na kojima se temelje mjere profesionalnog statusa. Stupanj prepoznatljivosti učiteljske profesije u javnosti čini važnu sastavnicu. Kao glavni čimbenik prepoznatljivosti vidi titulu koja ujedno označava i položaj učitelja u društvu. Društveni status učitelja povezan je s društvenim ugledom iste. "Ugled profesije skupni je indikator općeg položaja neke profesije u društvu" (Šporer, 1985: 186, prema Pilić, 2008). Iz toga je vidljivo da ugled, odnosno status, ovisi o nositelju profesije, a ne o pojedincu koji obavlja istu (Pilić, 2008). Prema definiciji Haralambosa (1994: 36, prema Jukić, Reić-Ercegovac, 2008: 74) ugled profesije se odnosi na "količinu poštovanja ili časti povezanih s društvenim položajem, osobinama pojedinca i načinom života" te je prilikom njezinog određivanja od primarne važnosti uzimanje u obzir slike profesije u društvu (Pilić, Botica, 2003; Hoyle, 2001, prema Jukić, Reić-Ercegovac, 2008). F. Bourricaud (1966: 383, prema Pilić, 2008: 38) navodi da ugled ovisi također o "dohocima, potrošnji, zaposlenju, profesiji, ukratko, o skupu determinanata koje simboliziraju položaj subjekta u proizvodnom procesu".

Pilić (2008) navodi da problem društvenog ugleda učitelja u hrvatskom društvu obuhvaća društveni položaj učiteljske profesije, njegovu ulogu u društvu te njegov društveni ugled kao socioprofesionalne skupine. Tematike su to nedovoljno istražene u hrvatskim istraživanjima. Autor navodi rezultate empirijskog istraživanja o ugledu učiteljske profesije u suvremenom hrvatskom društvu čija je polazna osnova bila hrvatsko društvo kao društvo u tranziciji te potreba istraživanja promjene u vrednovanju ugleda učiteljske profesije u prošlosti (pod prošlošću se smatra stanje prije promjena 1990. godine) do danas u hrvatskom društvu. Pilić

(2008: 38), navodi da pod društvenom stratifikacijom "definiramo poseban oblik društvene nejednakosti koji uključuje hijerarhiju slojeva ili društvenih skupina (rangiranih jedne iznad drugih, tj. jedne su više, druge niže). Rangirane su, najčešće, na osnovi količine moći, ugleda i bogatstva, a pritom se pretpostavlja da pripadnici određene skupine, u ovom slučaju, socioprofesionalne skupine nastavnika - imaju sličan (ili jednak) društveni položaj, svijest o zajedničkom identitetu, sličan način i stil života, zajedničke interese itd..."

Prema Šakić (2015), u zadnjih se nekoliko stotina godina uvelike promijenio stav o učiteljskoj profesiji od onoga profesije sa vrlo poštovanim i uvažanim osobama u društvu do njihova sve većeg pada na društvenoj ljestvici. Takvo trenutno stanje potvrđuju i istraživanja koja pokazuju da današnji učitelji svoje zanimanje pozicioniraju niže na ljestvicama negoli što ih pozicioniraju ljudi drugih zanimanja (Perić 2011, prema Šakić, 2015; Hargreaves, sur., 2006, Fuller, sur., 2013, prema Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015) te su općenito manje zadovoljni svojim poslom u odnosu na prethodna desetljeća (Klassen, Anderson, 2009)" (Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015: 2). Iako se kod učiteljske profesije zahtjevi povećavaju iz dana u dan, hrvatsko društvo i dalje ima predrasude prema istim (Bjelajac, Reic, 2006, prema Jukić, Reić-Ercegovac, 2008) te time pokazuje da njihov ugled nije na istoj razini sa značajem i odgovornostima koje profesija nosi sa sobom (Jukić, Reić-Ercegovac, 2008).

Prema Maršić (1995, prema Batur, 2015), ugled učiteljske profesije slijedi u skladu s uzrastom djece s kojima rade, odnosno veličina ugleda odgovara uzrastu djece s kojom rade, na primjer učitelji koji rade s mlađim učenicima imaju manji ugled. Prema istraživanju Burić, Slišković, Macuka i Sorić (2015), vidljivo je da učitelji predmetne nastave koji su zaposleni u osnovnim školama doživljavaju vlastitu profesiju podcijenjenom te nisko mjesečno plaćenom. Navode i da se kod učiteljske profesije podcjenjuje vrijednosti znanja u današnjem društvu, djeca i roditelji ne poštuju već omalovažavaju učitelje (nezaštićenost učitelja; uplitanje roditelja u njihov rad) te da je vidljiva i marginalizacija pojedinih predmeta. Uz navedeno, učitelji predmetne nastave smatraju da je stav u društvu da je učiteljska profesija obilježena kao profesija u kojoj se jako malo radi, a tri mjeseca odmara (Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015).

Radeka i Sorić (2006, prema Šakić, 2015: 10), navode da ih "javnost percipira kao ljude s puno godišnjeg odmora i jako malo rada te je veoma često mišljenje da je plaća koju nastavnici dobiju sasvim razmjerna količini rada kojeg obavljaju". Tako iznesene činjenice u skladu su sa stajalištem društva da su učitelji osobe s lagodnim životom, rade samo nekoliko sati na dan te imaju više odmora od ostalih djelatnika, odnosno da imaju osam tjedana više.

Takva stajališta, iako su daleko od istine, dovode učitelja "pod utjecaj ovog "mita" te zbog toga ne inzistiraju na tome da se njihov rad tretira zdravstveno riskantnim" (Maršića 1995, prema Batur, 2015: 1). Takva stajališta javnosti doprinose iskrivljenoj općoj slici o učiteljskoj profesiji, kao profesiji u kojoj se malo radi zbog čega privlači "neambiciozne i/ili nekompetentne pojedince koji se nisu uspjeli afirmirati na nekim drugim radnim mjestima" (Kolega, Hrpka, Buljan Flander, 2009: 461). Takva javna slika učiteljske profesije utječe i na same učitelje jer negativna stajališta doprinose stvaranju osjećaja nezaštićenosti u javnosti te se stvara nada da će nadležna državna tijela uspjeti ukazati na njihovu vrijednost, ali se takvo što ne ostvaruje (Šakić, 2015).

Učiteljeva je profesija u današnje vrijeme percipirana kao jedna od najmanje cijenjenih profesija s visokom stručnom spremom (Kolega, Hrpka, Buljan Flander, 2009; Vrgoč, 2012), te kao najmanje plaćena. Neusklađena je razina intelektualnog rada koji je potreban uložiti u kvalitetan učiteljski rad te razina mjesečnog primanja učitelja (Vrgoč, 2012; Šakić, 2015). Autorice Jukić i Reić-Ercegovac (2008) navode da profesija učitelja nije u skladu s odgovornostima koje ta profesija ima u odgoju i obrazovanju djece u odnosu s njihovim društvenim statusom i materijalnim stanjem. Navode i da je "razvidno da se s vremenom uloge i poslovi učitelja povećavaju dok njihov status stagnira ili se pak pogoršava što potvrđuju i različita istraživanja u Hrvatskoj i svijetu" (Lučić, 2007; Maršić, 2007; Bjelajac, Reic, 2006; Hargreaves, Hopper, 2006; Nagy, 2003, prema Jukić, Reić-Ercegovac, 2008: 74).

Verin (2004, prema Jukić, Reić-Ercegovac, 2008), navodi da u zemljama poput Škotske, Irske, Švedske, Finske i Islanda učiteljska profesija ima već duže vrijeme dobar društveni status, dok u zemljama kao što je Engleska, Francuska, Njemačka, SAD, Novi Zeland i Austrija situacija nije toliko povoljna. Nezadovoljstvo hrvatskih učitelja spram svojeg društvenog ugleda i statusa je evidentan (Kadum, 2007; Maršić, 2007, prema Jukić, Reić-Ercegovac, 2008). Takvo nezadovoljstvo učiteljskom profesijom od strane samih učitelja, Radeka (2007, prema Jukić, Reić-Ercegovac, 2008) navodi kao pogubno za cjelokupno društvo i suvremenu školu. Rezultati dobiveni iz raznih istraživanja pokazuju da su zaposleni učitelji nezadovoljni svojim društvenim statusom (Maršić, 2007; Kadum, 2007, prema Jukić, Reić-Ercegovac, 2008). Iako Kolega, Hrpka i Buljan Flander (2009), navode da se u Republici Hrvatskoj pokazuje manjak sustavnih istraživanja o poziciji učitelja u društvu. Prema provedenim istraživanjima, kako navode Radeka i Sorić (2006, prema Šakić, 2015), učiteljska profesija ne donosi društveni ugled. Učitelji smatraju da su njihov društveni ugled i standard daleko lošiji od onog kakvima bi trebao biti, a da su radni uvjeti nezadovoljavajući. Učitelji smatraju da je njihov ugled niži i daleko lošiji od onoga u drugim visokoškolsko

obrazovanim profesijama. Ispitanici procjenjuju svoj životni standard osrednjim. Zanimljiv je podatak da većina ispitanika navodi da bi se njihovo zadovoljstvo učiteljskom profesijom zasigurno povećalo s boljim društvenim ugledom i mjesečnim primanjem.

Istraživanje Pilića (2008), navodi da se društveni ugled učiteljske profesije u hrvatskom društvu procjenjuje osrednjim. Iznimku čine roditelji čija djeca pohađaju bilo koji odgojno-obrazovni stupanj kojem ujedno "pridaju iznimno veliki ugled učiteljske profesije u društvu" (Pilić, 2008: 73). Provedeno istraživanje pokazalo je da je društveni ugled učiteljske profesije, iako nesituiran visoko na ljestvicama, vidljiv u boljem svjetlu kod slavonskog negoli kod dalmatinskog stanovništva. Potvrđeno je stajalište da razinu ugleda profesije, pa tako i one učiteljske u Hrvatskoj, prati hijerarhija plaća (Pilić, 2008). Rezultati dobiveni iz provedenog istraživanja pokazuju da većina učitelja iz Hrvatske, posebice oni koji su zaposleni u osnovnim školama, "potiču iz niže obrazovnih i socijalnih slojeva" (Pilić, 2008: 73). Pilić (2008: 73) navodi da se društveni status učiteljske profesije može "sagledavati i preko socijalnog podrijetla i društvenog ugleda. Ukoliko neka profesija uživa povoljniji status u društvu utoliko je privlačnija za gornje i srednje stratume, te je njen ugled veći. Bitna je motivacija prema višem statusu i plaći". Svaka profesija obuhvaća dvije glavne funkcije, odnosno, onu egzistencijalnu (ekonomsku funkciju) i onu koja omogućava socijalnu interakciju i pruža važne izvore u zadovoljavanju ljudske društvene potrebe (socijalna funkcija). Procjena tih dviju funkcija kod vrednovanja učiteljske profesije rezultirala bi osrednjim rezultatom. Ekonomska funkcija se može smatrati zadovoljenom iz razloga što učiteljska profesija spada u državne tvrtke, te se stoga smatra sigurnim poslom sa redovitim mjesečnim primanjima. Iako su mjesečna primanja redovita, ne predstavljaju veliko zadovoljstvo kod učitelja, jer oni smatraju da nisu dovoljno plaćeni za svoj rad, što potvrđuju razna istraživanja i sindikalni pregovori s Vladom koji se svakodnevno vode vezano za tu problematiku (Šakić, 2015).

Trenutni status učiteljske profesije Radeka (2009) smatra pogubnim za suvremenu školu, ali i za cijelo društvo. Promjene uvjeta rada učitelja trebale bi predstavljati središte obrazovnih prioriteta. Vizek Vidović (2005, prema Radeka, 2009: 4) navodi da se očekuje posebice "poboljšanje općenito niskog ekonomskog i statusnog položaja učiteljske profesije u društvu, priznavanje učitelja kao ravnopravnih partnera u kreiranju obrazovne politike te trajno poboljšanje kvalitete inicijalnog obrazovanja uz unapređenje modela usavršavanja povezanog s napredovanjem učitelja". Vidljiv je veliki nesrazmjer teorije i prakse, odnosno u "teoriji je hrvatsko društvo prepoznalo potrebu poboljšanja statusa tih profesija, dok se u praksi još uvijek zanemaruju društveno značenje učitelja, ali tako i ono ljudsko. Cjelovit

razvoj djeteta je primarna svrha. Iako se teoretski učitelje smatra ravnopravnim sustvarateljima obrazovne politike, u praksi se nedostatno ostvaruje njihova autonomija" (Jukić, Reić-Ercegovac, 2008: 75). Profesija učitelja je jedna od najljepših ujedno, ali je ujedno i jedna od najtežih i najzahtjevnijih zanimanja, nedovoljno cijenjeno u društvu, degradirano (Vučemilović, 1998). Kako navodi Lesourne (1993), učitelji su sve nezadovoljniji svojim sve lošijim položajem u društvu iz razloga što se sumnja u stručnost njihovog rada i znanje im se relativizira. Autor navodi tri oblika obezvređenja kojima je izložen učitelj u današnjici, a to su: "1. Kao svi stručnjaci za znanje i on se uvjerio da vrijednost njegova položaja pada kako raste razina prosječne naobrazbe zajednice; 2. U otvorenijem društvu u kojem se razvija individualna samostalnost odnosi između osoba postaju ravnopravniji i stručnjake počinju osporavati, bili oni učitelji, liječnici, pravnici ili inženjeri; 3. Dok svuda (da bi se napravilo više mjesta osobnim inicijativama) hijerarhijske organizacije „pucaju“, učitelja, iako je u svom razredu svemoćan, administracija često doživljava kao maloljetnika" (Lesourne, 1993: 55). Iz toga je vidljivo da je "izgradnja velikog odgojno-obrazovnog sustava negativno utjecala na položaj nastavnika. U tom pogledu proračunski su se uzroci samo dodavali trima drugim nizovima uzroka. Tako se pridonijelo obezvređivanju učiteljskog tijela. Zbog broja zaposlenih to je zvanje skinuto s nekadašnjeg elitnoga položaja; njegov se položaj neprestano pogoršava u društvu gdje socijalni uspjesi neprestano rastu; a bit tog zvanja narušavaju problemi koje postavlja heterogenost učenika" (Lesourne, 1993: 19).

U cilju stvarne profesionalizacije učiteljske profesije temeljne je važnosti stvoriti uvjete koji će učiteljima pružiti mogućnost da imaju zasluženi ugled te istinsku autonomiju i emancipaciju. Ostvarujući takve mogućnosti, stvaraju se uvjeti za prestanak gledanja na učiteljsku profesiju "kao na samo još jedan input, zajedno s udžbenicima, vremenom poduke ili domaćom zadaćom" (Torres de Castillo, 1997: 60, prema Jukić, Reić-Ercegovac, 2008).

Prema istraživanju Halla i Langtona (2006, prema Kolega, Hrpka, Buljan Flander, 2009: 462) javnost percipira učiteljsku profesiju pretežno kao neprivlačnu. Oko 50% ispitanika dalo je negativne odgovore u vezi onoga što im pada na pamet kada misle o učiteljskoj profesiji, dok je tek oko 35% odgovora bilo pozitivno. Kao negativne aspekte učiteljske profesije ispitanici su naveli premalenu plaću te nizak društveni status, uz "opseg posla, manjak autoriteta – problemi u discipliniranju djece, manjak podrške i priznanja od škole i roditelja, stres na poslu, opasnost od nasilja" (Kolega, Hrpka, Buljan Flander, 2009: 462). Također, ukazuju na činjenicu da prema istraživanju hrvatskih dnevnih novina (Malović, 2007), temama koje obuhvaćaju područje obrazovanja posvećuje tek od 2 do 3% (Kolega, Hrpka,

Buljan Flander, 2009). Kolega, Hrpka i Buljan Flander (2009), također označavaju da razina zadovoljstva učiteljske profesije ovisi u velikoj mjeri o njihovom društvenom statusu i razini atraktivnosti iste. Provedeno istraživanje ukazalo je da su u Hrvatskoj, i u dnevnim novinama učitelji većinom prikazani u negativnom kontekstu. Učitelji navode, kao jedan od uzroka stresa u svojoj profesiji i negativan stav javnosti prema istoj (Buljan Flander, Hrpka, 2007, prema Kolega, Hrpka, Buljan Flander, 2009). Autori ističu da je u namjeri vraćanja digniteta cjelokupnom odgojno-obrazovnom procesu potrebno prvenstveno krenuti od nositelja tog istog procesa, odnosno od samih učitelja. "Osvještavanje slike o učiteljskoj profesiji ima za cilj potaknuti promjene, upozoriti na potrebu veće suradnje škola i medija te osnažiti nastavnike da se aktivno uključe u preuzimanje više odgovornosti za promicanje svoga zanimanja" (Kolega, Hrpka, Buljan Flander, 2009: 475).

5.1. NEZADOVOLJSTVO UČITELJSKOM PROFESIJOM

Pojam zadovoljstva nekom profesijom ne nailazi još na jednu sveobuhvatnu i općeprihvaćenu definiciju. "Zadovoljstvo poslom najčešće se definira kao pozitivno emocionalno stanje koje je rezultat procjene poslovne situacije, postignuća i podupiranja osobe i povezano je sa značajkama i zahtjevima posla" (Locke, 1976, prema Vidić, 2009; Sari, 2004, prema Knežević, 2016: 2). Zadovoljstvo poslom označava općenito pozitivno iskustvo koje radnik stječe tijekom izvođenja svog rada. Razina zadovoljstva poslom direktno je povezana sa razinom životnog zadovoljstva jedne osobe (Mihaliček, 2011, prema Batur, 2015) dok nezadovoljstvo poslom podrazumijeva negativna iskustva na poslu. Rezultati provedenih istraživanja navode da zadovoljstvo, koje se u većini slučajeva definira kao "ugodno ili pozitivno emocionalno stanje koje je posljedica ocjene postignuća u poslu ili podupiranju postignuća" (Locke, 1976, 1304, prema Vidić, 2009: 8). Učitelji koji su zaposleni u školama koje ostvaruju bolja postignuća, pokazuju da se takvo zadovoljstvo "odražava na njihovu odanost školi u kojoj rade, na njihovu namjeru napuštanja učiteljskog poziva te na efikasnost same škole" (Shann, 1998, prema Vidić, 2009: 8). Rezultati istraživanja Pavin, Rijavec i Miljević-Riđički (2005, prema Vidić, 2009: 9; Šakić, 2015; Batur, 2015: 12; Knežević, 2016), pokazuju da se među glavnim razlozima nezadovoljstva poslom nalazi sam položaj učitelja u društvu te njegovo materijalno stanje, uz "materijalno stanje škole i učitelja, previše administracije, preopširnost nastavnih planova i programa te preopterećenost učenika, premala sloboda učitelja u nastavi, osuvremenjivanje nastavnih metoda te prevelik broj učenika u razredu". Takvo učiteljsko stajalište potvrđuju i neka istraživanja koja navode također niski životni standard i slabi društveni ugled učiteljske profesije uz loše uvjete rada

kao čimbenike koji stvaraju nezadovoljstvo rada u toj profesiji (Radeka, Sorić 2006, prema Vidić, 2009, Batur, 2015, Knežević, 2016; Maršić, 2007; Kadum, 2007, prema Jukić, Reić-Ercegovac, 2008: 80). Također navode da čak trećina ispitanika ima želju napustiti učiteljsku profesiju. Istraživanje koje je proveo Vidić (2009) pokazuje nešto drukčije rezultate, navodeći da su učitelji općenito zadovoljni svojom profesijom, iako je prisutno nezadovoljstvo mjesečnim primanjima što čini glavni faktor nezadovoljstva među ispitanicima. Kako navodi Kutleša (2005, prema Knežević, 2016: 2), "na zadovoljstvo poslom može se gledati kao na zbroj svih onih aspekata posla koje neki radnik doživljava bitnim". Knežević (2016: 2) navodi da prema Kutleši (2005) te Prorokoviću i suradnicima (2009), "analitički pristup uključuje ispitivanje zadovoljstva poslom u njegovim različitim aspektima. To su aspekti poput plaće, stupnja samostalnosti u radu, načina rukovođenja, odnosa sa suradnicima i slično". Nezadovoljstvo učitelja svojom profesijom najviše utječe na same učenike, jer nezadovoljan učitelj "ne daje sve od sebe u nastavi i učenike u školi ne potiče da dođu do svog punog potencijala, čime, uz oštećenog učitelja zbog vanjskih utjecaja, iz škole izlaze i takvi učenici i to, nažalost, učiteljevom neizravnim krivicom" (Šakić, 2015: 31).

"Za mnoge učitelje njihova je profesija izvor zadovoljstva i u potpunosti ih ispunjava" (Batur, 2015: 7). Perić (2011, prema Šakić, 2015) navodi da najveći stupanj zadovoljstva učitelji pokazuju s osnovnim djelatnostima poučavanja, kao što su na primjer postignuća učenika i profesionalni razvoj. Učitelji su, prema podacima istraživanja, "pokazali zadovoljstvo u školskom ozračju (odnos sa stručnim timom, donošenje odluka, odnos s pedagogom, kreativni rad), razrednom ozračju (odnos s učenicima, tijek nastave, postignuća učenika) te u visokom stupnju intrinzične motivacije" (Šakić, 2015: 48). Podaci dobiveni iz istraživanja kojeg su proveli Pavin, Rijavec i Miljević-Ridički (2005, prema Batur, 2015: 12), proizlazi da glavni izvori koji čine zadovoljstvo u radu učitelja jesu: "komunikacija i rad s učenicima; uspjeh i napredak učenika; aktivno sudjelovanje učenika u nastavi; mogućnost prenošenja znanja učenicima; te sam nastavnički poziv i njegova dinamičnost", a prema istraživanju kojeg su proveli Radeka i Sorić (2006, prema Batur, 2015) proizlazi da su učitelji zadovoljni svojom profesijom i kompetentnošću koju imaju za obavljanje svoga posla.

Učiteljska se profesija ne smatra baš popularnom pri prvom izboru zanimanja. Odnosno, po zaključku Šakić (2015), većina učitelja koja je zaposlena i predaje u hrvatskim školama primarno nije htjela raditi taj posao. Nezadovoljstvo poslom, kod učitelja, može se reflektirati i utjecati na njihov rad (Vidić, 2009; Šakić, 2015). U želji da se zadrže kvalitetni učitelji u školama, od iznimne je važnosti "dugoročno osiguravati mjere za ostvarenje boljih socijalnih i materijalnih uvjeta rada, poticajne radne okoline i mogućnosti cjeloživotnog učenja i

obrazovanja. Kronično nedostatna ulaganja u školstvo dovela su do vrlo lošeg materijalnog statusa škola i učitelja" (Šakić, 2015: 12).

Knežević (2016: 3) navodi da su mnogobrojna istraživanja pokazala da "samo zadovoljni pojedinci obavljaju svoj posao predano i uspješno". Rezultati provedenog istraživanja, potvrđuju da mjesečna primanja u tom segmentu čine najveće nezadovoljstvo te profesije, koja se "odražava na stvarnu društvenu situaciju budući da njihov materijalni status ne odgovara stupnju stečenog obrazovanja kao ni odgovornostima koje zanimanje sa sobom nosi" (Jukić, Reić-Ercegovac, 2008: 79-80). Zanimljivi su podaci hrvatskog istraživanja koja su se provela na relativno malenom uzorku, a koji pokazuju da su učitelji razredne nastave zadovoljniji svojim odabirom profesije (Koludrović, Jukić, Ercegovac, 2009, prema Slišković, Burić, Knežević, 2016; Vidić, 2009, prema Batur, 2015), nego što su to učitelji predmetne nastave koji prema podacima izvještavaju o nižoj razini zadovoljstva svojom profesijom (Slišković, Burić, Knežević, 2016; Vidić, 2009, prema Batur, 2015).

U Hrvatskoj je evidentno nezadovoljstvo učiteljskim statusom. Takvu činjenicu potvrđuje da više od 70% učitelja nije zadovoljno uvjetima u kojima radi te je 90% učitelja nezadovoljno svojim životnim standardom. Više od 70% učitelja smatra da bi se kvaliteta učiteljskog rada poboljšala kada bi njihovi životni standardi bili bolji. Radeka i Sorić (2006, prema Radeka, 2009) navode da osim toga, polovica učitelja procjenjuje društveni ugled svoje profesije kao osrednji, dok 36% procjenjuje ga niskim i vrlo niskim. Podaci dobiveni od ispitanika, učitelja, ukazuju da isti smatraju da bi učiteljska profesija trebala biti na vrhu društvene ljestvice, a ne na najnižim pozicijama društvenog ugleda među visokostručnim zanimanjima (Radeka, Sorić, 2006, prema Radeka, 2009). Vidić (2009, prema Šakić, 2015: 32), navodi da učitelji pokazuju najviše nezadovoljstvo svojom "plaćom, mogućnostima napredovanja te smatraju da su veoma ograničeni time što ne mogu koristiti godišnji odmor kada žele nego onda kada moraju".

Kako navodi Šakić (2015), iako se rezultati istraživanja vezana za nezadovoljstvo učitelja svojom profesijom znaju razlikovati, niske plaće, visoka intrinzična motiviranost i loše školsko ozračje ostaju uvijek sastavnicama nezadovoljstva. Prema provedenom istraživanju, vidljivo je da kod 61,4 % učitelja nije zadovoljno svojom plaćom. Pola ispitanika je izjavilo da smatraju učiteljsku profesiju, po ugledu u društvu, vrlo visokom. Zanimljivo je i pozitivno da velika većina ispitanika pokazuje ignoriranje ekonomske sastavnice učiteljskog posla, te iako nezadovoljni nekim sastavnicama istog, (radi kvalitete rada, odnosa s učenicima i kolegama na poslu te primarno zbog motivacije za ovaj posao) ne namjeravaju napustiti svoju profesiju. Prema podacima, vidljivo je da su učitelji nezadovoljni kompetencijama koje im je

fakultet nudio tijekom školovanja te kao takve nisu dovoljne za obavljanje te profesije. Osim nezadovoljstva niskim plaćama, učitelji su ukazali na nezadovoljstvo i s ostalim čimbenicima koji čine njihov društveni status profesije, a koji jesu: "korištenje godišnjeg odmora, slobodno vrijeme, povlastice, društvena pozicija u odnosu na ljude drugih zanimanja" (Šakić, 2015: 48). Iz takvog nezadovoljstva proizlazi i činjenica, koja je u suglasnosti s rezultatima istraživanja Strugara (1994), koji navode da "trećina učitelja (31,80%) ne želi preporučiti drugima školovanje" za tu profesiju (Cindrić, 2003: 44). Zanimljivi su podaci koje iznose Pilić i Vrdoljak (2009, prema Batur, 2015: 12), a koji se odnose na demografske pokazatelje koji ukazuju da učitelji starije dobne skupine pokazuju veće zadovoljstvo poslom negoli mlađe dobne skupine. Veće zadovoljstvo pokazuju učiteljice u odnosu na učitelje te učitelji koji žive u ruralnim naseljima naspram onima u urbanim.

5.2. *NAPUŠTANJE UČITELJSKE PROFESIJE*

Osjećaj nezadovoljstva učitelja svojom profesijom može dovesti i do njihovog napuštanja profesije (Knežević, 2016; Batur, 2015). Trend napuštanja učiteljske profesije je već zamijećen, i to već u posljednjih nekoliko desetljeća (Knežević, 2016; Batur, 2015). Napuštanje učiteljske profesije, prema podacima provedenih istraživanja izraženije je u prvoj godini od ulaska u profesiju. Odluku napuštanja učiteljske profesije donosi gotovo polovica učitelja (Jalongo, Heider, 2006, prema Schutz, Zembylas, 2009, prema Jabuka, 2016; Batur, 2015). Mnogobrojni su razlozi napuštanja učiteljske profesije. Među najznačajnijim razlozima navodi se nezadovoljstvo poslom koji učitelji obavljaju (Ingersoll, 2001, prema Knežević, 2016), koji se reflektira (odražava) i na učenike (Anderman, Belzer, Smith, 1991, prema Vidić, 2009, prema Knežević, 2016). Radeka i Sorić (2006, prema Radeka, 2009) navodi da je 40 % učitelja spremno napustiti učiteljsku profesiju i prihvatiti neki drugi posao te navode da ne bi izabrali ponovno učiteljsku profesiju.

Zabrinjavajući su rezultati istraživanja provedenih u Sjedinjenim Američkim Državama, koji pokazuju da "čak 30% novih učitelja napušta učionicu u prve tri godina rada, odnosno njih 40-50% napušta učionicu u prvih pet godina" (Huling-Austin, 1990; Ingersoll, 2002; Ingersoll, Smith, 2003; Murnane, Singer, Willett, Kemple, Olsen, 1991; koje navodi Liu, 2005, prema Vidić, 2009: 8). Prema Ingersoll (2001, prema Vidić, 2009), razni su razlozi koji motiviraju učitelje da napuste svoju profesiju, ali se ipak kao najznačajniji od svih navodi nezadovoljstvo poslom. Kako navodi Crnković-Pozaić (1994, prema Pilić, 1996: 448), "preko jedne trećine učitelja (36 %) mijenjali bi sadašnje zaposlenje kad bi se ukazala prilika. Iznad

polovine takvih (52 %) smatralo je da bi to uradili zbog sadašnje slabe zarade (niskih plaća), a svaki sedmi zbog prenapornog rada".

Šakić (2015) kao jedan od glavnih razloga za napuštanje učiteljske profesije od strane samih subjekata (učitelja) navodi nedostatak autonomije, nepriznavanje profesije te mjesečnu plaću. Još su neki razlozi napuštanja učiteljske profesije: "potreba za profesionalnim napretkom, nedovoljno priznanje i poštivanje učitelja zbog njegovog truda i uspjeha; za njihov ostanak na radnom mjestu su pak najviše zaslužni pozitivni osjećaji koji se javljaju dok poučavaju učenike, kolegijalnost na poslu, fleksibilnost te refleksivnost s ostalim nastavnicima" (Šakić, 2015: 30).

5.3. INTERES MLADIH ZA UČITELJSKU PROFESIJU

Mladi ljudi pokazuju slab interes prema toj profesiji, "a fluktuacija nastavnika, pogotovo onih atraktivnih i traženih predmeta, kao što su jezici i matematika, je velika" (Kolega, Hrpka, Buljan Flander, 2009: 461). Pokazalo se da mnogi učitelji napuštaju svoje radno mjesto ukoliko im se pruži bolja prilika te "razlog tomu nije samo relativno niska plaća nego i loš status koji ta profesija ima u odnosu na neke druge (npr. državni službenici koji rade u ministarstvima ili nekim drugim državnim institucijama imaju uglavnom istu plaću, ali bolji status)" (Kolega, Hrpka, Buljan Flander, 2009: 461). Šakić (2015) navodi da trenutna situacija u odgoju i obrazovanju vidi da jedan dio učitelja, koji imaju položaj državnih službenika, napušta svoje radno mjesto ukoliko im se ukaže neka druga mogućnost.

Profesija učitelja u današnjici ne predstavlja popularan izbor zanimanja među budućim studentima u Hrvatskoj (Šakić, 2015; Djelajac, Reić, 2006, prema Jukić, Reić-Ercegovac, 2008). Podaci dobiveni iz provedenog istraživanja Jukiće i Reić-Ercegovce (2008), ukazuju da više od 50% ispitanika, odnosno budućih učitelja (studenti s učiteljskog studija) status profesije procjenjuje kao loše, odnosno kao lošije nego ikada. Takvi podaci su u skladu s rezultatima dobivenih iz prijašnjih istraživanja (Lucić, 2007; Bjelajac, Reić, 2006, prema Jukić, Reić-Ercegovac, 2008). Dobiveni rezultati ukazuju da su studenti svjesni "toga kako hrvatsko društvo vrednuje njihovo buduće zanimanje" (Jukić, Reić-Ercegovac, 2008: 77). Takvi rezultati su u skladu s navodima Šakić (2015: 13) da su "budući učitelji svjesni da je riječ o teškoj, a premalo cijenjenoj i plaćenju profesiji". Kao prednost učiteljske profesije, Šakić (2008) navodi relativnu sigurnost samog posla. Odnosno, da u današnjici zaposlenja nisu više toliko sigurna kao nekada dok se posao učitelja još uvijek smatra sigurnim jer pripada državnoj (javnoj) službi i donosi redovite mjesečne prohode.

Autorice zaključuju da je zahvaljujući dobivenim rezultatima vidljivo da "budući učitelji imaju jasnu sliku o društvenoj percepciji svog zanimanja, ali čini se da i oni sami još ne prepoznaju realno neke vidove svog budućeg posla. S obzirom da se ne može očekivati da društvo promijeni sliku koju ima o učiteljskom zanimanju ako tome sami učitelji i odgajatelji ne doprinesu svojim radom i profesionalizmom, potrebno je već tijekom studija posvećivati više pažnje osvještavanju studenata o važnosti njihovih budućih zanimanja za razvoj djece i društva u cjelini" (Jukić, Reić-Ercegovac, 2008: 80).

U učiteljskoj profesiji je vidljiva neusklađenost između ponude mladih studenata koji su diplomirali za učitelja i potražnje učiteljskog zanimanja. Takvu činjenicu pokazuje broj diplomiranih studenata koji je veći od stvarne potražnje za učiteljskim kadrom. Mladi studenti koji ne uspiju naći posao u struci, većinom se okreću radu u drugim profesijama u kojima na kraju uspiju mjesečno zarađivati više novaca nego da su našli i ostali u učiteljskoj profesiji. "Kao jedan od glavnih uzroka takvog stanja je neusklađenost obrazovnog sustava s realnim potrebama gospodarstva" (Šakić, 2015: 18).

6. EMPIRIJSKI DIO - PREDMET ISTRAŽIVANJA

Različita istraživanja u Hrvatskoj i svijetu pokazuju znatno nezadovoljstvo učitelja svojim društvenim ugledom i statusom te uvjerenje da je posao učitelja sve složeniji dok njihov društveni status nije u skladu sa tim sve brojnijim zahtjevima profesije (Šakić, 2015; Jukić, Reić-Ercegovaca, 2008). Takve navode potvrđuje i mišljenje budućih učitelja u istraživanju Jukića i Reić-Ercegovac (2008). Istraživanje Halla i Langtona (2006) što ga navode Kolega, Hrpka i Buljan Flander (2009) pokazuje kako većina javnosti percipira učiteljsku profesiju kao neprivačnu, a kao razloge navode premalena mjesečna primanja te nizak društveni status. Vrgoč (2012) navodi da je profesija učitelja u cijelome svijetu manje cijenjena i plaćena od drugih. Loš ugled u društvu, niža učiteljska percepcija glede društvene ljestvice svojeg zanimanja te nizak položaj u društvu prema stupnju prihoda ističu se kao poseban problem za status profesije učitelja u društvu (Šakić, 2015). S obzirom da se ugled odnosi na "količinu poštovanja ili časti povezanih s društvenim položajem, osobinama pojedinca i načinom života" (Haralambos, 1994: 36), u određivanju ugleda svake profesije značajno je i presudno kakva je slika te profesije u društvu (Pilić, Botica, 2003; Hoyle, 2001)" (Jukić, Reić-Ercegovac, 2008: 74). Društveni ugled učiteljske profesije u hrvatskom društvu procjenjuje se kao osrednji (Pilić, 2008). Perić (2011) navodi da učitelji sami sebe pozicioniraju još niže na društvenoj hijerarhijskoj ljestvici nego što ih pozicioniraju ljudi drugih zanimanja (Šakić, 2015). Profesija učitelja u prošlosti je imala povoljniji društveni status za razliku od današnjeg gdje se stvara slika da "učitelji malo rade, imaju puno godišnjeg odmora i da su im plaće sukladne radu kojeg obavljaju, što učitelje najviše pogađa" (Šakić, 2015: 32). Prema istraživanju Šakić (2015), vidljivo je da većina učitelja smatra da im njihova mjesečna primanja ne pružaju sigurnu budućnost. Niti jedan učitelj (ispitanik) se nije složio s tvrdnjom "Ljudi mog zanimanja su visoko po ugledu na društvenoj ljestvici", već se polovica nije složila dok je druga polovica bila neodlučna. Učitelji pokazuju nezadovoljstvo društvenim statusom svog posla, odnosno nezadovoljstvo svojim plaćama i pozicijom svoga zanimanja u društvu.

Predmet ovog istraživanja su stavovi učitelja predmetne nastave odabranih osnovnih škola na području grada Rovinja, Vodnjana i Pule, o slici učitelja u današnje vrijeme, perspektivi društvenog statusa profesije učitelja, ugledu profesije učitelja te stupnju povjerenja koji učitelji misle da svojom profesijom odašilju roditeljima osnovnoškolske djece. Učitelji se, kao temelj kvalitetnog odgojno obrazovnog procesa, često osjećaju nedovoljno cijenjenima za svoj rad. Rad koji zahtijeva učiteljska profesija predstavlja pružanje temelja

znanja i kompetencija budućim generacijama za njihov daljnji razvoj. Iz potrebe da se dobije percepcija samih učitelja o njihovoj profesiji, proizlazi i važnost ovog istraživanja.

6.1. PRIKAZ METODOLOGIJE EMPIRIJSKOG ISTRAŽIVANJA

6.1.1. PROBLEM ISTRAŽIVANJA

Problem ovog istraživanja je stav i stupanj učiteljskog zadovoljstva slikom njihove profesije u današnje vrijeme. Drugim riječima, istražuje se stav i zadovoljstvo učitelja osnovnih škola glede njihove perspektive društvenog statusa i ugleda njihove profesije te čimbenici koji istima pružaju zadovoljstvo/nezadovoljstvo u njihovom radu.

6.1.2. CILJEVI I ZADACI ISTRAŽIVANJA

Opći cilj

Cilj ovog rada je ispitati i utvrditi stavove učitelja osnovnoškolske djece odabranih osnovnih škola na području grada Rovinja, Vodnjana i Pule, o slici njihove profesije u današnje vrijeme. Pod slikom učitelja, u današnje vrijeme podrazumijeva se perspektiva društvenog statusa i ugled profesije učitelja. Slika društvenog statusa profesije učitelja pokušala se utvrditi na temelju podataka dobivenih iz anketnog upitnika. Istraživanje će pokušati odgovoriti na pitanje kako učitelji osnovne škole doživljavaju vlastitu profesiju.

Specifični ciljevi i zadaci

U svrhu istraživanja postavljeni su specifični ciljevi i zadaci, odnosno:

- Ispitati i analizirati stavove ispitanika o njihovoj perspektivi društvenog statusa učiteljske profesije.
- Ispitati i analizirati stavove ispitanika o ugledu profesije učitelja.
- Ispitati i analizirati stupanj povjerenja kojeg učitelji misle da svojom profesijom odašilju roditeljima osnovnoškolske djece.
- Ispitati čimbenike koji su ispitanicima uzročnici za nezadovoljstvo u njihovoj profesiji.
- Ispitati i analizirati stavove ispitanika o njihovoj procjeni položaja učiteljske profesije u hrvatskom društvu.
- Ispitat će se razlika u dobivenim odgovorima s obzirom na nezavisne varijable.

6.1.3. HIPOTEZE

Shodno navedenom, određene su sljedeće hipoteze:

H1. Učitelji smatraju da je njihov društveni status loš.

H2. Učitelji su nezadovoljni svojim društvenim ugledom i statusom.

H3. Učitelji smatraju da je njihov posao potplaćen.

H4. Kad bi mogli, učitelji bi promijenili bi svoju profesiju.

H5. Učitelji smatraju da njihova profesija ne odašilje povjerenje roditeljima osnovnoškolske djece.

H6. Učitelji smatraju da učiteljska profesija nije cijenjena u hrvatskom društvu.

6.1.4. VARIJABLE ISTRAŽIVANJA

Nezavisne varijable ovog istraživanja su spol, veličina škole, dob, razina stručne spreme, položen stručni ispit, broj osnovnih i/ili srednjih škola u kojima su sudionici zaposleni. Zavisne varijable su stavovi i slaganje/neslaganje s tvrdnjama učitelja predmetne nastave glede njihove profesije i čimbenika koji utječu na istu.

6.1.5. UZORAK ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno na namjernom i prigodnom uzorku. Uzorak čine učitelji predmetne nastave zaposleni u osnovnim školama na području gradova Rovinja, Vodnjana i Pule (Istarska županija). Obuhvaćeni su svi učitelji predmetne nastave koji predaju različite predmete učenicima od V. do VIII. razreda. Namjera je bila, za potrebe istraživanja, obuhvatiti sve osnovne škole gradova Rovinja, Vodnjana i Pule. Od sveukupno 14 škola, odobrenje za provođenje anketnog upitnika dalo je 10 škola (3 osnovne škole grada Rovinja, 1 osnovna škola Vodnjana te 10 osnovnih škola grada Pule). Od ukupno 269 podijeljenih anketnih upitnika, vraćeno ih je 54,28% (146) ispunjenih. Dakle, u ispitivanju je sudjelovalo ukupno N=146 sudionika (od toga 29 učitelja i 117 učiteljica). Dob sudionika bila je između 24 i 65 godina (prosječna dob sudionika bila je M= 42,21, SD = 10,82). 5 sudionika nije navelo svoju dob. Prosječni radni staž sudionika iznosi je M= 15,77 godina (SD = 11,09). Četiri sudionika nisu navela godine svog radnog staža. Nadalje, glede veličine škole, prema broju učenika sudionici su naveli da je 11% (16) sudionika zaposleno u maloj školi prema broju učenika (do 150 učenika), 29,5% (43) u srednjoj školi (od 151 do 250 učenika), dok je 56,8% (83) zaposleno u velikoj školi (više od 250 učenika). 2,7% (4) sudionika nije navelo veličinu škole prema broju djece u kojoj su zaposleni. Sudionici istraživanja naveli su da njih 10,3% (15) ima višu stručnu spremu, 88,4% (129) ima visoku stručnu spremu, dok 1,4% (2)

ima nešto drugo. Većina ispitanika, njih 81,5% (119) zaposleno je u jednoj osnovnoj školi, 11% (16) sudionika zaposleno je u dvije osnovne škole te 6,8% (10) sudionika zaposleno je i u osnovnoj i u srednjoj školi. 0,7% (1) ispitanika nije dalo odgovor. Njih 84,9% (124) ima položen stručni ispit, dok 15,1% (22) nema.

6.1.6. INSTRUMENT ISTRAŽIVANJA

Korišteni instrument u ovom istraživanju bio je anketni upitnik (Prilog 1) sastavljen od dva dijela. U prvom dijelu upitnika od ispitanika se tražilo da odgovore na demografska pitanja sastavljena za potrebe istraživanja. Demografska pitanja obuhvaćaju podatke o spolu, veličini škole u kojoj su ispitanici zaposleni prema broju učenika, dobi, razini stručne spreme, godinama radnog staža, broju škola zaposlenja, razlogu motivacije prilikom odabira učiteljske profesije te položenom/ne položenom stručno ispitu. Drugi dio upitnika sastojao se od niza skala kojom su ispitana različita stajališta ispitanika glede njihovog slaganja/ne slaganja te zadovoljstva/ne zadovoljstva različitim čimbenicima učiteljske profesije. Navedeni dio upitnika oblikovan je na način da su ponuđene tvrdnje Likertovog tipa uz izražavanje slaganja/ne slaganja na ljestvici od 1 do 5. Pri samom kraju upitnika ispitala se procjena ispitanika o položaju učiteljske profesije u hrvatskom društvu u odnosu na ponuđenih ostalih devet profesija.

Pri sastavljanju tvrdnji anketnog upitnika kojima se ispituje slaganje/ne slaganje s ponuđenim tvrdnjama koristili su se dobiveni rezultati kvalitativnog istraživanja provedenog na uzorku hrvatskih učitelja, kojeg su provele Burić, Slišković, Macuka i Sorić (2015)¹⁸ te čestice anketnog upitnika korišten od Šakić (2015), prilikom provođenja njezinog istraživanja za potrebe svog diplomskog rada *Odnos prema radu i zadovoljstvo poslom kod djelatnika odgojno – obrazovne ustanove*. Prilikom sastavljanja tvrdnji u kojima se ispituje razina zadovoljstva/nezadovoljstva s istima, korišten je dio anketnog upitnika Simonović (2015)¹⁹, kojeg je koristila za provedbu istraživanja za njezin diplomski rad *Zadovoljstvo osnovnoškolskih i srednjoškolskih nastavnika materijalnim nagrađivanjem i nematerijalnim motiviranjem*. Pri sastavljanju anketnog upitnika pitanje *Kako procjenjujete položaj učiteljske profesije u našem društvu?* temeljilo se na ljestvici profesija koje je Pilić (2008) prikazao u

¹⁸ Za uvid u rezultate navedenog istraživanja korištenog za sastavljanje tvrdnji realizacije anketnog upitnika vidi: poglavlje 4. Problemi profesije učitelja.

¹⁹ Simonović (2015) pri kreiranju korištenih tvrdnji koristila je anketni upitnik sastavljen za doktorsku disertaciju pod naslovom Mertlera (1992) pod naslovom *Teacher motivation and job satisfaction of public school teachers*. Za više informacija pogledati Simonović (2015, 45-46).

rezultatima istraživanja poglavlja *Društveni ugled profesije učitelj: primjer jednog tranzicijskog društva*. Autor navodi 14 profesija, dok se za navedeno pitanje koristilo 10 profesija. Korištene profesije su: liječnik, učitelj, medicinska sestra, inženjer, političar. Dodane su profesija odvjetnika, policajca, psihologa, bankara.

6.1.7. METODE I POSTUPCI PRIKUPLJANJA PODATAKA

Istraživanje je provedeno u osnovnim školama na području Rovinja, Pule i Vodnjana tijekom travnja i svibnja 2017. godine uz prethodno dopuštenje ravnatelja škola. Anketni upitnici podijeljeni su osobno u odabranim školama, te su distribuirani posredstvom stručnih suradnika (psihologa i/ili pedagoga) i/ili ravnatelja. Upitnici su dostavljeni u kovertama kako bi se ispitanicima pružila potpuna anonimnost. Ispitanici su bili zamoljeni da ispunjene anketne upitnike vrate u zatvorenim kovertama. U kovertama su se nalazili anketni upitnik, opće upute o načinu ispitivanja, zamolba za sudjelovanje u istraživanju u kojoj je objašnjena svrha istraživanja i naglašena anonimnost sudionika.

Prigodni uzorak na kojem je istraživanje provedeno uključivalo je 146 učitelja predmetne nastave zaposlenih u osnovnim školama grada Rovinja, Vodnjana i Pule, u Istarskoj županiji. Prilikom ispunjavanja anketnih upitnika korištena je klasična forma upitnika (papir-olovka/kemijska). Sudionici su ispunili anketni upitnik kojim se ispitivalo njihovo zadovoljstvo svojom profesijom. Prosječno vrijeme primjene instrumenta bilo je oko 10 min.

Opća uputa ispitanicima glasila je:

"Poštovani/e učitelji/ce,

pred Vama je anketni upitnik kojim je cilj ispitati današnju sliku učiteljske profesije, odnosno perspektivu njezinog društvenog statusa, njezin ugled te mišljenje učitelja o percepciji njihove profesije od strane roditelja. Anketni upitnik se koristi isključivo za potrebe izrade diplomskoga rada na Odsjeku za pedagogiju, Filozofskog fakulteta u Rijeci.

Anketni upitnik je u potpunosti anonimna te Vas molim da iskreno odgovorite na svako pitanje.

Unaprijed zahvaljujem na izdvojenom vremenu."

6.1.8. OBRADA I ANALIZA PODATAKA

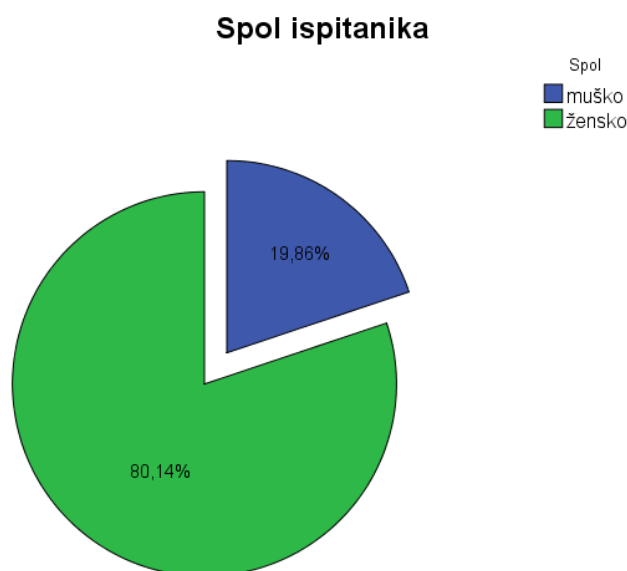
Podaci dobiveni anketnim upitnikom obrađivali su se putem Statističkog programa za društvene znanosti (IBM SPSS 23.0). U istraživanju je korištena metoda univarijantne statistike, koja podrazumijeva postotke, frekvencije, mjere centralne tendencije i mjere varijabilnosti. Varijable za koje je korištena Likertova ljestvica (za zavisne varijable)

prikazana je tabelarno. U tabelama su navedeni postotak (frekvencija), aritmetička sredina i standardna devijacija. Korištena je i bivarijantna statistika, odnosno T-test i jednosmjerna analiza varijance. T-test za nezavisne uzorke korišten je kako bi se ispitale moguće razlike između odgovora na zavisnoj varijabli s obzirom na nezavisne varijable. Analiza varijance za nezavisne uzorke korištena je kako bi se omogućila usporedba rezultata u zavisnoj varijabli za više od dvije nezavisne skupine. Svi testovi korišteni u istraživanju provedeni su na razini rizika od 5%.

7. REZULTATI I RASPRAVA

Provedeno je istraživanje imalo za cilj ispitati percepciju i stavove učitelja predmetne nastave o perspektivi društvenog statusa i ugleda njihove profesije. Istraživanje je provedeno na namjernom i prigodnom uzorku kojega su činili učitelji predmetne nastave u osnovnim školama gradova Rovinja, Vodnjana i Pule, u Istarskoj županiji. Slijedi prikaz dobivenih rezultata glede osnovnih odrednica ispitanika. Dobiveni rezultati nezavisnih varijabli prikazani su deskriptivnim tablicama.

U istraživanju je sudjelovalo 146 ispitanika, od toga 19,86% (29) učitelja i 80,14% (117) učiteljica. (*Grafikon 1*) Dobiveni podaci idu u prilog činjenici da je nastavnička profesija feminizirana te da su u većini osnovnih i srednjih škola zaposlene osobe ženskog spola (Vrgoč, 2012; Perić, 2011, prema Šakić, 2015; Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015).

Grafikon 1. Prikaz spola ispitanika

Ispitana je veličina škole prema broju učenika u kojoj su zaposleni ispitanici. Prema dobivenim podacima vidljivo je da je većina učitelja predmetne nastave zaposleno u školama s više od 251 učenika (56,8%), dok je njih 29,5% zaposleno u školama koje imaju od 151 do 250 učenika. Najmanji postotak ispitanika zaposleno je u malim školama (11%). 2,7% ispitanika nije navelo odgovor. (*Tablica 1*)

Tablica 1. Veličina škole ispitanika prema broju učenika

Veličina škole	f	%
<i>Mala (do 150 učenika)</i>	16	11
<i>Srednja (od 151 do 250 učenika)</i>	43	29,5
<i>Velika (više od 251 učenika)</i>	83	56,8
<i>Bez odgovora</i>	4	2,7
Ukupno	146	100

Uzimajući u obzir dob ispitanika, proizlazi zaključak da je prosječna dob ispitanika $M= 42,21$ godine ($SD= 10,82$), s rasponom dobi od 24 do 65 godine. (Tablica 2) 3,4% ispitanika nije navelo svoju dob. (Tablica 3)

Tablica 2. Dob ispitanika

Najmanja dob	Najviša dob	M	SD
24	65	42,21	10,82

Tablica 3. Postotak ispitanika koji su/nisu naveli dob

Ispitanici	f	%
<i>Koji su naveli dob</i>	141	96,6
<i>Koji nisu naveli dob</i>	5	3,4
Ukupno	146	100

Prema dobivenim podacima o razini stručne spreme ispitanika, vidljivo je da 88,4% (njih 129) ispitanika ima visoku stručnu spremu. 10,3% (15) ispitanika ima višu stručnu spremu, dok tek 1,4% (2) ispitanika ima drugu razinu visoke stručne spreme. Ispitanici koji su naveli drugu razinu visoke stručne spreme su mogli navesti o kojoj razini je riječ. U oba slučaja su ispitanici naveli doktorat. (Tablica 4)

Tablica 4. Razina stručne sprema ispitanika

Razina stručne sprema	f	%
<i>Viša stručna sprema</i>	15	10,3
<i>Visoka stručna sprema</i>	129	88,4
<i>Drugo</i>	2	1,4
Ukupno	146	100

U Tablici 5 prikazane su godine radnog iskustva/staža ispitanika. Od ispitanika koji su naveli broj godina svog radnog iskustva/staža proizlazi da prosječni ispitanik ima $M= 15,77$ godina radnog iskustva/staža ($SD= 11,09$). Godine radnog iskustva/staža kreću se od 1 do 43 godina. (Tablica 5) Prema dobivenim podacima, vidljivo je da je 97,3% (142) ispitanika navelo svoje godine radnog iskustva/staža, dok njih 2,7% (4) nije navelo iste. (Tablica 6)

Tablica 5. Godine radnog iskustva/staža

Najmanje	Najviše	M	SD
1	43	15,77	11,09

Tablica 6. Broj/postotak ispitanika koji je/nije naveo broj godina svog radnog iskustva/staža

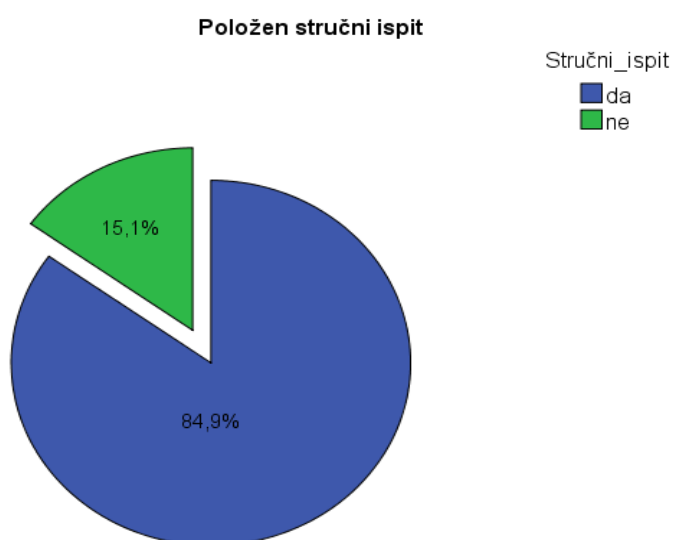
Ispitanici	f	%
<i>S odgovorom</i>	142	97,3
<i>Bez odgovora</i>	4	2,7
Ukupno	146	100

Ispitano je u koliko osnovnih i/ili srednjih škola su zaposleni ispitanici. Iz dobivenih rezultata vidljivo je da je većina ispitanika zaposlena u jednoj osnovnoj školi, čak njih 81,5% (119), a tek je 11% (16) ispitanika zaposleno u dvjema osnovnim školama i 6,8% (10) ispitanika zaposleno je i u osnovnoj i u srednjoj školi. Jedan ispitanik (0,7%) nije upisao odgovor.

Tablica 7. Broj škola u kojima su ispitanici zaposleni

Zaposlen/na sam u:	f	%
Jednoj osnovnoj školi	119	81,5
Dvije osnovne škole	16	11
Zaposlen/a sam i u osnovnoj i u srednjoj školi	10	6,8
Bez odgovora	1	0,7
Ukupno	146	100

Iz dobivenih rezultata provedenog istraživanja proizlazi da 84,9% (124) ispitanika ima položen stručni ispit, dok tek 15,1% (22) nema položen isti. (Grafikon 2)

Grafikon 2. Prikaz položenog/nepoloženog stručnog ispita.

U nastavku se izlažu dobiveni rezultati ispitivanja na zavisnim varijablama. Ispitanicima su bile ponuđene tvrdnje glede njihovog stava o raznim čimbenicima učiteljske profesije. Sudionici su određivali na Likertovoj ljestvici svoje slaganje ili neslaganje sa ponuđenim tvrdnjama. Svoj stupanj slaganja s ponuđenim tvrdnjama izražavali su ocjenom od 1 do 5 (1- U potpunosti se ne slažem; 2- Ne slažem se; 3- Niti se slažem niti se ne slažem; 4- Slažem se; 5- U potpunosti se slažem). Dobiveni rezultati prikazani su deskriptivnim tablicama. U cilju uočavanja moguće statističke razlike prema spolu, veličini škole, godinama

radnog staža te broju škola u kojima su ispitanici zaposleni korišteni su T-test za nezavisne uzorke i jednosmjerna analiza varijance za nezavisne uzorke.

U Tablici 8 prikazani su dobiveni rezultati glede stava ispitanika o društvenom ugledu i statusa učiteljske profesije. Iz dobivenih odgovora proizlazi zanimljiv podatak da 61% ispitanika smatra da je učiteljska profesija priznata i cijenjena u inozemstvu, dok zbrajanjem kategorije 1 (u potpunosti se ne slažem) i 2 (ne slažem se), proizlazi da 76,7% ispitanika smatra da učiteljska profesija nije priznata i cijenjena u Hrvatskoj čime se potvrđuje šesta postavljena hipoteza (H6. Učitelji smatraju da učiteljska profesija nije cijenjena u hrvatskom društvu). Dobiveni podaci ukazuju na činjenicu da učitelji predmetne nastave percipiraju vlastitu profesiju cjenjenijom u inozemstvu negoli u Republici Hrvatskoj. Razlog tome može biti saznanje istih da u nekim zemljama, kao što su Finska, Škotska, Irska, Švedska i Island, učitelji pogoduju dobrom društvenom statusu (Verin, 2004, prema Jukić, Reić-Ercegovac, 2008). 77,4% ispitanika ne smatra ili u potpunosti ne smatra da ugled učitelja visoko kotira na društvenoj ljestvici. Dobiveni rezultati potvrđuju prvu početnu hipotezu, odnosno da učitelji smatraju da je njihov društveni status loš. Navedeni rezultati podudaraju se s rezultatima koje navodi Pilić (2008), prema svom provedenom istraživanju, da čak 48,5% srednjoškolskih nastavnika procjenjuje osrednje ugled učiteljske profesije. 37,3% njih procjenjuje isti kao veoma malen ili malen ugled te 14,2% njih ocjenjuje ga srednjim ili velikim (Pilić, 2008). Nadalje, prema dobivenim rezultatima, vidljivo je da se 43,9% ispitanika slaže ili se u potpunosti slaže s tvrdnjom da ga frustrira razina društvenog ugleda njihove profesije. Dobiveni podaci u skladu su s podacima koji nam pružaju provedena istraživanja o toj tematici te navodima pojedinih autora (Radeka, 2009; Radeka, Sorić, 2016, prema Vidić, 2009; Sigurin, 2016; Vrgoč, 1997; Vrgoč, 2012; Kadum, 2007; Maršić, 2007, prema Jukić, Reić-Ercegovac, 2008; Šakić, 2015; Vučemilović, 1998; Kolega, Hrpka, Buljan Flander, 2009; Pavin, Rijavec, Miljević-Ridički, 2005, prema Vidić, 2009; Batur, 2015; Knežević, 2016). Gotovo polovica ispitanika (njih 48,6%) iskazala je mišljenje da im razina ugleda njihove profesije u društvu ne stvara ili u potpunosti ne stvara osjećaj ponosa. Dobiveni podatak u skladu je i s dobivenim podatkom da se čak 45,8% ispitanika slaže ili se u potpunosti slaže da im razina društvenog ugleda njihove profesije stvara osjećaj podcijenjenosti. Navedeni podaci u skladu su s rezultatima istraživanja različitih autora (Slišković, Burić, Knežević, 2016; Brkić, Rijavec, 2011; Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015; Kuzijev, Topolovčan, 2013; Kolega, Hrpka, Buljan Flander, 2009; Vrgoč, 2012). Prilikom iskazivanja stava glede tvrdnje *Razina društvenog ugleda moje profesije stvara mi osjećaj prihvaćenosti u mom bližem okruženju*, 54,1% ispitanika iskazalo je da se niti slaže

niti ne slaže s navedenom tvrdnjom. Iz dobivenih rezultata vidljivo je da učitelji predmetne nastave nisu zadovoljni s društvenim ugledom koji im pruža njihova profesija. U navedenim tvrdnjama utvrđeno je da nema statistički značajnih razlika u odgovorima s obzirom na spol, veličinu škole, godine radnog staža te broj škola u kojima su ispitanici zaposleni. Time se potvrđuje druga postavljena hipoteza da su učitelji nezadovoljni svojim društvenim ugledom i statusom.

Tablica 8. Prikaz stava ispitanika o društvenom ugledu i statusu učiteljske profesije.

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
<i>Smatram da je moja profesija priznata i cijenjena profesija u Hrvatskoj.</i>	41,8	34,9	15,8	6,2	0,7	99,3	0,7	1,88	0,94
<i>Smatram da je moja profesija priznata i cijenjena profesija u inozemstvu.</i>	2,1	7,5	28,8	56,2	4,8	99,3	0,7	3,54	0,79
<i>Razina ugleda moje profesije u društvu stvara mi osjećaj ponosa.</i>	17,8	30,8	34,9	13	2,1	98,6	1,4	2,5	1
<i>Razina društvenog ugleda moje profesije stvara mi osjećaj prihvaćenosti u mom bližem okruženju.</i>	7,5	15,1	54,1	19,9	3,4	100	0	2,97	0,89
<i>Razina društvenog ugleda moje profesije stvara mi osjećaj podcijenjenosti.</i>	4,8	16,4	31,5	34,2	11,6	98,6	1,4	3,32	1,04
<i>Frustrira me razina društvenog ugleda moje profesije.</i>	2,7	17,1	36,3	28,1	15,8	100	0	3,37	1,03
<i>Smatram da ugled učitelja visoko kotira na društvenoj ljestvici.</i>	32,9	44,5	17,8	4,1	0	99,3	0,7	1,93	0,82

U Tablici 9 prikazani su stavovi učitelja glede njihovih mjesečnih primanja. Iz dobivenih rezultata vidljivo je da se 66,5% ispitanika slaže ili se u potpunosti slaže da je učiteljska plaća niska. Pritom se ispitanici zaposleni u malim školama ($M= 4,563$; $SD= 0,252$) češće slažu s istim negoli oni zaposleni u velikim školama ($M= 3,793$; $SD= 0,111$) ($F(2, 138)= 3,907$; $p<0,05$). Dobiveni podatak u skladu je s raznim istraživanjima provedenim o toj tematici koji navode mjesečna primanja učitelja kao jedno od glavnih elemenata koji pružaju nezadovoljstvo u njihovoj profesiji (Radeka, 2009; Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015; Sappa, Boldrini, Aprea, 2013; Kuzijev, Topolovčan, 2013; Sigurin, 2016; Vrgoč, 2012; Kolega, Hrpka, Buljan Flander, 2009; Šakić, 2015; Vidić, 2009). Zbrajanjem kategorije broja 1 (u potpunosti se ne slažem) i 2 (ne slažem se), vidljivo je da 80,8% ispitanika ne smatra da je njihova plaća u skladu s razinom obrazovanja kojeg su stekli te 76% ispitanika ne smatra da je ista u skladu s količinom posla kojeg obavljaju. Navedeni podaci podudaraju se s navodima koje navodi Vrgoč (1997; 2012; Jukić, Reić-Ercegovac, 2008; Šakić, 2015), odnosno da je plaća učitelja manja od primanja drugih profesija za koje je potrebna ista razina obrazovanja te neusklađenost razine intelektualnog rada s mjesečnim primanjem učitelja (Vrgoč, 2012; Šakić, 2015; Jukić, Reić-Ercegovac, 2008). Kod ostalih tvrdnji nisu uočene druge statistički značajne razlike u odnosu na ispitane nezavisne varijable. Dobiveni rezultati potvrđuju postavljenu treću hipotezu, odnosno da učitelji smatraju da je njihov posao potplaćen.

Tablica 9. Prikaz stavova ispitanika glede njihova mjesečna primanja

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
<i>Moja plaća je niska.</i>	1,4	7,5	24	29,5	37	99,3	0,7	3,94	1,02
<i>Moja plaća je u skladu s razinom obrazovanja kojeg sam stekao/la.</i>	37	43,8	11,6	5,5	0,7	98,6	1,4	1,87	0,88
<i>Moja plaća je u skladu s količinom posla kojeg obavljam.</i>	35,6	40,4	15,1	6,2	1,4	98,6	1,4	1,96	0,95

Zahvaljujući dobivenim podacima može se zaključiti da društveni ugled i status predstavlja veće nezadovoljstvo učiteljima predmetne nastave od njihovih plaća. Usporedbom dobivenih odgovora kod tvrdnje *Smatram da je moja profesija priznata i cijenjena profesija u*

Hrvatskoj, vidljivo je da 76,7% ispitanika iskazuje potpuno neslaganje ili neslaganje s navedenom tvrdnjom te tvrdnjom *Moja plaća je niska*, s kojom se slažu ili se potpuno slažu 66,5% ispitanika. Dobiveni rezultati nisu u skladu s rezultatima istraživanja Jukić i Reić-Ercegovac (2008) te Vidića (2009), koji navode da mjesečna primanja učitelja čine njihovo najveće nezadovoljstvo. Iz navedenog, smatra se, kako navodi Šakić (2015), prema rezultatima svog istraživanja, da bi se povećanjem ugleda učiteljske profesije i njihovih plaća (dva najveća problema u učiteljskoj profesiji) povećalo i njihovo zadovoljstvo poslom koji obavljaju.

U Tablici 10 prikazani su rezultati dobiveni glede stava ispitanika o želji/mogućnosti napuštanja/ostajanja u učiteljskoj profesiji. Iz dobivenih rezultata vidljivo je da su učitelji uglavnom zadovoljni svojom profesijom, što potvrđuje 87% ispitanika koji navode da vole učiteljski posao. Dobiveni rezultati podudaraju se s rezultatima istraživanja koje je proveo Vidić (2009), a koji navode da su učitelji općenito zadovoljni svojom profesijom. Također, dobiveni podaci podudaraju se s tvrdnjom koju Batur (2015) navodi, da učiteljima njihova profesija predstavlja izvor zadovoljstva i potpunog ispunjenja. Zadovoljstvo učiteljskom profesijom od strane samih učitelja vidljiva je i iz dobivenih rezultata istraživanja koje su proveli Radeka i Sorić (2006, prema Batur, 2015). 53% ispitanika navelo je da se slaže ili se u potpunosti slaže s tvrdnjom da je učiteljska profesija bila njihov prvi izbor pri upisu na fakultet pri čemu se ispitanici koji su zaposleni u osnovnoj i srednjoj školi ($M= 2,40$; $SD= 1,075$) češće ne slažu s navedenom tvrdnjom negoli ispitanici zaposleni u jednoj osnovnoj školi ($M= 3,59$; $SD= 1,401$) ($F(2, 138)= 3,943$; $p<0,05$). Dobiveni rezultat nije u skladu s rezultatima koje navodi Šakić (2015), odnosno da većina učitelja nije htjela raditi navedeni posao. Nadalje, vidljivo je da se više od polovice ispitanika, njih čak 60,3%, slaže ili se potpuno slaže da bi ponovno odabralo učiteljsku profesiju. Dobiveni rezultat nije u skladu s rezultatima koje navodi Radeka i Sorić (2006, prema Radeka, 2009), u kojima stoji da čak 40% ispitanika ne bi ponovno odabralo učiteljsku profesiju. Polovica ispitanika, njih 52,1%, želi ili u potpunosti želi raditi kao učitelj/ica do mirovine. Želju za rad do mirovine su češće iskazali ispitanici čiji radni staž ide od 30-39 godina ($M= 4,22$; $SD= 1,060$) negoli ispitanici s 1 do 9 godina radnog staža ($M= 3,27$; $SD= 1,216$) ($F(4, 136)= 2,760$; $p<0,05$). Dobiveni rezultat može se tumačiti činjenicom da se mladi učitelji možda još uvijek premišljaju oko odluke raditi ili ne u učiteljskoj profesiji. 53% ispitanika navodi da je učiteljska profesija bila njihov prvi izbor pri upisu na fakultetu. Zbrajanjem kategorije ocjene 1 (u potpunosti se ne slažem) i 2 (ne slažem se) vidljivo je da se 56,2% ne slaže ili se u potpunosti ne slaže s tvrdnjom *Da mi se pruži prilika, odmah bih napustio/la učiteljsku profesiju*. Navedeni

rezultati u skladu su s podacima istraživanja kojeg je provela Šakić (2015), a koji pokazuju da velika većina ispitanika (učitelji predmetne i razredne nastave u osnovnim školama) ne namjerava napustiti svoju profesiju, njih 69,23%, dok suprotno tome, Radeka i Sorić (2006, prema Radeka, 2009) navode da bi 40% učitelja, prema njihovom istraživanju, napustilo svoju profesiju. Istog mišljenja je i 36% učitelja, koje navode Crnković-Pozaić (1994, prema Pilić, 1996). Kod ostalih tvrdnji nema statistički značajne razlike s obzirom na ispitane nezavisne varijable. Iz navedenih dobivenih rezultata, može se zaključiti da četvrta početna hipoteza (H4. Učitelji, kad bi mogli, promijenili bi svoju profesiju) nije u skladu s dobivenim rezultatima, jer barem polovica učitelja ne bi promijenila svoju profesiju.

Tablica 10. Prikaza stava ispitanika glede želje promjene učiteljske profesije.

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
<i>Da mogu promijeniti prošlost opet bih odabrao/la učiteljsku profesiju.</i>	8,2	7,5	24	22,6	37,7	100	0	3,74	1,27
<i>Želim raditi kao učitelj/ica do mirovine.</i>	9,6	9,6	28,1	28,8	23,3	99,3	0,7	3,47	1,23
<i>Da mi se pruži dobra prilika, odmah bih napustio/la učiteljsku profesiju.</i>	19,2	37	21,9	13	8,2	99,3	0,7	2,54	1,19
<i>Učiteljska profesija mi je bila prvi izbor pri upisu na fakultet.</i>	12,3	17,8	13,7	20,5	32,5	97,3	2,7	3,45	1,44
<i>Volim svoj posao.</i>	1,4	3,4	6,8	41,8	45,2	98,6	1,4	4,28	0,85

U Tablici 11 prikazani su dobiveni rezultati glede stupnja povjerenja kojeg ispitanici misle da svojom profesijom odašilju roditeljima osnovnoškolske djece. Zbrajanjem kategorije 4 (slažem se) i 5 (u potpunosti se slažem), može se vidjeti da se 63,1% ispitanika slaže ili se u potpunosti slaže da roditelji nemaju povjerenja u učiteljskoj stručnost. Navedeni rezultati iskazani su češće od strane ispitanika zaposlenih u malim (M= 3,13; SD= 0,885) i srednjim školama (M= 2,30; SD= 0,966) negoli onih zaposlenih u velikim školama (M= 2,07; SD=

0,716) ($F(2, 135) = 11,209; p < 0,05$). Nadalje, 43,2% ispitanika smatra da roditelji misle da imaju previše slobodnog vremena i godišnjeg odmora. 41,8% ispitanika niti se slaže niti se ne slaže s tvrdnjom da roditelji misle da malo rade. 46,2% ispitanika smatra da roditelji imaju povjerenja u njihovu profesiju. Navedenom tvrdnjom se slaže ili se u potpunosti slaže 21,9 % ispitanika, dok se 34,2% ispitanika ne slaže ili se u potpunosti ne slaže s istom. Neslaganje s navedenom tvrdnjom ($F(2, 136) = 7,036; p < 0,05$) je češće iskazano od strane ispitanika zaposlenih u većim školama ($M = 2,62; SD = 0,938$) negoli onih zaposlenih u srednjim ($M = 3,10; SD = 0,944$) i malim školama ($M = 3,44; SD = 0,892$). Dobiveni se rezultat podudara sa navodima različitih autora o društvenoj percepciji učiteljske profesije kao profesije u kojoj se vrlo malo radi, a ima puno godišnjeg odmora (Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015; Radeka, Sorić, 2006, prema Šakić, 2015; Kolega, Hrpka, Buljan Flander, 2009). Zbrajanjem kategorije broja 1 (u potpunosti se ne slažem) i 2 (ne slažem se) proizlazi da 61% smatra da roditelji ne kritiziraju njihov način rada. Navedenom tvrdnjom ispitanici zaposleni u velikim školama ($M = 2,07; SD = 0,716$) češće izražavaju nisku razinu slaganja nego onih zaposlenih u srednjim ($M = 2,30; SD = 0,966$) i malim školama ($M = 3,13; SD = 0,885$) ($F(2, 135) = 11,209; p < 0,05$). 37% ispitanika ne slaže se ili u potpunosti se ne slaže s tvrdnjom da roditelji zahtijevaju više ocjene vršeći pritisak na učitelje. Isti postotak je (37%) i za niti se slažu niti se ne slažu. Iz dobivenih rezultata može se zaključiti da djelomično podudaraju s rezultatima istraživanja Burić, Slišković, Macuka i Sorić (2015), koji navode pritisak roditelja na učitelje radi davanja visokih ocjena kao jednog od glavnih problema koji proizlaze iz odnosa sa roditeljima. 58,9% ispitanika slaže se ili u potpunosti se ne slaže s tvrdnjom da roditelji za učenikov neuspjeh u većini slučajeva krive samo učitelje te 45,9% ispitanika smatraju da roditelji imaju pogrešnu sliku o učiteljskoj profesiji. 78,7% ispitanika slaže se ili se u potpunosti slažu da današnji roditelji imaju iskrivljenu percepciju objektivnih mogućnosti vlastitog djeteta te da se 78,1% ispitanika slaže ili se u potpunosti slaže da roditelji ne uče djecu da prihvaćaju odgovornost i posljedice za svoje postupke. Dobiveni rezultati u skladu su s rezultatima istraživanja Burić, Slišković, Macuka i Sorić (2015), koji navode roditeljsku iskrivljenu percepciju objektivnih mogućnosti vlastitog djeteta te oslobađanje djece od odgovornosti za vlastito ponašanje kao glavne probleme koji proizlaze iz odnosa sa roditeljima. Prema dobivenim podacima, vidljivo je da 52,1% ispitanika smatra da roditelji ne preispituju ili u potpunosti ne preispituju njihov rad. Navedenom tvrdnjom ispitanici zaposleni u velikim školama ($M = 2,44; SD = 0,833$) češće izražavaju nisku razinu slaganja za razliku od onih zaposlenih u srednjim ($M = 2,58; SD = 1,029$) i malim školama ($M = 3,50; SD = 1,211$) ($F(2, 138) = 8,493; p < 0,05$). Dobiveni rezultat nije u skladu s rezultatima istraživanja Burić, Slišković, Macuka i Sorić (2015), koje navode

isti kao jednog od najvažnijih problema učitelja koji proizlaze iz odnosa sa roditeljima. Polovica ispitanika se (50,7%) slaže ili se u potpunosti slažu da roditelji zahtijevaju više ocjene. Dobiveni podaci potvrđuju petu početnu hipotezu (H5. Učitelji smatraju da njihova profesija ne odašilje povjerenje roditeljima osnovnoškolske djece). Nadalje, mišljenja ispitanika pokazuju da se većina njih slaže ili se u potpunosti slaže s tvrdnjama da *Današnjoj djeci manjka "kućnog odgoja"* (82,9%) te da je *Odgoj često zanemaren u obitelji i prepušten samim učiteljima* (73,3%). Navedeni rezultati podudaraju se s rezultatima istraživanja koje su provele Burić, Slišković, Macuka i Sorić (2015), a koji navodi iste među najčešćim problemima/poteškoćama što proizlaze iz rada s učenicima. U ostalim zavisnim varijablama nisu uočene statistički značajne razlike.

Tablica 11. Prikaz stava ispitanika glede stupanj povjerenja kojeg isti misle da svojom profesijom odašilju roditeljima osnovnoškolske djece.

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
<i>Roditelji kritiziraju moj način rada.</i>	18,5	42,5	31,5	2,7	2,1	97,3	2,7	2,25	0,87
<i>Roditelji nemaju povjerenja u moju stručnost.</i>	9,6	36,3	34,2	15,1	4,8	100	0	2,69	1
<i>Roditelji smatraju da malo radim.</i>	7,5	26,7	41,8	17,1	4,8	97,9	2,1	2,85	0,97
<i>Roditelji smatraju da imam previše slobodnog vremena i godišnjeg odmora.</i>	3,4	14,4	38,4	28,8	14,4	99,3	0,7	3,37	1,01
<i>Roditelji zahtijevaju više ocjene vršeći pritisak na mene.</i>	6,2	30,8	37,	21,2	4,1	99,3	0,7	2,86	0,96
<i>Roditelji preispituju moj rad.</i>	8,9	43,2	31,5	10,3	5,5	93,3	0,7	2,6	0,98
<i>Današnji roditelji imaju iskrivljenu percepciju objektivnih mogućnosti vlastitog djeteta.</i>	0	1,4	19,9	53,4	25,3	100	0	4,03	0,71

<i>Roditelji ne uče djecu da prihvaćaju odgovornost i posljedice za svoje ponašanje.</i>	0	3,4	18,5	56,2	21,9	100	0	3,97	0,74
<i>Roditelji zahtijevaju više ocjene.</i>	1,4	15,8	32,2	38,4	12,3	100	0	3,45	0,95
<i>Roditelji imaju pogrešnu sliku o mojoj profesiji.</i>	2,1	14,4	37,7	32,2	13,7	100	0	3,41	0,97
<i>Roditelji za učenikov neuspjeh u većini slučajeva krive samo učitelje.</i>	0	11,6	29,5	45,2	13,7	100	0	3,61	0,87
<i>Današnjoj djeci manjka „kućni odgoj”.</i>	0,7	3,4	13	41,1	41,8	100	0	4,2	0,84
<i>Odgoj je često zanemaren u obitelji i prepušten samim učiteljima.</i>	0	2,7	24	46,6	26,7	100	0	3,97	0,79

U Tablici 12 prikazani su dobiveni rezultati glede odnosa stresa i učiteljske profesije. Zbrajanjem kategorije broja 4 (slažem se) i 5 (u potpunosti se slažem), vidljivo je da 77,4% ispitanika smatra svoju profesiju stresnom te da se polovica ispitanika (50,7%) slaže ili se u potpunosti slaže da je količina stresa u učiteljskoj profesiji prevelika. Dobiveni podaci podudaraju se s rezultatima istraživanja koje navode Slišković, Burić, Macuka (2016, prema Slišković, Burić, Knežević, 2016), a koji ukazuju da hrvatski učitelji doživljavaju svoju profesiju stresnom. Također, razni autori navode da učiteljska profesija pripada među najstresnije profesije (Moravek, 2007, prema Brkić, Rijavec, 2011; Kyriacou, 2001, prema Sigurin, 2016; Šakić, 2015; Marić, 2015; Knežević, 2016). Navedene zavisne varijable statistički se značajno ne razlikuju u odnosu na spol, veličinu škole prema broju učenika, godine staža te broj i vrstu škole zaposlenja ispitanika.

Tablica 12. Stres i učiteljska profesija.

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
<i>Smatram da je moja profesija stresna.</i>	2,1	5,5	15,1	36,3	41,1	100	0	4,9	0,98
<i>Količina stresa u mojoj profesiji je prevelika.</i>	2,1	13,7	33,6	35,6	15,1	100	0	3,48	0,98

U Tablici 13 prikazani su stavovi ispitanika glede administrativnih zahtjeva učiteljske profesije. Zbrajanjem kategorije broja 4 (slažem se) i 5 (u potpunosti se slažem), vidljivo je da 86,3% ispitanika smatra učiteljsku profesiju preopterećenom beskorisnim administrativnim zahtjevima te 68,5% ispitanika smatra da je ista pod pritiskom učestalih promjena obrazovnih politika. Dobiveni rezultati u skladu su s rezultatima istraživanja koje navode Burić, Slišković, Macuka i Sorić (2015), a u kojima je vidljivo da isti spadaju među najčešće probleme/poteškoće koji proizlaze iz obrazovnog sustava. 71,3% ispitanika se slaže ili se u potpunosti slaže da je u učiteljskoj profesiji preveliki naglasak na formalnostima. Dobiveni rezultat u skladu je s rezultatima istraživanja koje su proveli Pavin, Rijavec i Miljević-Riđički (2005, prema Vidić, 2009: 9; Šakić, 2015; Batur, 2015: 12; Knežević, 2016), a koji navode, među glavnim razlozima nezadovoljstva učiteljske profesije, previše administracije. Teškoća praćenja stalnih promjena u kurikulumu i u organizaciji ukazala je da se s time slaže ili u potpunosti slaže 43,2% ispitanika. Navedeni zaključak podudara se s navodima Marinko (prema Kuzijev, Topolovčan, 2013), u kojima navodi kurikulumske promjene i promjene u organizaciji rada kao jedno od sedam izvora stresa s kojima se učitelji susreću u svom radu. Nisu uočene statistički značajne razlike u navedenim zavisnim varijablama u odnosu na spol, veličinu škole prema broju učenika, godine staža te broj i vrstu škole zaposlenja ispitanika.

Tablica 13. Prikaz stavova glede administrativnih zahtjeva učiteljske profesije

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
<i>Učiteljska profesija je preopterećena beskorisnim administrativnim zahtjevima.</i>	1,4	0,7	11,6	28,1	58,2	100	0	4,41	0,83
<i>Smatram da je moja profesija pod pritiskom učestalih promjena obrazovnih politika.</i>	3,4	6,2	21,9	33,6	34,9	100	0	3,9	1,06
<i>U mojoj profesiji preveliki je naglasak na formalnostima.</i>	2,1	4,8	21,2	38,4	32,9	99,3	0,7	3,96	0,96
<i>Teško je pratiti stalne promjene u kurikulumu i u organizaciji rada.</i>	4,1	19,9	32,9	33,6	9,6	100	0	3,25	1,01

U Tablici broj 14 prikazani su stavovi ispitanika glede njihovog rada s učenicima s posebnim potrebama. Iz dobivenih rezultata vidljivo je da se polovica ispitanika (52%) slaže ili se u potpunosti slaže da nije dovoljno educirano za rad s djecom s posebnim potrebama. Neslaganje s navedenom tvrdnjom su češće izražavali ispitanici zaposleni u srednjim školama ($M= 2, 88$; $SD= 1,313$) negoli u velikim školama ($M= 3,61$; $SD= 1,069$) ($F(2, 139)= 6,004$; $p<0,05$). 48,6% ispitanika se slaže ili se potpuno slaže da im inkluzija učenika s posebnim potrebama stvara dodatno opterećenje. S navedenom tvrdnjom se ne slaže ili se u potpunosti ne slaže 21,9% ispitanika od kojih se oni zaposleni u velikim školama ($M= 2,73$; $SD= 1,033$) češće ne slažu s istim negoli oni zaposleni u malim školama ($M= 3,55$; $SD= 1,062$) ($F(2, 138)= 4,582$, $p<0,05$). Također, 51,3% ispitanika se slaže ili se u potpunosti slaže da im rad s učenicima s individualiziranim i prilagođenim programom stvara dodatno opterećenje. Iako jednosmjerna analiza varijance za nezavisne uzorke je pokazala da postoji statistička značajna razlika ($F(4, 137)= 2,638$; $p<0,05$) glede navedene tvrdnje u odnosu na godine radnog staža ispitanika, primijenjeni testovi višestrukih usporedbi nisu pronašli između kojih grupa se nalazi statistički značajna razlika. Iz dobivenih rezultata može se zaključiti da se ispitanici ne smatraju kompetentnima za obavljanje rada s učenicima s posebnim potrebama, a

pretpostavljeni razlog tome jest svjesnost o zahtjevnosti i odgovornosti što ga takav posao nosi sa sobom. Vidljivo je da nedovoljna educiranost ispitanika glede tog aspekta predstavlja najveći problem. Smatra se da bi dodatna educiranost ispitanika u tom polju smanjila njihovu preopterećenost glede iste. Dobiveni rezultati u skladu su s istraživanjem kojeg su provele Burić, Slišković, Macuka i Sorić (2015). U navedenom istraživanju navodi se da inkluzija učenika s posebnim potrebama, predstavlja jedan od glavnih problema/poteškoća u radu učitelja koji proizlaze iz obrazovnog sustava. Kod ostalih zavisnih varijabli nisu uočene druge statistički značajne razlike u odnosu na ispitane varijable.

Tablica 14. Rad s učenicima s posebnim potrebama

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
<i>Nisam dovoljno educiran/a za rad s djecom s posebnim potrebama.</i>	6,8	17,8	23,3	34,2	17,8	100	0	3,38	1,17
<i>Inkluzija učenika s posebnim potrebama stvara mi dodatno preopterećenje.</i>	4,1	17,8	28,8	34,2	14,4	99,3	0,7	3,37	1,07
<i>Rad s učenicima s individualiziranim i prilagođenim programom stvara mi dodatno preopterećenje.</i>	2,7	17,1	28,8	34,2	17,1	100	0	3,46	1,05

U Tablici 15 prikazani su stavovi ispitanika glede slike njihove profesije te razine stečenih kompetencija tijekom studija. Tvrdnjom *Nakon završetka studija osjećao/la sam se kompetentnim za obavljanjem učiteljskog posla* slaže se ili se u potpunosti slaže 41,8 % ispitanika, od čega proizlazi ($F(4, 134) = 2,988; p < 0,05$) da se češće slažu s navedenom tvrdnjom ispitanici od 30 do 39 godina radnog staža ($M = 3,71; SD = 1,160$) negoli ispitanici s 1 do 9 godina radnog staža ($M = 2,83; SD = 1,148$). 28,8% ispitanika niti se slaže niti se ne slaže s navedenom tvrdnjom. Utvrđeno je ($t(141) = -3,263; p < 0,05$) da se muški ispitanici ($M = 2,61; SD = 1,27$) češće ne slažu s navedenom tvrdnjom negoli ženski ispitanici ($M = 3,37;$

SD= 1,071). Navedeni rezultati potvrđuju se s dobivenim sličnim postotkom glede stečenih dostatnih kompetencija tijekom studija. To potvrđuje 43,8% ispitanika smatrajući da su tijekom svog studija stekli dostatne kompetencije potrebne za izvođenje nastave, dok se 28,7% ispitanika u potpunosti ne slaže ili ne slaže s navedenom tvrdnjom, pritom se češće ne slažu ispitanici muškog roda (M= 2,69; SD= 1,339) negoli ispitanici ženskog roda (M= 3,29; SD= 0,987) ($t(143) = -2,729$; $p < 0,05$). Iz navedenog proizlazi da se učitelji prije svog zapošljavanja često nisu smatrali kompetentnima za obavljanje učiteljske profesije za razliku od učiteljica. Dobiveni podaci ne podudaraju se s podacima istraživanja kojeg navodi Šakić (2015), odnosno da se učitelji (učitelji razredne nastave), njih 46,16%, u potpunosti ne slažu ili se ne slažu da su zadovoljni kompetencijama koje im je fakultet pružio tijekom studija te da iste nisu dovoljne za izvršavanje učiteljske profesije. Nadalje, prema dobivenim rezultatima vidljivo je da se 52,7% ispitanika ne slaže ili se u potpunosti ne slaže s tvrdnjom da je za vrijeme studija bila uočljiva realna slika radnih uvjeta u školi dok je 37,7% ispitanika ukazalo da se ne slaže ili se u potpunosti ne slaže s tvrdnjom *Posao mi je ovakav kakvog sam zamišljao/la po završetku studija*. Njih 32,2% niti se slaže niti se ne slaže s navedenom tvrdnjom, dok se 28,1% slaže ili se u potpunosti slaže. Dobiveni rezultati također se ne slažu s dobivenim rezultatima koje navodi Šakić (2015), odnosno da se 45,15% ispitanika (učitelji razredne nastave) slaže da je posao onakav kakvog su zamišljali po završetku studija. Dobiveni rezultati ukazuju nam da su, prema iskazanim stavovima ispitanika tijekom i nakon završetka studija ispitanici stekli dostatne kompetencije za obavljanje učiteljske profesije, ali da im u to vrijeme nije bila omogućeno vidjeti realnu sliku same profesije. Kod ostalih tvrdnji nisu uočene druge statistički značajne razlike s obzirom na spol, veličinu škole, godine radnog staža i broj škola u kojima su zaposleni ispitanici.

Tablica 15. Slika učitelja i stečene kompetencije tijekom studija.

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
<i>Nakon završenog studija osjećao/la sam se kompetentnim/om za obavljanje učiteljskog posla.</i>	6,8	20,5	28,8	28,1	13,7	97,9	2,1	3,22	1,14
<i>Za vrijeme studija bila je uočljiva realna slika radnih uvjeta u školi.</i>	18,5	34,2	28,8	13	3,4	97,9	2,1	2,48	1,05
<i>Tijekom svog studija stekao/la sam dostatne kompetencije potrebne za izvođenje nastave.</i>	6,8	21,9	26,7	34,9	8,9	99,3	0,7	3,17	1,09
<i>Posao mi je onakav kakvog sam zamišljao/la po završetku studija.</i>	13,7	24	32,2	21,9	6,2	97,9	2,1	2,83	1,12

U Tablici 16 prikazani su stavovi ispitanika i mišljenje o njihovim kolegama s posla. Dobiveni rezultati ukazuju da prilikom tvrdnje da li ispitanici smatraju da su njihove kolege učitelji zadovoljni svojom profesijom, isti su ukazali da su neutralni glede istog (43,8%). S navedenom tvrdnjom, 34,9% ispitanika ukazalo je da se u potpunosti ne slaže ili ne slaže te 21,2% ispitanika se slaže ili se u potpunosti slaže. 62,3% ispitanika se u potpunosti ne slažu ili se ne slažu s tvrdnjom da u njihovom kolektivu vladaju loši međuljudski odnosi, što ukazuje na dobre međuljudske odnose u školskom kolektivu. Pritom je utvrđeno ($t(144) = -2,130$; $p < 0,05$) da se češće ne slažu učitelji ($M = 1,97$; $SD = 0,991$) negoli učiteljice ($M = 2,39$; $SD = 0,991$). Kod tvrdnje *Sve češće nailazim na nestručne, neprofesionalne i nemotivirane učitelje koji su zalutali u školu* vidljivo je da je mišljenje ispitanika gotovo podjednako podijeljeno, odnosno 31,5% se ne slaže ili se u potpunosti ne slaže s navedenom tvrdnjom, dok se 30,1% slaže ili se u potpunosti slaže. 38,4% ispitanika iskazalo je da niti se slaže niti se ne slaže s navedenom tvrdnjom. Prema istraživanju Burić, Slišković, Macuka i Sorić (2015), vidljivo je da nestručni, neprofesionalni i nemotivirani učitelji koji su zalutali u školu, te loši

međuljudski odnosi predstavljaju glavne probleme/poteškoće učiteljske profesije, a koji proizlaze iz kolektiva. Također, Marinko (prema Kuzijev, Topolovčan, 2013) navodi da između sedam stresova s kojima se suočavaju učitelji u svojoj profesiji nalaze se i sukobi s kolegama koji su rezultat loših međuljudskih odnosa. S tvrdnjom *Pri zapošljavanju učitelja prisutna je negativna selekcija*, 56,8% ispitanika složilo se da se niti ne slažu niti slažu s istom. Pri čemu se žene ($M= 3,11$; $SD= 3,52$) češće ne slažu u odnosu na muške ispitanike ($M= 3,52$; $SD= 1,122$) ($t(142)= 2,164$; $p<0,05$). 26,8% ispitanika se slaže ili se u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom, dok se tek 15% ispitanika u potpunosti ne slaže ili ne slaže s istim. Navedena tvrdnja nije u potpunosti u skladu s tvrdnjom koju navode Burić, Slišković, Macuka i Sorić (2015), u njihovom istraživanju, a to je da negativna selekcija učiteljske profesije predstavlja jedno od glavnih problema/poteškoća s kojima se učitelji susreću a koji proizlaze iz obrazovnog sustava. Kod navedenih tvrdnji nisu uočene statistički značajne razlike u odnosu na veličinu škole, godine staža i broj škola u kojima su ispitanici zaposleni.

Tablica 16. Prikaz stavova ispitanika glede svoje kolege.

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
Smatram da su učitelji s kojima radim zadovoljni sa svojom profesijom.	4,1	30,8	43,8	21,2	0	100	0	2,82	0,81
U mom kolektivu vladaju loši međuljudski odnosi.	21,2	41,1	24,7	11,6	1,4	100	0	2,31	0,98
Sve češće se nailazim na nestručne, neprofesionalne i nemotivirane učitelje koji su zalutali u školu.	7,5	24	38,4	22,6	7,5	100	0	2,99	1,04
Pri zapošljavanju učitelja prisutna je negativna selekcija.	3,4	11,6	56,8	15,8	11	98,6	1,4	3,19	0,91

U Tablici 17 prikazani su dobiveni rezultati glede stavova ispitanika o njihovoj profesiji. Iz dobivenih rezultata vidljivo je da 91,8% smatra učiteljsku profesiju neophodnom u današnje vrijeme. Dobiveni rezultat u skladu je s istraživanjem Slišković, Burić i Knežević (2016), u kojem se navodi da učitelji svoju profesiju smatraju izuzetno važnom u današnjem svijetu. 53,4% ispitanika smatra učiteljsku profesiju najljepšom profesijom, iako se njih 31,5% niti slaže niti se ne slaže s navedenom tvrdnjom. Takvu činjenicu, odnosno da je učiteljska profesija jedna od najljepših profesija, potvrđuje i Vučemilović (1998). Da je učiteljska profesija zahtjevna i nimalo lagana profesija slaže se ili se u potpunosti slaže 87,7% ispitanika. Kod tvrdnje da učiteljska profesija ima svojih povlastica u odnosu na druge profesije, vidljivo je da su ispitanici podijeljenog mišljenja, odnosno da se njih 34,9% ne slaže ili se u potpunosti ne slaže s navedenom tvrdnjom, dok se 36,3% njih slaže ili se u potpunosti slaže s istom te 27,4% niti se slaže niti se ne slaže. Neslaganje s navedenom tvrdnjom ($t(142) = -2,453$; $p < 0,05$) je češće izraženo kod muških ($M = 2,55$; $SD = 1,213$) negoli kod ženskih ispitanika ($M = 3,08$; $SD = 0,984$). Kod ostalih tvrdnji nisu uočene druge statistički značajne razlike u odnosu na ispitane nezavisne varijable.

Tablica 17. Prikaz stavova ispitanika o njihovoj profesiji.

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
Učiteljska profesija je neophodna u današnjem društvu.	0	1,4	6,2	26	65,8	99,3	0,7	4,57	0,67
Smatram da je moja profesija najljepša profesija.	4,8	9,6	31,5	26	27,4	99,3	0,7	3,62	1,13
Smatram da je moja profesija zahtjevna i nimalo lagana profesija.	0,7	3,4	7,5	45,9	41,8	99,3	0,7	4,26	0,8
Moja profesija ima svojih povlastica u odnosu na druge profesije.	8,2	26,7	27,4	32,2	4,1	98,6	1,4	2,97	1,05

U Tablici 18 prikazani su stavovi ispitanika glede njihovog stručnog usavršavanja, razine kompetentnosti koje raspolažu te motivacije za izvršenje njihovog rada. Iz dobivenih rezultata vidljivo je da kod tvrdnje *Smatram da su ponuđene mogućnosti za stručno usavršavanje zadovoljavajuće*, u jednakom postotku ispitanici su ukazali da se niti slažu niti ne slažu s tom tvrdnjom (37,7%) te da se 37,7% njih slaže ili se u potpunosti slaže s istom. Dobiveni rezultati ukazuju na različitost u mišljenju ispitanika glede te tvrdnje. Također, navedeni rezultati nisu u potpunosti suglasni s rezultatima istraživanja Burić, Slišković, Macuka i Sorić (2015), u kojem navode nedostatan stručni usavršavanje kao jedan od glavnih problema/poteškoća koji proizlaze iz obrazovnog sustava učiteljske profesije. U oba slučaja, vidljiva je potreba za uvođenjem većih mogućnosti usavršavanja u učiteljskoj profesiji, kako bi se povećalo učiteljsko zadovoljstvo s ponudom istog, ali i kako bi se mogao pružiti način prenošenja novih znanja koja mogu obogatiti učiteljsko znanje. Obogaćivanjem učiteljskog znanja stvara se mogućnost njegovog prenošenja učenicima te se time stvara krug u kojemu prenošenje i obogaćivanje znanja imaju primarnu ulogu. Motivaciju za stalno usavršavanje u svom poslu ukazalo je 62,3% ispitanika, što ukazuje da je većina učitelja željna uključivati se u razne oblike usavršavanja kako bi obogatili i proširili svoje znanje i kompetencije. 93,9 % učitelja se slaže ili se u potpunosti slaže da učitelji ne smiju nikada prestati učiti. Pritom je uočeno da se s istim češće slažu ispitanici zaposleni u jednoj osnovnoj školi ($M= 4,69$; $SD= 0,609$) nego oni zaposleni u dvije osnovne škole ($M= 4,63$; $SD= 0,500$) kao i oni zaposleni u osnovnoj i srednjoj školi ($M= 3,90$; $SD= 1,197$) ($F(2, 141)= 6,694$; $p<0,05$). Također, češće se slažu s navedenom tvrdnjom ispitanici zaposleni u velikim školama ($M= 4,65$; $SD= 0,593$) nego oni zaposleni u srednjim ($M= 4,71$; $SD= 0,508$) i malim školama ($M= 4,13$; $SD= 1,258$) ($F(2, 138)= 4,758$; $p<0,05$). Iz navedenog proizlazi da su više motivirani za daljnje učenje učitelji zaposleni u jednoj osnovnoj školi koja je velika po broju učenika. Dobiveni rezultat više je nego pozitivan te nam ukazuje na svjesnost i želju samih ispitanika za daljnjim usavršavanjem i za primjenu koncepta cjeloživotnog učenja u svojoj profesiji. Tvrdnju da postignuća učenika potiču učitelje na daljnji napredak potvrdilo je 80,9% ispitanika. Ovaj pozitivan rezultat ukazuje da je većini ispitanika učenička dobrobit izuzetno važna, što bi svakako trebalo biti kod svih učitelja. Navedeni rezultat u skladu je s rezultatima istraživanja Pavin, Rijavec i Miljević-Ridički (2005, prema Batur, 2015), u kojemu navode da uspjeh i napredak učenika čine jedno od najvećih zadovoljstava učiteljske profesije. 84,2% ispitanika smatra sebe kompetentnim i sposobnim u izvršavanju učiteljske profesije. Dobiveni podatak u skladu je s rezultatima istraživanja kojeg su proveli Radeka i Sorić (2006, prema Batur, 2015), koji navodi da su učitelji zadovoljni svojom kompetentnošću u obavljaju posla. Kod upita bi

li preporučili istu bliskom članu svoje obitelji, 37% ispitanika odgovorilo je pozitivno, iako je 33,6% njih pokazalo neodlučnost vezano za isti, odabirom tvrdnje da se slažu i ne slažu. Dobiveni rezultat u skladu je s rezultatom istraživanja Strugara (1994, prema Cindrić, 2003), u kojem navodi da trećina učitelja ne bi preporučila drugima školovanje za učiteljsku profesiju. Razlog takvog rezultata moguće je pronaći u čimbenicima koje pružaju nezadovoljstvo u učiteljskoj profesiji, a koji su potvrđeni i ovim istraživanjem, odnosno stres koji donosi sama profesija, njezin nizak društveni ugled i niska mjesečna primanja. Kod ostalih tvrdnji nisu uočene druge statistički značajne razlike s obzirom na ispitane nezavisne varijable.

Tablica 18. Stavovi ispitanika glede stručno usavršavanje, kompetentnosti, motivaciji.

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
Motiviran/a sam za stalno usavršavanje u svom poslu.	1,4	7,5	27,4	34,9	27,4	98,6	1,4	3,81	0,98
Smatram da sam kompetentan/na i sposoban/na učitelj/ica.	0,7	1,4	11	47,9	36,3	97,3	2,7	4,21	0,75
Učitelji ne smiju nikada prestati učiti.	0,7	1,4	3,4	24,7	69,2	99,3	0,7	4,61	0,67
Smatram da su ponuđene mogućnosti za stručno usavršavanje zadovoljavajuće.	6,2	18,5	37,7	32,9	4,8	100	0	3,12	0,97
Postignuća mojih učenika potiču me na daljnji napredak.	0	3,4	15,1	43,2	37,7	99,3	0,7	4,16	0,81
Svoju profesiju preporučio/la bih bliskom članu svoje obitelji.	8,2	19,9	33,6	26	11	98,6	1,4	3,12	1,11

U Tablici 19 prikazani su stavovi ispitanika o slobodnom vremenu što ga isti imaju u svojoj profesiji. Iz dobivenih rezultata zbrajanjem kategorije broja 1 (u potpunosti se ne slažem) i 2 (ne slažem se) 45,2% ispitanika ne slaže ili se u potpunosti ne slaže da u svom

poslu imaju puno slobodnog vremena u odnosu na ljude drugih profesija te 52,8 % ne smatra da, zahvaljujući ovoj profesiji imaju puno slobodnog vremena. Dobiveni podaci podudaraju se s navodima Slišković, Burić i Macuka (2016, prema Sigurin, 2016), odnosno da obveze učiteljskog posla često oduzimaju mnogo od njihovog slobodnog vremena. Kod navedenih tvrdnji nisu uočene statistički značajne razlike s obzirom na spol, veličinu škole, godine radnog staža i broj škola zaposlenja ispitanika.

Tablica 19. Slobodno vrijeme u učiteljskoj profesiji.

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
<i>U ovom poslu imam puno slobodnog vremena u odnosu na ljude drugih profesija.</i>	11	34,2	25,3	18,5	10,3	99,3	0,7	2,83	1,17
<i>Zahvaljujući svojoj profesiji imam puno slobodnog vremena.</i>	15,1	37,7	30,8	11,6	4,8	100	0	2,53	1,04

U Tablici 20 prikazani su stavovi ispitanika o slobodi i pravu glasa učitelja u svom poslu. Iz dobivenih podataka vidljivo je da se 41% ispitanika slaže ili se u potpunosti slaže da ima veliku slobodu u donošenju odluka vezanih za svoj posao, iako 39,7% niti se slaže niti se ne slaže s navedenom tvrdnjom. 63% ispitanika nije suglasna sa tvrdnjom da u njihovoj školi, kao učitelji nemaju više nikakvo pravo glasa. Pritom se ispitanici zaposleni u dvije osnovne škole (M= 2,06; SD= 0,680) češće ne slažu s istim u odnosu na one zaposlene u jednoj osnovnoj školi (M= 2,28; SD= 0,882) i one u osnovnoj i srednjoj školi (M= 3; SD= 1,054) ($F(2, 142) = 3,826; p < 0,05$). 41,1% ispitanika se u potpunosti slaže ili se slaže da učitelji u današnjem društvu nemaju više nikakvo pravo glasa. Dobiveni rezultati ukazuju nam da većina učitelja smatra da u svojoj školi imaju pravo glasa, ali u današnjem društvu to pravilo ne vrijedi. Kod ostalih tvrdnji nema drugih uočljivih statistički značajnih promjene u odnosu na ispitane nezavisne varijable.

Tablica 20. Sloboda i prava glasa učitelja.

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
<i>Imam veliku slobodu u donošenju odluka vezanih za posao.</i>	2,7	15,8	39,7	29,5	11,5	99,3	0,7	3,32	0,97
<i>U mojoj školi, kao učitelj/učiteljica, nemam više nikakva prava glasa.</i>	17,1	45,9	30,1	4,1	2,7	100	0	2,29	0,9
<i>Učitelji u današnjem društvu nemaju više nikakva prava glasa.</i>	2,1	18,5	38,4	28,1	13	100	0	3,32	0,99

U Tablici 21 prikazan je stav ispitanika o stručnoj podršci koja im se pruža, kvaliteti vođenja škole te zaštiti samih učitelja. Gotovo polovina ispitanika, njih 47,3%, smatra da je stručna podrška u njihovom radu zadovoljavajuća. 34,9 % ukazalo je da se niti slaže niti ne slaže s navedenom tvrdnjom. 59,6% ispitanika se slaže ili se u potpunosti slaže da im stručna služba nudi dovoljnu podršku. Iako je jednosmjerna analiza varijance za nezavisne uzorke pokazala da postoji statistički značajna razlika ($F(2, 139) = 3,474; p < 0,05$) glede navedene tvrdnje u odnosu na veličinu škole, primijenjeni testovi višestrukih usporedbi nisu pronašli između kojih grupa se nalazi statistički značajna razlika. 60,3% ispitanika se slaže ili se u potpunosti slaže da je njihova škola stručno i kvalitetno vođena. Navedeni rezultati nisu u skladu s rezultatom istraživanja kojeg su provele Burić, Slišković, Macuka i Sorić (2015), a koje navodi nedovoljnu podršku stručne službe te nestručno i loše vodstvo škole kao jedno od problema/poteškoća koji proizlaze iz učiteljskog kolektiva. Zbrajanjem kategorije broja 1 (u potpunosti se ne slažem) i 2 (ne slažem se) proizlazi da se 52,8% ispitanika ne smatra zaštićenim od strane odgojno obrazovnog sustava. Dobiveni rezultat podudara se s rezultatima istraživanja Burić, Slišković, Macuka i Sorić (2015) o nezaštićenosti učitelja što predstavlja jedno od glavnih problema koji proizlaze iz obrazovnog sustava učiteljske profesije. Kod ostalih ispitanih zavisnih varijabli nisu uočene druge statistički značajne razlike u odnosu na nezavisne varijable.

Tablica 21. Stručna podrška, kvaliteta vođenja škole te zaštita učitelja.

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	M	SD
	%							
<i>Smatram da je stručna podrška u radu zadovoljavajuća.</i>	2,7	15,1	34,9	42,5	4,8	100	3,32	0,89
<i>Stručna služba mi nudi dovoljnu podršku.</i>	2,1	7,5	30,8	45,2	14,4	100	3,62	0,9
<i>Moja škola je stručno i kvalitetno vođena.</i>	1,4	9,6	28,8	40,4	19,9	100	3,68	0,95
<i>Zaštićen/a sam od strane odgojno obrazovnog sustava.</i>	19,9	32,9	37	8,2	2,1	100	2,4	0,97

U Tablici 22 prikazani su stavovi ispitanika spram navedenih svakodnevnih čimbenika koji mogu uzrokovati nezadovoljstvo u učiteljskoj profesiji. Zbrajanjem kategorije 1 (u potpunosti se ne slažem) i 2 (ne slažem se), vidljivo je da se 37% ispitanika u potpunosti ne slaže ili se ne slaže da rade u neadekvatnim (materijalnim) uvjetima. Iako je vidljivo da je 32,9% ispitanika ukazalo na osrednje mišljenje vezano za istu tvrdnju, 29,5% ispitanika slaže se ili se u potpunosti slaže s istim. Dobiveni rezultati ukazuju na različitost u mišljenju kod ispitanika. Vezano za navedenu tvrdnju različiti autori navode neadekvatne uvjete rada kao jedno od glavnih problema u učiteljskoj profesiji (Sappa, Boldrini, Aprea, 2013; Kuzijev, Topolovčan, 2013; Kyriacou, 2001, prema Brkić, Rijavec, 2011; Burić, Slišković, Macuka, Sorić, 2015). Da se pedagoške mjere nedovoljno provode u višim razredima osnovne škole smatra čak 61,6% ispitanika, a 58,9% ne smatra da ih umara svakodnevni kontakt s ljudima tijekom njihovog radnog vremena. Navedeni rezultat u skladu je s navodima mnogih autora koji navode isto kao jedno od razloga zbog kojih učiteljska profesija spada pod najteže profesije (Sappa, Boldrini, Aprea, 2013; Kuzijev, Topolovčan, 2013). Glede tvrdnje *Društvena očekivanja stvaraju mi veliki pritisak glede učeničkih postignuća*, njih 45,2% ukazalo je da niti se slažu niti se ne slažu s navedenom tvrdnjom. 34,9% se ne slaže ili se u potpunosti ne slaže s istom, a tek 19,2% se slaže ili se u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom. Pritom, s istim ($F(2, 138) = 5,338; p < 0,05$) se češće slažu ispitanici zaposleni u malim školama ($M = 3,38; SD = 0,619$) negoli oni iz srednjih ($M = 2,57; SD = 0,831$) i velikih

škola ($M= 2,76$; $SD= 0,878$). Kod ostalih tvrdnji nisu uočene druge statistički značajne razlike u odnosu na nezavisne varijable.

Tablica 22. Svakodnevni čimbenici nezadovoljstva učiteljske profesije

Tvrdnje	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
<i>Radim u neadekvatnim (materijalnim) uvjetima rada.</i>	7,5	29,5	32,9	19,9	9,6	99,3	0,7	2,94	1,09
<i>Smatram da se pedagoške mjere nedovoljno provode u višim razredima osnovne škole.</i>	0	10,3	27,4	40,4	21,2	99,3	0,7	3,73	0,92
<i>Umara me svakodnevni kontakt s ljudima tijekom mog radnog vremena.</i>	17,1	41,8	32,9	4,8	3,4	100	0	2,36	0,94
<i>Društvena očekivanja stvaraju mi veliki pritisak glede učeničkih postignuća.</i>	6,8	28,1	45,2	17,8	1,4	99,3	0,7	2,79	0,87

U nastavku su prikazani dobiveni rezultati ispitivanja na zavisnim varijablama u vezi stupnja zadovoljstva ispitanika ponuđenim čimbenicima učiteljske profesije. Ispitanici su svoj stupanj zadovoljstva određivali na Likertovoj ljestvici izražavajući svoje zadovoljstvo ocjenom od 1 do 5 (1- Uopće nisam zadovoljan/na; 2- Nisam zadovoljan/na; 3- Niti sam zadovoljan/na, niti sam nezadovoljan/na; 4- Zadovoljan/na sam; 5- U potpunosti sam zadovoljan/na). Deskriptivne tablice korištene su za prikaz dobivenih rezultata. T-test za nezavisne uzorke korišten je kako bi se utvrdilo postoji li statistička značajna razlika u odgovorima u odnosu na spol ispitanika. Jednosmjerna analiza varijance za nezavisne uzorke korištena je s ciljem utvrđivanja moguće statistički značajne razlike u odnosu na veličinu škole, godine radnog staža te broj škola u kojima su ispitanici zaposleni.

U Tablici 23 navodi se razina zadovoljstva elementima učiteljske profesije. Iz dobivenih podataka vidljivo je da najviši postotak potpunog zadovoljstva pruža sigurnost radnog vremena (13%), dok je njih 45,2% zadovoljno istim. Dobiveni podaci ukazuju da je

58,2% ispitanika zadovoljno navedenim elementom učiteljske profesije. Takav podatak u skladu je s navodima na koje ukazuje Šakić (2008), a odnose se na sigurnost učiteljskog posla kao jedne od glavnih prednosti te profesije. Najviši postotak zadovoljstva ispitanici su pokazali spram ukazanog povjerenja od strane roditelja, (48,6%), za odgovornost (45,9%), mogućnost usavršavanja stručnog znanja (47,9%) te prema zadacima vezanim za izvođenje nastave (48,6%). Iz dobivenih podataka može se zaključiti da je najviši postotak potpunog nezadovoljstva vidljiv na razini cijenjenosti učiteljske profesije u društvu (24,7%), plaća ispitanika (23,3%) te poštivanja profesije od strane društva općenito (23,3%). Dobiveni podaci potvrđuju i prethodno dobivene (vidi *Tablica 8* i *Tablica 9*), koji ukazuju da prvo najveće nezadovoljstvo učiteljima predmetne nastave u osnovnim školama predstavlja društveni ugled, a kao drugo to su mjesečna primanja. Zbrajanjem kategorije broja 4 (zadovoljan/na sam) i 5 (u potpunosti sam zadovoljan/na) vidljivo je da je 39% ispitanika zadovoljno ili potpuno zadovoljno s utjecajem posla na osobni život. Njih 34,2% niti je zadovoljno niti nezadovoljno oko istog. 42,4% ispitanika ukazalo je da je zadovoljno ili potpuno zadovoljno s uvjetima rada svoje profesije. Pritom, ispitanici s radnim stažom od 40 do 49 godina ($M= 4,5$; $SD= 0,468$) i koji su zaposleni u jednoj osnovnoj školi ($M= 3,31$; $SD=0,969$) zadovoljniji su negoli oni s 20-29 godina ($M= 2,870$; $SD= 0,195$) ($F(4, 135)= 3,494$; $p<0,05$) te oni zaposleni u dvije osnovne škole ($M= 2,69$; $SD= 0,946$) ($F(2, 140)= 3,228$; $p<0,05$). Priznanjem od strane roditelja zadovoljni je ili u potpunosti zadovoljno 35,6% ispitanika. Iz dobivenih rezultata proizlazi da su učiteljice ($M= 3,27$; $SD= 0,878$) sa radnim stažom između 40-49 godina ($M= 4,25$; $SD= 0,957$) zadovoljnije negoli učitelji ($M= 2,83$; $SD= 0,928$) ($t(143)= -2,384$) i oni s radnim stažom od 30 do 39 godina ($M= 2,67$; $SD= 0,907$) ($F(2, 136)= 3,255$; $p<0,05$). Glede profesionalnog statusa učitelja 39% njih smatra se uopće nezadovoljno istim. 33,6% ispitanika navelo je da niti je zadovoljno niti nezadovoljno s istim te se samo 26% ispitanika izjasnilo zadovoljnim ili potpuno zadovoljni. Skupina ispitanika koja ima od 40 do 49 godina radnog staža zadovoljnija je ($M= 4,25$; $SD= 0,509$) negoli njihove kolege koji imaju radni staž od 20 do 29 godina ($M= 2,478$; $SD= 0,212$) ($F(4, 135)= 2,695$; $p<0,05$). Količina slobodnog vremena koje pruža učiteljska profesija ocjenjeno je s najviše neutralnih odgovora, odnosno da niti je zadovoljno niti nezadovoljno (41,8%).

Tablica 23. Učiteljsko zadovoljstvo glavnim elementima njihove profesije.

Zadovoljstvo sljedećim elementima učiteljske profesije	1	2	3	4	5	Ukupno	Bez odgovora	M	SD
	%								
<i>Plaćom.</i>	23,3	34,2	27,4	12,3	2,1	99,3	0,7	2,35	1,04
<i>Priznanjem (pohvala od roditelja).</i>	5,5	11,6	46,6	30,8	4,8	99,3	0,7	3,18	0,9
<i>Ukazanom povjerenju od strane roditelja.</i>	4,1	6,2	34,9	48,6	5,5	99,3	0,7	3,46	0,86
<i>Sigurnosti radnog mjesta.</i>	2,7	13,7	23,3	45,2	13	97,9	2,1	3,53	0,98
<i>Statusom (profesionalni status učitelja).</i>	13	26	33,6	23,3	2,7	98,6	1,4	2,76	1,04
<i>Uvjetima rada (uvjeti na radnom mjestu, količina rada, dostupnost potrebnih materijala).</i>	4,8	17,1	34,2	35,6	6,8	98,6	1,4	3,23	0,98
<i>Odgovornošću (autonomija, odgovornost i autoritet za vlastiti rad).</i>	1,4	8,9	34,9	45,9	8,2	99,3	0,7	3,51	0,83
<i>Mogućnošću usavršavanja stručnog znanja (stručna usavršavanja).</i>	2,7	7,5	33,6	47,9	6,8	98,6	0,14	3,49	0,85
<i>Zadacima vezanim uz izvođenje nastave.</i>	2,1	6,2	38,4	48,6	4,1	99,3	0,7	3,47	0,76
<i>Utjecajem posla na osobni život (sposobnost odvajanja privatnog od poslovnog života).</i>	6,2	19,9	34,2	31,5	7,5	99,3	0,7	3,14	1,03
<i>Poštovanjem profesije od strane društva općenito.</i>	23,3	36,3	29,5	9,6	0,7	99,3	0,7	2,28	0,95
<i>Količinom slobodnog vremena koje mi pruža moj posao.</i>	6,2	17,8	41,8	27,4	6,2	99,3	0,7	3,10	0,97

<i>Razinom cijenjenosti moje profesije u društvu.</i>	24,7	35,6	29,5	9,6	0	99,3	0,7	2,24	0,94
---	------	------	------	-----	---	-------------	-----	------	------

U Tablici 24 prikazan je broj dobivenih odgovora na postavljeno otvoreno pitanje *Što vas je motiviralo na odabir učiteljske profesije?* kako bi se dobio prikaz glavne motivacije prilikom odabira učiteljske profesije. Na navedeno pitanje odgovorila je većina ispitanika, njih 80,33%, a 19,67% ispitanika nije navelo odgovor.

Tablica 24. Postotak dobivenih odgovora na otvoreno pitanje.

Odgovori	f	%
<i>S odgovorom</i>	122	80,33
<i>Bez odgovora</i>	24	19,67
Ukupno	146	100

Iz dobivenih odgovora većine ispitanika kao razlog njihove motivacije prilikom odabira učiteljske profesije navodi se ljubav prema djeci i radu s njima te prema svom predmetu (52,46 %). Ljepotu poučavanja i prenošenja znanja mlađim generacijama navodi 16,39 % ispitanika, a 3,28 % ispitanika pronašlo je svoju motivaciju prilikom odabira učiteljske profesije u svojem/im učitelju/ima. Razlog obiteljske tradicije, odnosno barem jednog člana obitelji koji se bavi ili se bavio učiteljskom profesijom te je time doprinio želji za obavljanjem te profesije, navelo je 1,64% ispitanika. Ljubav prema učiteljskoj profesiji i samom pozivu učitelja, kao razlog koji je motivirao ispitanike za obavljanje te profesije, navelo je njih 9,84 %. 14,75 % ispitanika kao razlog navodi slučajnost životnih okolnosti, odnosno da im se pružila mogućnost zaposlenja u učiteljskoj struci iako im ista nije bila prioritet. Iz navedenih odgovora može se uvidjeti da tek manji dio ispitanika nije prvenstveno odabralo tu profesiju kao primarnu profesiju, nego ih je splet okolnosti doveo do obavljanja iste. Ako se navedeni podatak uspoređi s provedenim istraživanjem Šakić²⁰ (2015) u kojem se navodi da učiteljska profesija ne predstavlja prioritet prilikom odabira studija, dobiveni rezultati ukazuju na pozitivnije stanje. Iz navedenog se vidi da bez obzira što učiteljska profesija nije prvi izbor pri upisu na fakultete kod većine budućih učitelja, kasnije se u manjem postotku odlučuju baviti istom profesijom. 1,64% ispitanika navelo je slobodno vrijeme kao razlog zašto su se odlučili za ovu profesiju.

²⁰ Za više informacija o navedenim podacima, pogledati: Šakić, 2015: 16-18.

U Tablici 25 prikazani su dobiveni rezultati o procjeni položaja učiteljske profesije u odnosu na druge profesije. Ispitanici su trebali brojevima od 1 do 10 ocijeniti (broj 1 označava najbolji položaj, a broj 10 označava najlošiji položaj ugleda učiteljske profesije) svaku od deset predloženih profesija, rangirajući profesije po ugledu od najboljeg do najlošijeg položaja. 94,5 % ispitanika je odgovorilo na navedeno, dok 5,5% istih nije navelo odgovor. Prema dobivenim rezultatima proizlazi da je najcjenjenija profesija ona politička (50,7%), a najlošija trgovačka (53,4%). Profesija učitelja je najveći postotak ostvarila na sedmom mjestu od deset mjesta (19,2%), zajedno s profesijom policajca (18,5%) te profesijom psihologa (21,9%). Dobiveni rezultati ukazuju da je profesija učitelja cijenjenija od profesije medicinske sestre i trgovca što je djelomično u skladu s istraživanjem kojeg navodi Pilić (2008) u kojem kaže da je profesija učitelja cijenjenija od trgovačke, ali ne i od medicinske sestre. Ostale profesije, odnosno profesija odvjetnika, političara, liječnika, bankara i inženjera se smatraju cijenjenijim od učiteljske profesije. Dobiveni podaci donekle su u skladu s provedenim istraživanjem kojeg navodi Pilić (2008), u kojem su ispitanici svrstali učiteljsku profesiju na osmo od četrnaest ponuđenih profesija/zanimanja. U navedenom istraživanju učiteljska profesija je svrstana poslije profesije medicinske sestre, ali prije profesije trgovca.

Tablica 25. Prikaz procjene položaja učiteljske profesije u našem društvu u odnosu na druge profesije.

Profesija	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	%									
<i>Liječnik</i>	18,5	18,5	18,5	15,8	10,3	8,9	4,1	0,7	2,7	1,4
<i>Odvjetnik</i>	17,1	34,9	23,3	9,6	2,7	1,4	2,7	0	2,1	0,7
<i>Policajac</i>	1,4	2,1	6,2	6,8	9,6	13	18,5	16,4	17,1	3,4
<i>Učitelj</i>	1,4	0,7	3,4	2,1	6,2	14,4	19,2	24	14,4	8,9
<i>Medicinska sestra</i>	2,7	1,4	1,4	4,1	2,7	6,2	13	24,7	28,8	9,6
<i>Inženjer</i>	1,4	6,2	18,5	19,2	26	13	6,2	2,7	1,4	0
<i>Trgovac</i>	2,1	3,4	0,7	4,8	3,4	4,1	5,5	4,8	12,3	53,4
<i>Psiholog</i>	0	2,7	6,2	12,3	15,1	17,8	21,9	10,3	4,8	3,4
<i>Političar</i>	50,7	11	7,5	5,5	0,7	5,5	0	2,7	2,7	8,2
<i>Bankar</i>	8,2	17,1	10,3	14,4	18,5	8,9	4,8	5,5	4,1	2,7

8. ZAKLJUČAK

Učiteljska profesija je, posebice u današnje vrijeme koje je obilježeno brzim društvenim, znanstvenim i tehnološkim promjenama, od temeljne važnosti za društvo. Ista predstavlja pokretač u stvaranju motivacije i razvijanju želje za daljnjim učenjem u mlađim generacijama. Sami učitelji trebali bi biti ponosni na ljepotu, važnost i ulogu svoje profesije, no ista nije prepoznata u današnjem hrvatskom društvu, što potvrđuju razna provedena istraživanja. U cilju uvida u trenutno stanje današnje slike učitelja na području zapadne i jugozapadne obale Istre, nastala je potreba za ovim radom. Ispitani su i utvrđeni stavovi učitelja glede njihove perspektive društvenog statusa vlastite profesije, ugleda, stupnja povjerenja kojeg isti misli da ulijevaju svojom profesijom roditeljima osnovnoškolske djece.

Dobiveni nam rezultati ukazuju da ispitanici učitelji predmetne nastave doživljavaju svoju profesiju necijenjenom i nepriznatom u hrvatskom društvu te da je ugled iste, prema njihovom mišljenju, vrlo loš u odnosu na druge profesije. Niska razina društvenog ugleda učiteljske profesije rezultira osjećajem frustracije, podcijenjenosti i neprihvaćenosti kod učitelja predmetne nastave. Nezadovoljstvo društvenim ugledom i statusom te negativnim osjećajima koji se stvaraju radi toga u učiteljima, svakako predstavljaju veliku prepreku u njihovom radu. Iako, iz dobivenih podataka proizlazi da učitelji predmetne nastave smatraju da roditelji nemaju povjerenja u njihovu stručnost, isti su zadovoljni razinom priznanja i ukazanim povjerenjem od strane roditelja. Nezadovoljstvo učitelja glede povjerenja kojeg roditelji imaju prema njima, učitelji prepoznaju kroz činjenicu da roditelji za učenikov neuspjeh u većini slučajeva krive samo učitelje, da imaju pogrešnu sliku učiteljske profesije te iskrivljenu percepciju objektivnih mogućnosti vlastitog djeteta te da ne uče njihovu djecu prihvaćati odgovornosti i posljedice za svoje postupke. Takav način odgoja, koji je često zanemaren u obitelji, rezultira da današnjoj djeci manjka kućni odgoj te da je isti prepušten samim učiteljima. Iz svega navedenog može se zaključiti da su učitelji zadovoljni s priznanjem i povjerenjem od strane učitelja, ali nezadovoljni odgojem i stavom roditelja prema svojoj djeci, koja odgojena na taj način nemaju mogućnost razvijanja vlastite odgovornosti koja bi trebala poticati razvoj njihove ličnosti. Također, bilo bi potrebno razvijati svjesnost kod roditelja o njihovom načinu odgoja vlastite djece, koji bi trebali djeci pružiti potrebnu roditeljsku ljubav i poticati ih u stvaranju vlastite ličnosti, dopuštajući im i učeći ih da razvijaju odgovornost i stvaraju radne navike. Vidljivo je da učitelji predmetne nastave, zaposleni u većim školama, češće smatraju da roditelji imaju povjerenje u njihovu stručnost, da ne preispituju, ne kritiziraju njihov rad te da ne misle da malo rade u odnosu na

učitelje srednjih i malih škola. Takvo stanje, može se tumačiti da se u manjim sredinama, koje imaju i manji broj učenika, roditelji odnose više kritički spram rada učitelja. Navedeno, potvrđuje i dobiveni rezultat da u malim školama društvena očekivanja stvaraju učiteljima veći pritisak glede učeničkih postignuća. Čimbenici, osim gore navedenog društvenog ugleda i statusa koji predstavlja najveće nezadovoljstvo učiteljskom profesijom, koji pružaju učiteljima predmetne nastave najveće nezadovoljstvo u njihovoj profesiji, su svakako njihova niska mjesečna primanja te njezina neusklađenost s razinom stečenog znanja i količinom posla što ju ista zahtijeva. Također, izvori nezadovoljstva su razina stresa, preopterećenost beskorisnim administrativnim zahtjevima, pritisak učestalih promjena obrazovnih politika, prevelik naglasak na formalnosti, nedovoljna educiranost za rad s djecom s posebnim potrebama te poštivanje profesije od strane društva općenito.

Iako je učiteljska profesija prepoznata od strane samih učitelja kao zahtjevna i nimalo lagana, može se zaključiti da učitelji predmetne nastave gradova Rovinja, Vodnjana i Pule, vole svoju profesiju te je smatraju najljepšom. Svjesni su neophodnosti njihove profesije te važnosti da učitelji ne smiju nikada prestati učiti. Smatraju da imaju dostatne kompetencije za obavljanje ove važne uloge, imaju želju za daljnjim stručnim usavršavanjem te su zadovoljni međuljudskim odnosima u vlastitome kolektivu kao i radom svoje škole. Motivacijski faktor koji potiče učitelje na daljnji napredak su postignuća njihovih učenika. Sigurnost radnog vremena predstavlja najveće zadovoljstvo učiteljskom profesijom. Iako, polovina ispitanika ne bi napustila profesiju kada bi im se pružila prilika te većina ima želju za radom u učiteljskoj profesiji do mirovine, vidljivo je da je ista češća kod učitelja koji imaju više godina radnog staža u odnosu na učitelje koji su zaposleni od 1 do 9 godina. Iz toga se može zaključiti da su mlađi učitelji svjesni niskog društvenog ugleda i niske razine mjesečnih primanja te u nadi nalaženja boljih radnih uvjeta koji su prepoznati u inozemstvu, mogu biti navedeni na napuštanje profesije.

Pozitivan je dobiveni rezultat što su učitelji svjesni svoje važne uloge u današnjem vremenu i njihove želje za radom i usavršavanjem. Uočen problem je, prema perspektivi učitelja predmetne nastave, vidljiv u niskoj slici učiteljske profesije u današnje vrijeme. Povećavanjem iste, putem priznavanja i poboljšavanja društvenog ugleda i statusa i mjesečnih primanja, osiguralo bi se i veće zadovoljstvo poslom samih učitelja i doprinijelo bi stvaranju osjećaja ponosa u izvršavanju ove zahtjevne, ali predivne profesije, kako što joj i priliči. Nadalje, iskazan je veći broj čimbenika koji stvaraju nezadovoljstvo u učiteljskoj profesiji, negoli onih koji čine zadovoljstvo. Iz navedenog, u cilju stvaranja adekvatnih uvjeta rada sadašnjim i budućim učiteljima potrebno bi bilo poboljšavanje čimbenika koji uzrokuju

njihovo nezadovoljstvo. Vidljivo je da nezadovoljstvo čine uvjeti rada koji su izvan mogućnosti mijenjanja od strane samih učitelja što pokazuje, da bez obzira na njihov trud, na neke čimbenike ne mogu utjecati sami. Dobiveni rezultati mogu poslužiti u razvijanju svjesnosti o poteškoćama i slici trenutnog stanja učitelja predmetne nastave u osnovnim školama u ovom području Istarske županije i potrebe da se učiteljska profesija i od nadležnih strana shvati ozbiljnije. Potičući svjesnost o poteškoćama kojima se učitelji susreću te pružanjem podrške u njihovom radu daje se doprinos u stvaranju bolje društvene slike samih učitelja. Društvo ne smije zanemariti važnost, zahtjevnost i ulogu učitelja, posebice u današnje vrijeme.

9. LITERATURA

1. AA. VV. (2013). *Nastavnička profesija za 21. vek*. Beograd: Centar za obrazovne politike. Dostupno na http://www.cep.edu.rs/public/Nastavnicka_profesija_za_21_vek.pdf, pristupljeno: 10. 11. 2015.
2. Andreoli, V. (2006). *Pismo učitelju*. Zagreb: Školska knjiga
3. Baloban, S. (1996). Moralno-etički izazovi i dileme suvremenog učitelja. U: Vrgoč, H. *Pedagogija i hrvatsko školstvo: jučer i danas, za sutra*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
4. Batur, I. (2015). *Uloga doživljenih emocija i emocionalnog napora u objašnjenju emocionalne iscrpljenosti i zadovoljstva poslom kod predmetnih učitelja*. Diplomski rad. Sveučilište u Zadru. Odjel za psihologiju.
5. Burić, I., Slišković, A., Macuka, I., Sorić, I. (2015). *Percepcija učiteljske profesije u Hrvatskoj iz perspektive predmetnih učitelja: kvalitativna analiza*. Zadar: Sveučilište u Zadru. Dostupno na http://www.unizd.hr/Portals/12/HRZZ/Percepcija_uciteljske_profesije_u_Hrvatskoj.pdf, pristupljeno: 10. 11. 2015.
6. Brkić, I., Rijavec, M. (2011). Izvori stresa, suočavanje sa stresom i životno zadovoljstvo učitelja razredne i predmetne nastave. *Napredak*, 152 (2), 211-225. Dostupno na http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=123100, pristupljeno: 20. 11. 2016.
7. Cindrić, M. (1995). *Profesija učitelj u svijetu i u Hrvatskoj*. Velika Gorica (Zagreb): Persona
8. Cindrić, M. (1996). Program – temeljna sastavnica kurikuluma uvođenja pripravnika u učiteljsku profesiju. *Napredak: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*. 137 (3), 405-414. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
9. Cindrić, M. (2003). Učiteljska profesija u svijetu promjena. U: Vrgoč, H. *Promjenama do uspješnog učenja i kvalitetne škole*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
10. Franković, D., Pregrad, Z., Šimleša, P. (1963). *Enciklopedijski rječnik pedagogije*. Zagreb: Matica Hrvatska.
11. Ivanek, A. (2004). *Kreativni razrednik/razrednica (40 primjera pedagoških radionica)*. Zagreb: Profil International.

12. Jabuka, M. (2016). *Uloga samoefikasnosti, doživljenih emocija i emocionalne regulacije u objašnjenju subjektivne dobrobiti predmetnih učitelja*. Diplomski rad. Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju. Diplomski sveučilišni studij psihologije.
13. Jakelić, F. (1996). Racionalno usmjeravanje u učiteljsko zvanje. U: Vrgoč, H. *Pedagogija i hrvatsko školstvo: jučer i danas, za sutra*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
14. Jukić, T., Reić-Ercegovac, I. (2008). Zanimanja učitelja i odgajatelja iz perspektive studenata. *Methodological Horizons*, vol.3, br. 2, 73-82. Dostupno na http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=52131, pristupljeno, 05. 11. 2016.
15. Knežević, I. (2016). *Uloga percipirane podrške ravnatelja i radne motivacije u objašnjenju zadovoljstva poslom i sagorijevanja na poslu kod učitelja*. Diplomski rad. Sveučilište u Zadru. Odjel za psihologiju. Zadar.
16. Kolega, M., Hrpka, H., Buljan Flander, G. (2009). Slika nastavnika u dnevnim novinama. *Odgojne znanosti*, vol. 11, br. 2, 461-477.
17. Koraj, Z. (1996). Visokoškolska izobrazba učitelja za osnovne škole. U: Vrgoč, H. *Pedagogija i hrvatsko školstvo: jučer i danas, za sutra*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
18. Kovač, V., Rafajac, B., Buchberger, I., Močibob, M. (2014). Obrazovna politika iz perspektive hrvatskih učitelja i nastavnika. *Napredak*, 155 (3), 161-184. Dostupno na file:///C:/Users/PC/Downloads/Pages_from_Napredak_2014_3_03_kovac%20.pdf, pristupljeno: 11. 11. 2015.
19. Kuzijev, J., Topolovčan, T. (2013). Uloga odabira učiteljske profesije i samopoštovanja u sagorijevanju učitelja u osnovnoj školi. *Andragoški glasnik*, 17, 2, 125-144. Dostupno na file:///C:/Users/PC/Downloads/125_144_Kuzijev_Andragoski_2_2013%20.pdf, pristupljeno: 10. 11. 2015.
20. Lincoln, A., (2014). *Pismo učitelju*. Dostupno na <http://www.srednja.hr/Kultura/Vijesti/Procitajte-dirljivo-Lincolnovo-pismo-ucitelju-svog-prvorodenog-sina>, pristupljeno: 12. 11. 2015.
21. Lodi, M., (2010). *Pismo učiteljima*. Dostupno na <http://www.maestraemamma.it/lettera-di-mario-lodi-agli-insegnanti/>, pristupljeno: 11. 11. 2015.

22. Lesourne, J. (1993). *Obrazovanje i društvo. Izazovi 2000. godine*. Zagreb: Educa
23. Marić, M. (2015). *Odnos metakognitivne svjesnosti i emocionalne regulavije kod osnovnoškolskih nastavnika*. Diplomski rad. Sveučilište u Zadru. Odjel za psihologiju. Zadar.
24. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*, Zagreb 2008, GIPA. Dostupno na <file:///C:/Users/PC/Downloads/Zakon%20o%20odgoju%20i%20obrazovanju%20u%200iSS.pdf>, pristupljeno: 13. 11. 2015.
25. Pavin, T., Rijavec, M., Miljević-Ridički, R. (2005). Prikaz rezultata empirijskih istraživanja na glavnim sudionicima sustava obrazovanja učitelja i nastavnika. U: V. Vizek Vidović, *Cjelozivotno obrazovanje učitelja i nastavnika: višestruke perspektive* (95-173). Zagreb: Institut za društvena istraživanja. Dostupno na http://www.idi.hr/wp-content/uploads/2014/03/Cjelozivotno_obrazovanje_-_sazetak.pdf, pristupljeno: 07. 07. 2016.
26. Pilić, Š. (1996). Socijalno podrijetlo i karijerna mobilnost nastavnika. U: Vrgoč, H. *Pedagogija i hrvatsko školstvo: jučer i danas, za sutra*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
27. Pilić, Š. (2008). *Knjiga o nastavnicima*. Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu. Dostupno na https://www.ffst.unist.hr/images/50013721/Pilic_nastavnici.pdf, pristupljeno: 31. 5. 2016.
28. Potkonjak, N., Šimleša, P. (1989.) *Pedagoška enciklopedija 2*, Novi Sad: OOUR
29. Radeka, I. (2009). *Predvisokoškolsko obrazovanje: Hrvatski kvalifikacijski okvir, naukovna osnova i izobrazba nastavnika i učitelja*. Preliminarni izvještaj, verzija 1. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Odbor za suradnju s hrvatskim sveučilištima i znanstvenim institutima, Rektorski zbor visokih učilišta Republike Hrvatske. Dostupno na http://info.hazu.hr/upload/file/HKO/Preliminarni%20izvjestaj%20s%20Okruglog%20stola_verzija1.doc, pristupljeno: 11. 12. 2016.
30. Rosić, V. (2011). Deontologija učitelja – Temelj pedagoške etike. *Informatol.* 44, 2, 142-149. Dostupno na <http://hrcak.srce.hr/70976>, pristupljeno: 11. 12. 2016.
31. Sappa, V., Boldrini, E., Aprea, C. (2013). *Vivere con equilibrio la professione di insegnante: sfide e strategie*. Dostupno na http://www4.ti.ch/fileadmin/DECS/DS/Rivista_scuola_ticinese/ST_n.317/ST_317_Sa

- ppa_Boldrini_Aprea_Vivere_con_equilibrio_la_professione_di_insegnante.pdf, pristupljeno: 10. 11. 2015.
32. Simonović, I. (2015). *Zadovoljstvo osnovnoškolskih i srednjoškolskih nastavnika materijalnim nagrađivanjem i nematerijalnim motiviranjem*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Ekonomski fakultet. Diplomski studij "Menadžment". Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:148:221799>, pristupljeno: 8. 1. 2017.
33. Silov, M. (2003). *Pedagogija*. Velika Gorica: Persona
34. Sigurin, L. (2016). *Uloga nekih karakteristika radnog mjesta i osobina ličnosti u objašnjenju psihičkog zdravlja učitelja*. Diplomski rad. Sveučilište u Zadru. Odjel za psihologiju. Diplomski sveučilišni studij psihologije. Zadar.
35. Slišković, A., Burić, I., Knežević, I. (2016). Zadovoljstvo poslom i sagorijevanje na poslu kod učitelja: važnost podrške ravnatelja i radne motivacije. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, vol. 25, br. 3, 371-392. Dostupno na http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=248538, pristupljeno: 11. 12. 2016.
36. Strugar, V. (2014). *Učitelj između stvarnosti i nade*. Zagreb: Grafika Markulin
37. Šakić, I. (2015). *Odnos prema radu i zadovoljstvo poslom kod djelatnika odgojno – obrazovne ustanove*. Diplomski rad. Mentor: dr.sc. Ante Kolak, prof. Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za pedagogiju. Dostupno na https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjLscmHHzrTQAhXCbhQKHfnWDNIQFggYMAA&url=https%3A%2F%2Fbib.irb.hr%2Fdatoteka%2F765608.Ivana_aki_-_diplomski_rad.docx&usg=AFQjCNHLLdo4_F7xxsZgeHM1CpRhjwqlvg&bvm=bv.139250283,d.bGg, pristupljeno: 07. 11. 2016.
38. Šimunić, S. (1997). Škola će preživjeti. *Nastavni vjesnik: časopis društva hrvatskih srednjoškolskih profesora*. 5-6, 101-104. Zagreb: Društvo hrvatskih srednjoškolskih profesora.
39. Vidić, T. (2009). Zadovoljstvo poslom učitelja u osnovnoj školi. *Napredak*, 150 (1), 7-20. Dostupno na <http://hrcak.srce.hr/82813?lang=en>, pristupljeno: 7. 11. 2016.
40. Vokić, Lj. (1997). Prometeljskom djelu hrvatskih prosvjetara. *Nastavni vjesnik: časopis društva hrvatskih srednjoškolskih profesora*, 5-6, Zagreb: Društvo hrvatskih srednjoškolskih profesora.
41. Vrgoč, H. (2012). Društveno-ekonomski aspekti učiteljstva. *Napredak*, 153(3-4), 547-560. Dostupno na

http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=204712, pristupljeno:
7. 7. 2016.

42. Vrgoč, H. (1997). Potrebite promjene u financiranju školstva u Hrvatskoj. *Nastavni vjesnik: časopis društva hrvatskih srednjoškolskih profesora*, 5-6, 70-74. Zagreb: Društvo hrvatskih srednjoškolskih profesora.
43. Vučak, S. (1996). Učitelj u razvoju nove hrvatske škole. U: Vrgoč, H. *Pedagogija i hrvatsko školstvo: jučer i danas, za sutra*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
44. Vučemilović, N. (1998). Stablo i učitelj poznaju se po plodovima. *Nastavni vjesnik: časopis društva hrvatskih srednjoškolskih profesora*, 7-8, Zagreb: Društvo hrvatskih srednjoškolskih profesora.

10. PRILOZI

Prilog 1. Anketni upitnik za učitelje

Poštovani/e učitelji/ce,

pred Vama je anketni upitnik kojim je cilj ispitati današnju sliku učiteljske profesije, odnosno perspektivu njezinog društvenog statusa, njezin ugled te mišljenje učitelja o percepciji njihove profesije od strane roditelja. Anketni upitnik se koristi isključivo za potrebe izrade diplomskoga rada na Odsjeku za pedagogiju, Filozofskog fakulteta u Rijeci.

Anketni upitnik je u potpunosti anoniman te Vas molim da iskreno odgovorite na svako pitanje.

Unaprijed zahvaljujem na izdvojenom vremenu.

1. Vaš spol (Molim zaokružite.):

1. M
2. Ž

2. Veličina škole prema broju učenika (Molim zaokružite.):

1. Mala (do 150 učenika)
2. Srednja (od 151 učenika do 250 učenika)
3. Velika (više od 251 učenika)

3. Vaša dob (Upišite godine): _____

4. Zvanje/stručna sprema: (Molim zaokružite ili dopunite.)

1. Viša stručna sprema
2. Visoka stručna sprema
3. Nešto drugo _____

5. Godine radnog staža. (Upišite godine.) _____

6. Zaposlen/a sam u (Molim zaokružite.):

1. Jednoj osnovnoj školi
2. Dvije osnovne škole
3. Zaposlen/a sam i u osnovnoj i u srednjoj školi

7. Što vas je motiviralo na odabir učiteljske profesije? _____

8. Imam položen stručni ispit (Molim zaokružite):

1. Da
2. Ne

9. U sljedećim tvrdnjama odgovarate zaokruživanjem jednog od ponuđenih odgovora na ljestvici od 1 do 5:	1 – u potpunosti se ne slažem	2 – ne slažem se	3- niti se slažem niti se ne slažem	4 – slažem se	5 – u potpunosti se slažem
Da mogu promijeniti prošlost opet bih odabrao/la učiteljsku profesiju.	1	2	3	4	5
Svoju profesiju preporučio/la bih bliskom članu svoje obitelji.	1	2	3	4	5
Smatram da je moja profesija priznata i cijenjena profesija u Hrvatskoj.	1	2	3	4	5
Smatram da je moja profesija stresna.	1	2	3	4	5
Smatram da je moja profesija priznata i cijenjena profesija u inozemstvu.	1	2	3	4	5
Smatram da su učitelji s kojima radim zadovoljni sa svojom profesijom.	1	2	3	4	5
Učiteljska profesija je neophodna u današnjem društvu.	1	2	3	4	5
Učiteljska profesija je preopterećena beskorisnim administrativnim zahtjevima.	1	2	3	4	5
Razina ugleda moje profesije u društvu stvara mi osjećaj ponosa.	1	2	3	4	5
Smatram da je moja profesija pod pritiskom učestalih promjena obrazovnih politika.	1	2	3	4	5
U mojoj profesiji preveliki je naglasak na formalnostima.	1	2	3	4	5
Nisam dovoljno educiran/a za rad s djecom s posebnim potrebama.	1	2	3	4	5
Razina društvenog ugleda moje profesije stvara mi osjećaj prihvaćenosti u mom bližem okruženju.	1	2	3	4	5
Inkluzija učenika s posebnim potrebama stvara mi dodatno preopterećenje.	1	2	3	4	5
Radim u neadekvatnim (materijalnim) uvjetima rada.	1	2	3	4	5
Smatram da se pedagoške mjere nedovoljno provode u višim razredima osnovne škole.	1	2	3	4	5
Smatram da su ponuđene mogućnosti za stručno usavršavanje zadovoljavajuće.	1	2	3	4	5
Moja plaća je niska.	1	2	3	4	5
Pri zapošljavanju učitelja prisutna je negativna selekcija.	1	2	3	4	5
Smatram da je stručna podrška u radu zadovoljavajuća.	1	2	3	4	5
Zaštićen/a sam od strane odgojno obrazovnog sustava.	1	2	3	4	5
Današnjoj djeci manjka „kućni odgoj”.	1	2	3	4	5
Roditelji nemaju povjerenja u moju stručnost.	1	2	3	4	5

9. U sljedećim tvrdnjama odgovarate zaokruživanjem jednog od ponuđenih odgovora na ljestvici od 1 do 5:	1 – u potpunosti se ne slažem	2 – ne slažem se	3- niti se slažem niti se ne slažem	4 – slažem se	5 – u potpunosti se slažem
Rad s učenicima s individualiziranim i prilagođenim programom stvara mi dodatno preopterećenje.	1	2	3	4	5
Roditelji zahtijevaju više ocjene vršeći pritisak na mene.	1	2	3	4	5
Roditelji preispituju moj rad.	1	2	3	4	5
Odgoj je često zanemaren u obitelji i prepušten samim učiteljima.	1	2	3	4	5
Današnji roditelji imaju iskrivljenu percepciju objektivnih mogućnosti vlastitog djeteta.	1	2	3	4	5
Roditelji ne uče djecu da prihvaćaju odgovornost i posljedice za svoje ponašanje.	1	2	3	4	5
Sve češće se nailazim na nestručne, neprofesionalne i nemotivirane učitelje koji su zalutali u školu.	1	2	3	4	5
U mom kolektivu vladaju loši međuljudski odnosi.	1	2	3	4	5
Roditelji zahtijevaju više ocjene.	1	2	3	4	5
Stručna služba mi nudi dovoljnu podršku.	1	2	3	4	5
U mojoj školi, kao učitelj/učiteljica, nemam više nikakva prava glasa.	1	2	3	4	5
Moja škola je stručno i kvalitetno vođena.	1	2	3	4	5
Umara me svakodnevni kontakt s ljudima tijekom mog radnog vremena.	1	2	3	4	5
Društvena očekivanja stvaraju mi veliki pritisak glede učeničkih postignuća.	1	2	3	4	5
Količina stresa u mojoj profesiji je prevelika.	1	2	3	4	5
Zahvaljujući svojoj profesiji imam puno slobodnog vremena.	1	2	3	4	5
Frustrira me razina društvenog ugleda moje profesije.	1	2	3	4	5
Da mi se pruži dobra prilika, odmah bih napustio/la učiteljsku profesiju.	1	2	3	4	5
Teško je pratiti stalne promjene u kurikulumu i u organizaciji rada.	1	2	3	4	5
Učitelji u današnjem društvu nemaju više nikakva prava glasa.	1	2	3	4	5
Roditelji za učenikov neuspjeh u većini slučajeva krive samo učitelje.	1	2	3	4	5
Moja plaća je u skladu s razinom obrazovanja kojeg sam stekao/la.	1	2	3	4	5
Moja plaća je u skladu s količinom posla kojeg obavljam.	1	2	3	4	5
Roditelji imaju pogrešnu sliku o mojoj profesiji.	1	2	3	4	5

9. U sljedećim tvrdnjama odgovarate zaokruživanjem jednog od ponuđenih odgovora na ljestvici od 1 do 5:	1 – u potpunosti se ne slažem	2 – ne slažem se	3- niti se slažem niti se ne slažem	4 – slažem se	5 – u potpunosti se slažem
Roditelji smatraju da malo radim.	1	2	3	4	5
Roditelji smatraju da imam previše slobodnog vremena i godišnjeg odmora.	1	2	3	4	5
Želim raditi kao učitelj/ica do mirovine.	1	2	3	4	5
Smatram da sam kompetentan/na i sposoban/na učitelj/ica.	1	2	3	4	5
Roditelji kritiziraju moj način rada.	1	2	3	4	5
Nakon završenog studija osjećao/la sam se kompetentnim/om za obavljanje učiteljskog posla.	1	2	3	4	5
Za vrijeme studija bila je uočljiva realna slika radnih uvjeta u školi.	1	2	3	4	5
Volim svoj posao.	1	2	3	4	5
Smatram da je moja profesija najljepša profesija.	1	2	3	4	5
Smatram da je moja profesija zahtjevna i nimalo lagana profesija.	1	2	3	4	5
Motiviran/a sam za stalno usavršavanje u svom poslu.	1	2	3	4	5
Tijekom svog studija stekao/la sam dostatne kompetencije potrebne za izvođenje nastave.	1	2	3	4	5
Učitelji ne smiju nikada prestati učiti.	1	2	3	4	5
Učiteljska profesija mi je bila prvi izbor pri upisu na fakultet.	1	2	3	4	5
Posao mi je onakav kakvog sam zamišljao/la po završetku studija.	1	2	3	4	5
Imam veliku slobodu u donošenju odluka vezanih za posao.	1	2	3	4	5
Postignuća mojih učenika potiču me na daljnji napredak.	1	2	3	4	5
U ovom poslu imam puno slobodnog vremena u odnosu na ljude drugih profesija.	1	2	3	4	5
Smatram da ugled učitelja visoko kotira na društvenoj ljestvici.	1	2	3	4	5
Moja profesija ima svojih povlastica u odnosu na druge profesije.	1	2	3	4	5
Razina društvenog ugleda moje profesije stvara mi osjećaj podcijenjenosti.	1	2	3	4	5

10. Ocijenite koliko ste zadovoljni sljedećim elementima Vaše profesije, ocjenom od 1 do 5, koristeći se sljedećom vrijednosnom skalom:	1 – uopće nisam zadovoljan/na	2 – nisam zadovoljan/na	3 – niti sam zadovoljan/na, niti nezadovoljan/na	4 – zadovoljan/na sam	5 – u potpunosti sam zadovoljan/na
Plaćom.	1	2	3	4	5
Priznanjem (pohvala od roditelja).	1	2	3	4	5
Ukazanom povjerenju od strane roditelja.	1	2	3	4	5
Sigurnosti radnog mjesta.	1	2	3	4	5
Statusom (profesionalni status učitelja).	1	2	3	4	5
Uvjetima rada (uvjeti na radnom mjestu, količina rada, dostupnost potrebnih materijala).	1	2	3	4	5
Odgovornošću (autonomija, odgovornost i autoritet za vlastiti rad).	1	2	3	4	5
Mogućnošću usavršavanja stručnog znanja (stručna usavršavanja).	1	2	3	4	5
Zadacima vezanim uz izvođenje nastave.	1	2	3	4	5
Utjecajem posla na osobni život (sposobnost odvajanja privatnog od poslovnog života).	1	2	3	4	5
Poštovanjem profesije od strane društva općenito.	1	2	3	4	5
Količinom slobodnog vremena koje mi pruža moj posao.	1	2	3	4	5
Razinom cijenjenosti moje profesije u društvu.	1	2	3	4	5

10. Kako procjenjujete položaj učiteljske profesije u našem društvu? Označite brojevima od 1 do 10, pri čemu broj 1 označava najbolji položaj, a broj 10 označava najlošiji položaj u društvu. Brojeve upiši na prazni prozorčić s lijeve strane.

	liječnik
	odvjetnik
	policajac
	učitelj
	medicinska sestra
	inženjer
	trgovac
	psiholog
	političar
	bankar